LETO XIV. ŠT. 2 (630) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 22. JANUARJA 2009

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Jurij Paljk

Mesec verskega tiska

Januar imenujemo tudi mesec verskega tiska, saj v tem mesecu obhajamo god svetega Frančiška Saleškega (24. januarja), ki je zavetnik vseh časnikarjev, medijskih operaterjev, tiskarjev in vseh tistih, ki posredno ali neposredno delamo v sredstvih javnega, družbenega obveščanja. Cerkev danes obhaja god zavetnika vseh aktivno udeleženih v sredstvih obveščanja tako, da običajno krajevni škof daruje bogoslužno daritev in nanjo izrecno povabi nas časnikarje, a tudi tiskarje in predstavnike medijskih hiš iz škofije, med bogoslužjem pa duhovniki vernike tudi nagovarjajo, naj se poslužujejo verskega tiska. Slovenska škofovska konferenca pa prireja vsako leto srečanje za vse, ki delamo na področju katoliškega, verskega tiska in seveda vseh drugih medijskih dejavnosti javnega pomena, in sicer tako, da ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran povabi predstavnike medijev v Ljubljano, kjer imamo mašo in po mašni daritvi običajno predavanje, ki služi za razpravo. Že dejstvo, da tako nas kot tudi kolege iz Koroške v Avstriji nadškof vsako leto vabi na to vseslovensko srečanje katoliških časnikarjev, pove veliko o tem, kako si slovenska Cerkev prizadeva, da bi ohranila slovenski narod povezan v celoto, ne glede na to, kje posamezni člani živimo.

O svetniku Frančišku Saleškem (1567-1622) vemo to, da je postal zavetnik časnikarjev, ker je v času svojega življenja kot goreč duhovnik oznanjal evangelij tudi tako, da je verske nagovore, verska razmišljanja in evangeljsko Resnico natisnil in te natisnjene liste, tiskarske pole, ponoči raznašal po mestu, jih skozi špranjo pod vrati ponujal ljudem v branje in razmislek, kot jih je seveda tudi lepil in razobešal na javna mesta, da bi dosegel čim več ljudi. Seveda ni postal cerkveni učitelj samo zaradi tega za takratne čase revolucionarnega oznanjevanja evangelija, a pokazal je, kako prav ima sv. Pavel, ko nam kristjanom pravi, da je ljubezen iznajdljiva. Ljubezen do bližnjega, ljubezen do oznanjanja evangelija, ljubezen do sočloveka, ki se mu skušaš z evangelijem približati na nov in času ter družbi primeren način. Kot mlad škof v Ženevi, ki je bila takrat v primežu kalvinizma, se je skušal približati predvsem laikom in jih nagovarjati s času in družbi primernimi vsebinami. Njegovo geslo: "Če pogrešim, naredim to zaradi prevelike dobrohotnosti in ne zaradi prevelike strogosti"! ga je priljubilo širokim množicam.

Tega gesla sv. Frančiška Saleškega bi se morali tudi mi, ki dan za dnem skrbimo za verski tisk in druge verske medije, zavedati, če hočemo biti tudi danes pričevalci evangelija v družbi, ki je zares zahtevna, a kdaj družba to ni bila, ko pa je vednar sestavljena iz nas, ljudi, zahtevnih in različnih oseb!

Da je vsa tiskana beseda v krizi, ni nobena skrivnost in tudi zato se v imenu uredništva prav vsakemu naročniku in vsakemu bralcu zahvaljujem za zvestobo, kot lahko tudi mirno zatrdim, da se vsi pri Novem glasu zavedamo pomembnosti novih medijskih možnosti, ne nazadnje smo tudi zato prisotni na svetovnem spletu.

Kakorkoli že: vedno bomo ostali zvesti oznanjanju iste Resnice, na nas pa je, da tako, kot je to storil sv. Frančišek Saleški, najdemo novo pot do človeka, ki se v današnji družbi čuti prav tako utesnjenega in na rob potisnjenega, kot se je počutil človek v času sv. F. Saleškega. "Evangelij je zakon"! je rekel mladim pred dnevi mlajši in dejavni duhovnik in tako povedal vse: da oznanja vedno isto resnico, a vedno na nov, sodoben način. In to je tudi naša naloga!

Ostanite nam ob strani in z nami, da bomo to zmogli in bomo v sozvočju s časom, z družbo, s človekom in z njegovimi potrebami!

Kako nagovarjati mlade danes?

Foto DPD

NOVA GORICA Minister Žekš se je srečal s predstavniki slovenskih manjšin

"Začnimo razmišljati o skupnem slovenskem prostoru!"

Čim več energij moramo vlagati v iskanje sinergij za prihodnost, je poudaril predsednik Slovenske manjšinske koordinacije (Slomak) Rudi Pavšič na tiskovni konferenci v petek, 16. januarja, po srečanju z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjanom Žekšem, državnim sekretarjem Borisom Jesihom ter županom mestne občine Nova Gorica in poslancem Mirkom Brulcem.

Foto DPD

Za tako srečanje bi težko našli bolj posrečen kraj kot Novo Gorico, ki je na najlepši način dokazala, kako lahko premagujemo mejo, je dodal Pavšič. V tem trenutku je treba strniti vrste, saj se žal odpirajo nepotrebna nesoglasja.

Zato so želeli člani Slomaka izpostaviti svoje predloge v zvezi z nadaljnjim sodelovanjem z vladnimi in parlamentarnimi institucijami Republike Slovenije. Bolj kot kdajkoli prej je sedaj potrebno uresničiti pojem skupnega kulturnega, medijskega, ekonomskega in izobraževalnega prostora, najti sinergičen način dogovarjanja s slovensko vlado. "Z manjšinsko problematiko morajo biti zaposlena vsa ministrstva". Samo v konstruktivni klimi lahko imajo manjšine večjo korist, sicer tvegamo biti le predmet negativnih razprav. Slomak, ki povezuje slovenske manjšine v Italiji, Avstriji, Hrvaški in Madžarski, je lahko prvi sogovornik Slovenije, saj je v njem zastopana pluralnost manjšin; "obstajajo sicer različni pogledi, toda sposobni smo ustvarjati skupne imenovalce". Za te manjšine je najboljša oblika sprave prav okrepljeno sodelovanje med omenjenimi državami in Slovenijo. Skupne vizije preteklosti ni in ne bo; imamo pa pomembno dokumentacijo komisije zgodovinarjev, ki mora ostati njen temelj. Slovenija naj torej goji in ohrani čim boljše odnose s temi državami, da se čezmejno sodelovanje še okrepi, saj je stanje zlasti na slovensko-italijanski meji vse prej kot spodbudno. "Investirati je treba v mlajše generacije, ki edine lahko čim prej odpravijo mentalne delitve v glavah", tudi pregrade med zamejci in Slovenci. "Nehajmo delati strategije za manjšino", začnimo razmišljati o enotnem prostoru; "skupaj imamo veliko idej in načrtov", je sklenil Pavšič.

Brulc je poudaril, da so Ljubljana, Rim, Dunaj, Zagreb in Budimpešta včasih daleč od problemov manjšin, ki znajo biti res hudi, v tem trenutku zlasti na Madžarskem. Za vse to se kot poslanec in podpredsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu v Državnem zboru čuti odgovornega. Minister Žekš, ki se je v Novi Gorici seznanil "s skoraj enotnimi stališči", nasveti in pripombami glede aktualnih problemov slovenskih manjšin, je izrazil svojo podporo njenim predstavnikom in dodal, da je "trenutna situacija bolj ali manj kritična, a biti moramo optimisti. Verjamem v svetlo prihodnost", saj so zamejci vajeni se boriti. Njegovo ministrstvo ni edino, ki skrbi za Slovence v zamejstvu, je povedal, ampak je le neke vrste posrednik, ki skuša doseči, da bi se s to problematiko ukvarjala vsa ministrstva.

Srečanja v Novi Gorici so se udeležili tudi člani vodstva novogoriškega združenja Evropska hiša, ki so izrazili željo, da bi se sestali s krovnimi organizacijami slovenske manjšine v sosednjih državah. Omenjeno društvo kot neprofitna institucija sodeluje v različnih evropskih projektih, pri organizaciji dogodkov in prireditev ter na različnih mednarodnih konferencah po Evropi. Predsednik Branko Jelen je po srečanju izrazil zadovoljstvo nad "renesanso odnosov med manjšinami in Republiko Slovenijo". Želja je prav ta, da bi prišlo do večjega sodelovanja in sožitja, "da bi obrnili odnose v pravo smer". Zato "z velikim optimizmom pričakujemo izboljšanje razmer".

DD

Pogovor

Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni o pastoralnih območjih, novosti na ozemlju nadškofije

3

SLOVENSKO KATOLIŠKO PROSVETNO DRUŠTVO
FRANČIŠEK B. SEDEJ

ob 40-letnici vaškega glasila Števerjanski vestnik
vas vljudno vabi na proslavo

DA BI ČIMBOLJ POVEZOVALI

v petek, 23. januarja, ob 20.30 v Sedejevem domu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE IZ GORICE

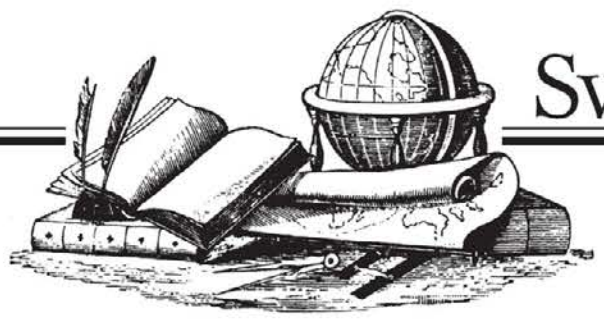

Na nedavni seji Deželnega vodstva SSk

O Tondovem odloku in drugih nerešenih težavah

Tondov dekret o vidni dvojezičnosti dodatno omejuje pravice, ki jih predvideva zaščitni zakon v zvezi z vidno dvojezičnostjo. V nasprotju z 10. členom zaščitnega zakona ne določa le občin ali njihovih delov, kjer naj bi se izvajala vidna dvojezičnost, pač pa za vsako posamezno občino tudi določa, katere pravice iz zaščitnega zakona naj bi se izvajale in katere ne. Takšno dodatno omejevanje pravic za manjšino ni sprejemljivo in je tudi nezakonito.

To stališče je SSk zavzela na zadnjem deželnem tajništvu stranke, ki se je sestalo takoj po novem letu.

Potrebna je torej ustrezna reakcija, predvsem v paritetnem odboru, za katerega bo SSk pripravila ustrezno politično in pravno stališče. Predsednika Brezigarja pa SSk vabi, da ga skliče čim prej. Obstaja tudi možnost pritožbe na Deželno upravno sodišče za tiste dele dekreta, ki v nekaterih občinah protizakonito omejujejo izvajanje nekaterih pravic v zvezi z vidno dvojezičnostjo.

Nadalje je deželno vodstvo SSk razpravljalo o prihodnjih

upravnih volitvah, ki zadevajo številne slovenske občine. Slovenska stranka meni, da je predlog o skupnem upravljanju teh občin, ki je že bil izrečen na zadnjem deželnem kongresu SSk, najboljši način za dosego uspešnih upravnih rezultatov naših občin v korist občanov.

Izkušnjo z Repentabra bi zato veljalo razširiti tudi na ostale slovenske občine na Tržaškem in Goriškem. Takšna izbira bi bila tudi najbolj v skladu s federativnim dogovorom, ki ga je SSk sklenila z Demokratsko stranko ob zadnjih deželnih volitvah. Pokrajinski in občinski organi stranke bodo torej v naslednjih tednih sprožili vrsto srečanj v posameznih občinah, tako da bi se še zlasti s predstavniki Demokratske stranke in ostalimi političnimi partnerji v teh občinah dogovorili za način skupnega upravljanja.

Deželno vodstvo SSk je nadalje še pozdravilo dejstvo, da se je Republika Slovenija močno angažirala ob hudem pritisku, ki ga je naša manjšina doživela v zadnjem času, še zlasti glede krčenja finančnih sredstev. Slovenska stranka izraža upanje, da bodo te aktivnosti naše matične države tudi prinesle kakšne rezultate, ki jih pa žal doslej še ni bilo.

Damijan Terpin
Deželni tajnik SSk

Ob objavi odloka o vidni dvojezičnosti

Ponovno razočaranje

Toliko pričakovani odlok o vidni dvojezičnosti, ki je z objavo v deželnem uradnem listu stopil v veljavo, postavlja našo slovensko narodno skupnost ponovno pred že poznana dejstva. Slednja kažejo, da se v primeru izvajanja določil zaščitnega zakona 38/01 uveljavlja na vse načine namen, da ostane vse tako, kot je bilo doslej. Deželni predsednik Tondo, ki je na podlagi svoje obljube podpisal dekret, je žal klonil tistim političnim silam svoje večine, ki so zgodovinsko protislovenske. Že samo branje odloka človeka navdaja s pesimizmom, saj je večinoma vse odvisno od politične volje lokalnih izvoljenih teles.

Za našo, goriško stvarnost, kljub nekaterim pozitivnim premikom goriške Pokrajine ter občin Ronke in Zagraj, se kaj bistvenega ni spremenilo. Odprta ostaja huda rana izključitve iz omenjenega odloka goriške rajonske četrti Sveta Gora-Placuta. Kot tudi ni mogoče spregledati, da je v odloku jasno izražena odločitev goriškega župana Romolija, da nikakor ne bo slovenščina prisotna ne na občinskem grbu kot tudi ne na občinskem uradnem papirju. Vprašanje pa je, kako bo z vidno dvojezičnostjo v samem mestu. Grenak priokus daje tudi odločitev občine Tržič, da ne vključi svojega ozemlja v seznam za izvajanje vidne dvojezičnosti. To je v nasprotju z zgodovinskim dejstvom, da so Slovenci bili v Tržiču vedno prisotni. Hudo je tudi to, da je to odločila uprava, ki so jo tržiški Slovenci prav gotovo podprli.

Potrebno bo sedaj pozorno slediti izvajanju tega odloka in to še posebno v mestu Gorica, kjer bo gotovo prišlo do posebnih tolmačenj in zavlačevanj. V tem smislu smo kot narodna skupnost, ki je na Goriškem zgodovinsko, kulturno in gospodarsko zakoreninjena, poklicani, da se odločimo, kako se bomo odzivali na take oblike bolj ali manj prikritega kršenja naših pravic. Od izločitve svetogorske četrti iz seznama, afere dvojezičnih javnih objav, pa vse do krčenja finančnih sredstev, je naša skupnost vedno izbrala pot dialoga, sestankov in pozivov. Vse to je z italijanske strani obrodilo veliko obljub, ki so se izkazale kot sprenevedanja glede na to, kako so se stvari razvile. Slovenci pa smo ostali s figo v roki in glede na evropski kontekst, v katerem živimo, je to še toliko bolj ponižujoče. Zato je treba, da se znotraj naše narodne skupnosti dogovorimo za usklajeno strategijo možnosti sodnih prizivov in posega na mednarodnih forumih. Gre namreč tudi za dostojanstvo naroda, ki takega obnašanja ne zasluži, zato je prav, da ga ustrezno zaščitimo.

Julijan Čavdek
Pokrajinski tajnik SSk

Na dnu...

Vprašanje sprave med Slovenijo, Italijo in Hrvaško

Kje je malo Evrope...?

Italijanska politika je v preteklosti imela veliko priložnosti, da uredi vsa še nerešena vprašanja s Slovenijo in Hrvaško kot zgodovinskima sosedama in polnopravnima naslednicama nekdanje zvezne Jugoslavije. Z Osimskim sporazumom je bilo, kot vemo, rešeno temeljno vprašanje dokončne mednarodnopravne ureditve meje s posebnim ozirom na razmejitev med conama A in B nekdanjega STOja. Z Rimskim sporazumom iz leta 1983 sta državi enkrat za vselej uredili vse medsebojne finančne račune v zvezi z imetjem, ki so ga italijanski državljani pustili v omenjeni coni B, kot v zvezi s podržavljenimi italijanskimi podjetji. Kljub temu pa so organizacije beguncev ali optantov še naprej vztrajale v zahtevi, da se jim vrne premoženje, in s tem pogojevali vse italijanske vlade, da se niso upale povedati beguncem resnice, da namreč njihove zahteve niso uresničljive. Po drugi strani pa so iste vlade zavlačevale z izplačevanjem odškodnine za premoženja in s tem ustvarjale še dodatno nezadovoljstvo beguncev in njihovih dedičev. Te nerazčiščene razmere so begunskim organizacijam omogočale ohranjati politično nasprotovanje Sloveniji in Hrvaški, in to zlasti v Trstu in Gorici.

Italijanski politiki so se lepega dne domislili, da bi omenjeno stanje zgladili s pobudo o politični spravi glede preteklih dogajanj na območju nekdanje Julijske krajine, v katera so bili vpleteni fašistični, nacistični in komunistični režimi. Državne diplomacije so si več let prizadevale, a vsi dosedanji poskusi niso pripeljali do konkretne izvedbe omenjene pobude o spravi. Medtem je italijanski parlament pred tremi leti tako rekoč soglasno razglasil 10. februar 1947, ko je bila podpisana mirovna pogodba v Parizu, za Dan spomina na izselitev beguncev iz Istre, z Reke in iz Dalmacije. Izdelan je bil celo televizijski film na to tematiko (Srce v breznu). Celo italijanski predsednik Napolitano, ki izhaja iz vrst nekdanje KPI, je povsem osvojil politično stališče desnice do medvojnega dogajanja na nekdanji "vzhodni meji". Hrvaški predsednik Mesić mu je nato trdo odgovoril.

Isti predsednik Mesić je prve dni januarja za tržaški italijanski dnevnik Il Piccolo ob zamisli o spravnem srečanju predsednikov Slovenije, Hrvaške in Italije pojasnil, da ni mogoče obravnavati na isti ravni fašistične in protifašistične borce. Italijanska oziroma tržaška politična srenja je Mesićevo izjavo ocenila pozitivno in pri tem nakazala, da bi srečanje potekalo v Trstu z obiskom Rižarne in obeležja ob bazovskem breznu, čeprav je dobro znano, da Slovenija od vsega začetka zahteva poklonitev tudi ob spomeniku leta 1930 ustreljenim slovenskim fantom na bazovski gmajni.

Dr. Danilo Türk

Minulega 9. januarja so iz urada slovenskega predsednika Türka sporočili, da "ni niti nujne potrebe niti vseh pogojev za predlagano spravno dejanje". Predsedstvo Slovenije še poudarja, da je bila že dosežena visoka stopnja sprave, saj sta "Slovenija in Italija že članici Evropske unije, ki je največji in najuspešnejši projekt sprave v zgodovini Evrope, medtem ko med Hrvaško in Slovenijo ni zgodovinske dediščine, ki bi zahtevala dodatna spravna dejanja". Slovenski predsednik obenem poudarja, da ima vprašanje sprave tudi etično dimenzijo. Ta pa zahteva, da se v Italiji opravi jasnejše soočanje z zločini fašizma. Velik del slovenskega naroda, tako kot mnogi pripadniki italijanskega naroda, je več kot dve desetletji trpel pod fašistično diktaturo in bil izpostavljen različnim vrstam zatiranja". Predsednik Türk še spominja, da mnogi od zločinov, storjenih nad Slovenci v času italijanske vojaške okupacije, še vedno niso kaznovani, zaradi česar v Italiji še ni prišlo do potrebne katarze. Ko bodo ta vprašanja razčiščena, bodo ustvarjeni pogoji za morebitna nova spravna dejanja", je zapisano v izjavi slovenskega predsednika.

Tisti medijski in politični krogi, ki od časa do časa obujajo zamisel o spravnem srečanju predstavnikov treh držav, so hladno sprejeli besede slovenskega predsednika. Najbolj grobo se je izrazil tržaški poslanec Menia iz vrst Nacionalnega zavezništva. Nekateri komentatorji so izrazili začudenje, da Slovenija ne pristaja na predlagano spravno dejanje, ki ne upošteva fašističnega zatiranja Slovencev. Očitajo ji, da je v takšnem njenem zadržanju "malo Evrope". To pa odpira vprašanje, kje je evropski duh v italijanski politiki do lojalnega izvajanja zaščitnega zakona za Slovence, sprejetega že davnega leta 2001, da o drugih perečih manjšinskih problemih ne govorimo.

Ugledni italijanski diplomat Sergio Romano je izrazil soglasje z izvajanji slovenskega predsednika, pripominjajoč, da "diplomacija se ne dela z romanji".

Alojz Tul

Povejmo na glas

Za boljši odnos do priseljencev

Živimo v času priseljencev, ki tudi k nam prihajajo bodisi z vzhoda bodisi iz Sredozemlja. Premiki so veliki in se ne ustavijo ter že pričenjajo spreminjati sestavo prebivalstva. Vse to pomeni, da moramo - v kolikor tega še nismo storili - pojav sprejeti in si prizadevati s t. i. tujci vzpostaviti kar najboljše možno sožitje. Sožitje, ki bo nam v prid, da se ne bomo zapirali vase, ampak nasprotno, okrepili svojo človečnost in notranjo kulturo. V tem smislu seveda nikakor ni spodbudno nedavno izglasovanje "paketa varnosti", ki ga je rimski senat sprejel s popravki Severne lige, med katerimi bode v oči opredelitev, naj postane nezakonito priseljeništvo kaznivo dejanje. Na vsako vprašanje je mogoče odgovoriti na različne načine, ki pa niso vsi dobri in za družbeno prihodnost koristni. Še več, nezakonito priseljeništvo kot kaznivo dejanje je zagotovo najslabša izbira, saj potiska v prvi plan policijsko obravnavanje prišlekov, istočasno pa meče slabševalno luč tudi na zakonite priseljence in jih opazuje s strogim ter nenaklonjenim pogledom.

Jasno je, da sožitje s priseljenci današnjega časa ni enostavna stvar, saj se soočamo z drugačnimi kulturami, z drugačnimi verami in civilizacijami ter z veliko razliko v izhodiščni stopnji življenjske ravni - priseljenci prihajajo k nam iz revnejših, v večini primerov dosti bolj revnih območij, kar ustvarja zelo močno razdaljo med našim in njihovim pogledom na praktično vsa bistvena vprašanja. Toda dejstvo je, da so že del naše družbe, o čemer nemara najbolje priča podatek o številu njihovih otrok, se pravi učencev v šolah. V Italiji je v letu 2007 znašalo število "tujih" otrok nekaj več kot 570 tisoč, kar pomeni 6,4 odstotka celokupnega števila vseh učencev. V naši deželi Furlaniji Julijski krajini je bil odstotek še višji, namreč 7,8 ali skoraj 12 tisoč "tujih" učencev, pri čemer je slej ko prej predvidljivo, da je navedeni odstotek do danes porastel. In čeprav gre za otroke zakonitih priseljencev, med njimi mnogih že pri nas rojenih, pa so se ne dolgo tega v okviru šolske reforme pojavili skrajno vprašljivi predlogi o ločenih razredih za "tujce", kar dodatno dokazuje škodljivost tovrstnega odnosa do priseljencev, v katerega je neverjetno odločno prepričana sedanja desnosredinska vlada. To pa še ni vse: v eni izmed televizijskih oddaj se je poslanec Severne lige skliceval na Evropsko unijo, češ da v njej do priseljeništva prevladuje podobno stališče, kar je španski evropski poslanec prizadeto zanikal. Pojasnil je, da predvsem Italija obravnava priseljence v okviru "paketa varnosti", torej kot grožnjo, medtem ko se v drugih državah z njimi ukvarjajo ministrstva za delo, družino in socialo in že to zgovorno pove vse.

Trenutni odnos do vseh, ki so se naselili med nami, nikakor ni spodbuden. Bilo bi prav, ko bi ga v temelju spremenili, sicer bomo ustvarjali prihodnost polno napetosti, ki bodo legle na nas vse.

Janez Povše

POGOVOR Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni

Goriška nadškofija novim časom naproti

Na Goriškem se govori o petih pastoralnih območjih ("zona pastorale"), v katere je razdeljeno ozemlje goriške nadškofije. To naj bi bilo operativno sredstvo, s katerim se krajevna Cerkev skuša soočati z izzivi, ki jih postavlja oznanjevanje evangelija v sodobni družbi. O tem in drugem je škofijski pastoralni svet razpravljal prejšnjo soboto v Marijinem svetišču na Mirenskem Gradu. Ob koncu srečanja smo se pogovorili z nadškofom msgr. Dinom De Antonijem.

Foto DPD

Gospod nadškof, novo leto se za škofijsko Cerkev torej odpira z novostjo pastoralnih območij?

To je ciljna točka soočenja, s katerim so se v zadnjih mesecih ukvarjali razni škofijski organi. Temelji so sicer bili že postavljeni med Sinodo goriške Cerkve (1993-1998); pravijo pa mi, da so o tem v škofiji razmišljali že v prvih letih po Koncilu.

V prvi vrsti gre za sredstvo "služenja", da bi omogočili vedno učinkovitejšo pastoralno dejavnost, ki bi bila povezana z liturgijo, katehezo in karitativno dejavnostjo, obenem pa bi tako na primernejši način odgovorili na nove izzive, ki jih postavlja evangelizacija sedanje družbe.

"V mrežo" bomo povezali izkušnje in človeške zmogljivosti posameznih stvarnosti s skupnim načrtovanjem in operativnim soočenjem: na tak način bodo župnije, ki so jim skupni geografska bližina in homogenost, lahko skupaj hodile po poti evangelizacije, formacije in medsebojne rasti, ki - sem prepričan - bo prinesla veliko sadov.

Duhovniki in laiki se bodo naučili še bolj "delati skupaj", tako da bo vsakdo dal na razpolago drugemu svoje talente. Tako se bomo tudi izognili "trošenju" moči, ki pogosto ovira uresničitev številnih tudi hvalevrednih pobud, ki jih načrtujejo župnije, škofijska združenja in ustanove in ki že same po sebi presegajo župnijo ali dekanat.

Pastoralna opomba italijanskih škofov iz leta 2004, ki nosi naslov Misijonsko obličje župnij v svetu, ki se spreminja, nas spominja, da "se moramo zavedati, da se je čas samozadostne župnije iztekel".

V škofijski pastorali bodo torej imeli večjo vlogo laiki?

Postavitev pastoralnih območij bo gotovo pomenila tudi večjo soodgovornost laikov. Dejavnost vsakega od pastoralnih območij bo koordinirala ekipa duhovnikov in laikov, ki so soudeleženi na različnih področjih krščanskega pričevanja. To bo "delovna skupina", ki bo med drugim omogočila tudi plodnejše povezovanje med teritorijem in škofijskimi stvarnostmi (Pastoralno središče, Škofijski in Duhovniški pastoralni svet).

Kakšna bo po novem vloga dekanata?

Odločili smo se za ohranitev desetih dekanatov, kljub temu da je njihova ustanovitev po kanonu št. 374 novega kodeksa cerkvenega prava "fakultativna" (po kodeksu iz leta 1917 je bila obvezna). Dekanatov (prav tako kot dekanov, ki jih vodijo) nismo ukinili, ampak nameravamo njihovo "funkcionalno" značilnost še bolj ovrednotiti.

Dekan ima med drugim nalogo, da skrbi za edinost duhovnikov na področju lastne pristojnosti, da spodbuja prijateljstvo in bratstvo med duhovniki. Njegova naloga je tudi skrbeti za nadomeščanje duhovnikov (npr. v primeru bolezni), tako da je skupnostim zagotovljeno obhajanje zakramentov: to ni lahka naloga, še zlasti če upoštevamo srednjo starost naših duhovnikov!

Namigi krajevnega časopisa o drastičnem zmanjšanju števila mestnih župnij so v Gorici povzročili zaskrbljenost med ljudmi.

V uradnem sporočilu, ki smo ga objavili prejšnji teden, smo poudarili, da je povsem neutemeljeno govoriti o "zmanjšanju" števila župnij v Gorici.

Župnije mesta in njegovih zaselkov imajo svojo zgodovino in točno določene družbeno-verske značilnosti. Zaskrbljenost, ki so jo izrazile številne osebe (tudi neposredno nadškofu), potem ko je člankar namignil na morebitno ukinitev župnij, po mojem mnenju priča o navezanosti goriških vernikov na cerkveno stvarnost, ki je del njihovega življenja.

Vprašanje je kvečjemu drugačno, vezano na možnost, da bi župnije preuredili, upoštevajoč ne le število in staranje duhovnikov, ampak predvsem spremenjene družbene in cerkvene potrebe, na katere sama mestna stvarnost opozarja našo Cerkev. Z določenega zornega kota gre za to, kar smo že povedali glede ustanovitve pastoralnih območij. In zato tudi tu ni nobene novosti.

Župnije, zaupane salezijancem (sv. Jožef delavec, sv. Vid in Modest na Placuti, sv. Pij X.), so že pred leti uvedle skupno pastoralo. Župnije sv. Ana, Podturn in stolnica na eni strani, na drugi pa Srce Jezusovo in sv. Just so v zadnjih mesecih sprožile več skupnih srečanj pastoralnih svetov, ker se dobro zavedajo, s kakšnimi težavami se vsak dan soočajo pri oznanjevanju Božje besede in v zakramentalni praksi. Isto se dogaja z župnijama Ločnik in Madonnina, ki sicer ohranjata ločeno pravno istovetnost, imata pa istega župnika; en sam župnik vodi župniji Štandrež in Podgora, drug pa Pevmo, Štmaver in Oslavje.

Potrebo po sodelovanju čutijo duhovniki in laiki kot nujno in prednostno; to je bilo podarjeno tudi na enem izmed zadnjih zasedanj Dekanijskega pastoralnega sveta.

Seveda, v prihodnosti bomo morda lahko razmišljali o tem, da bi tudi v Gorici zaupali pastoralno skrb za več župnij in solidum skupini župnikov, ali pa bomo določili nove primere, v katerih bo pastoralna skrb več župnij zaupana enemu samemu župniku, ki mu bo lahko pomagalo več duhovnikov, župnijskih pomočnikov. To so načrti, ki jih proučujejo različni škofijski organi. Do sklepa o tem pa gotovo ne bo prišlo v kratkem.

Mauro Ungaro in Jurij Paljk

POGOVOR Deželni svetnik Igor Kocijančič

Za opozicijo so potrebna tudi gibanja in tokovi, ki jih sedaj ni

Lanske deželne volitve so še enkrat potrdile težo, ki jo ima desna sredina takrat, ko nastopa enotno. Na državnem in deželno krajevnem prizorišču je politična slika dokaj podobna.

Sicer je desna sredina nastopila enotno tudi leta 2003, z izjemo Ferruccia Sara, ki je provokativno predložil lastno predsedniško kandidaturo. Kljub temu pa je takratna Demokratična zaveza z Illyjem na čelu slavila zelo prepričljivo. Tako, da do neke mere drži, da sta tako dežela kot naša država verjetno prevladujoče desnosredinsko usmerjeni, ampak Illyju pri nas in Prodiju v vsedržavnem merilu je le uspelo se uveljaviti (Prodiju z res minimalno večino nad tekmecem). Problem je v tem, da predvsem na vsedržavni ravni leva sredina je zelo hitro izgubila zaupanje volilnega telesa in t. i. ljudskih slojev. Nato je bil poraz in plaz se je usul tudi na deželni ravni.

Kako ocenjujete delovanje nekaj manj kot leto dni trajajoče deželne vlade in deželnega sveta?

Zelo negativno. V prvem obdobju so se morali prepričati, da so spet na vladi, nato so se sistematično lotili rušenja v prejšnjih letih opravljenega dela. Pri tem se izpostavlja tudi skrajno negativen vpliv Severne lige. Prišli smo že tako daleč, da razmišljajo o tem, da bi t. i. nezakonitim priseljencem odvzeli celo osnovno zdravniško nego...

Kakšne pa so dinamike znotraj opozicije? Demokratična zaveza, ki je v prejšnji zakonodajni dobi zagotovila Riccardu Illyju volilni uspeh, se je namreč že na prvi seji sedanjega deželnega sveta razblinila.

Opozicija je vselej v težavah. Demokratične zaveze dejansko ni več, ker je bilo že od samega začetka razvidno, da enotna programska zasnova, s katero smo šli na volitve, ne zadošča zato, da bi tudi v opoziciji delovali usklajeno kot koalicija. Tu je še novost, ki jo predstavlja Demokratska stranka, pri kateri je v zdajšnjih razmerah večkrat težko izoblikovati enotna stališča glede na prisotni notranji usmeritvi (nekdanji Levi demokrati in Marjetica). Vendar ne gre za razblinitev. Dejansko si vsi mi ne bi smeli dovoliti, da opozicijo tej deželni vladi izvajamo samo iz klopi deželnega sveta, potrebni so tudi družbena gibanja in tokovi, ki jih trenutno ni. Če pomislimo, da sta zakona o priseljencih in o bazičnem družbenem dohodku izginila v eni noči in da nihče ni šel dlje od protestne tiskovne note, potem je jasno, da imamo vsi skupaj problem komuniciranja in bližine s svojim družbenim blokom.

Kateri so odprti problemi, ki jih deželna vlada še ni razrešila v zvezi z našo manjšino?

Teh je še veliko, a vendar ta deželna vlada za zdaj ni še pokazala nenaklonjenosti do manjšine. Tondo je podpisal že slavni odlok o vidni dvojezičnosti in pri tem upošteval upravičen protest tržaške pokrajinske uprave in Občine Ronke, ki sta iz prvega osnutka izostala. Okvirni deželni zaščitni zakon že imamo in tako deželna vlada kot pristojni odbornik za zdaj nista zabeležila klestenja, ki je bilo izglasovano v parlamentu. Dejansko smo v smislu nenaklonjenosti doslej utrpeli le tisto stališče o rezijanščini in krajevnih različicah v Nediški in Terski dolini. Gre za prizadevanja, da bi s kvaziznanstvenim pristopom dokazali, da ne gre za različice slovenščine.

Konec lanskega leta je našo manjšinsko sredino pretresla novica o krčenju finančnih sredstev: ali se je v zvezi s tem vsaj na deželni ravni kaj premaknilo?

Ne. Povedal sem že, da je v deželnem finančnem zakonu zapisan enak znesek kot lanski, kar pomeni, da Dežela rimskega klestenja ni zabeležila. Potem so tu še deželna sredstva, ki izhajajo iz deželnega zakona, ki je bil izglasovan konec leta 2007. Tista sredstva v letu 2008 niso še bila dodeljena, zato bi lahko optimistično lahko razmišljali v smislu, da, če bi italijanska vlada preklicala klestenja in dežela nakazala lastna sredstva za obe leti (2008 in 2009), bi v tem letu celo razpolagali z večjimi zneski kot doslej.

Naveden problem glede prispevkov za našo manjšino in afera v zvezi z dvojezičnimi napisi na novem avtocestnem odseku sta strnila vrste manjšinskih predstavnikov – bodisi političnih sil bodisi civilne družbe. Ali je potemtakem vprašanje zbirne stranke zamejskih Slovencev še tuj pojem?

Tu ne gre za razpravo o tujih pojmih. Stranke so sredstvo za uresničevanje politike. Še vedno sem prepričan, da so zbirne ali etnične stranke nesmiselne, ker mi smo vezani na neko danost (narodna pripadnost), ki si je ne izbiramo. Mislim, da bi nam zbirna ali etnična stranka ne zagotovila bistvenih napredkov na terenu uresničevanja naših pravic in da bi nas obsodila na še večjo obrobnost in getizacijo. Mi potrebujemo naklonjenost in podporo čim širših družbenih izsekov, ne pa telesa, v katerem tarnamo, kako prav imamo v še večji osamljenosti kot doslej.

Padec na lanskih političnih volitvah je preobličil podobo italijanske levice: načrt Mavrične levice je propadel, kakšen je bil nato razplet dogodkov znotraj levičarskih sil?

Vsi vedo, da soočenja še potekajo in so zelo ognjevita in boleča. Mavrična levica je danes dejansko le ponekod institucionalna tvorba (na primer v deželnem svetu FJK), tisti projekt pa je seveda propadel, ker so tako odločili volivke in volivci. V naši stranki smo se večinsko odločili, da skušamo stranko krepiti, nekateri od naših dosedanjih tovarišev pa so prepričani, da je treba ustanoviti veliko levičarsko stranko brez predznakov, in bodo skušali uresničiti ta cilj. Tu so, na vsedržavni ravni, del našega nekdanjega vsedržavnega vodstva, delček SIK, delček Zelenih in to, kar je ostalo od Mussijeve DL. Drugi gledajo z nezaupanjem na DS in razmišljajo o tem, da bi postali njena leva frakcija. Skratka, sila zapletena in trenutno klavrna slika. Seveda pa se ne da obstoječih problemov in razlik premoščati po krajšnjicah, kot so si nekateri mislili, da bo mogoče z Mavrično levico.

Razkoli v levičarskih političnih strankah so namreč konstanta v italijanski zgodovini: v čem je razlog za tako šibko kohezijsko sposobnost levice?

Mislim, da je razlogov več, čeprav drži v zgodovinskem pogledu, da se je levica pri nas (in drugod) na veliko cepila bolj kot združevala. Tu gre verjetno predvsem za dediščino zgodovine (v naši stranki je toliko različnosti glede na politično kulturne izvore, da je iskanje sinteze resnično težavno). V negativnih trenutkih pa se seveda razlike izpostavljajo veliko več, in tu smo pri sedanji krizi italijanske levice, če lahko zelo grobo poenostavim. Mislim pa, da bi bilo v domnevni zbirni stranki Slovencev še hujše...

Volivci leve sredine imajo danes vtis, da na italijanskem vsedržavnem prizorišču obstaja skromna opozicija. Ali to drži? In če drži, zakaj se to dogaja, oz. zakaj je edina levosredinska opozicijska stranka v parlamentu po vašem mnenju tako šibka?

Nedvomno drži. Mislim, da so razlogi tu podobni tistim, s katerimi se soočamo na deželni ravni: nekdo (Veltroni ali DS) sproži ogromno upanje po spremembi in prenovitvi politike, sproži proces soudeležbe (primarne volitve), se predstavi s sredstvom (DS), ki bi moralo biti zares skoraj vsemogočno. Ljudje v prvi fazi vložijo v to veliko zaupanja, nato nastopi obdobje razočaranja: voditelji so eni in isti, mladih ni nikjer, stranka ne more spojiti svojih dveh temeljnih duš (levičarsko reformistično laične in bolj sredinsko katoliške), začenjajo se notranja trenja, nesoglasja, in kriza je že spet tu. Pristavil bi še, da v odnosu do desnosredinskega bloka nisi zares alternativen, kvečjemu blažilen. Zato se potem ljudje zatekajo, skorajda nagonsko, k Di Pietru, ki prav gotovo ni levičar, ampak dosledno zasleduje red in zakonitost.

Ali se po vašem mnenju v krizi italijanske levice skriva pomanjkanje ideoloških koordinat, ki so sledile padcu berlinskega zidu? Ali lahko jemljemo današnjo levico za siroto nekdanjega ideološkega sistema, ki ga je potek zgodovine konec prejšnjega stoletja postavil v kot?

Absolutno ne. Italijanska levica in KPI nasploh sta bili vselej zelo kritični do t. i. realnega socializma, mogoče veliko bolj naklonjena jugoslovanskemu samoupravljanju. Včasih so bili v odnosu do tedanje SZ celo pretirano kritični, ali vsaj meni se tako dozdeva, ker menim, da veliko stvari niso poznali. Tako da ne gre za sirote berlinskega zidu, ki bi ne vedele kam. Potek zgodovine konec prejšnega stoletja pa ni le postavil v kot t. i. uresničeni komunizem. Dejansko je okrepil kapitalizem in ga povzdignil v edini možen model družbene ureditve. Zato je delavski razred doživel svoj veliki poraz na socialnem področju tudi pri nas, zato se je nato uveljavil divji liberizem, ki je privedel do družbene razdrobljenosti in do planetarne krize naših dni. Levica in komunisti v njej pa iščemo izhod in kanal za vzpostavitev izgubljenega stika s svojo družbeno bazo in za povrnitev izgubljenega zaupanja.

Kako je treba preosnovati temelje komunistične fenomenologije, da lahko pridobi aktualno veljavo: skratka, ali je lahko komunizem dandanes še veljavna družbena politična varianta?

Fenomenologijo pustimo raje ob strani, ker mislim, da je postranska zadevščina. Verjamem pa, da je komunizem še danes lahko aktualen in veljaven v smislu, da mora konkretno in zaznavno uresničiti tisto zelo lepo Marxovo definicijo o komunizmu kot stvarnem gibanju, ki spreminja in odpravlja zdajšnje stanje. Če bomo znali uresničiti to geslo, potem sem prepričan, da je komunizem še vedno zelo aktualen in tudi potreben.

Igor Gregori

Od 18. do 25. januarja

Molitvena osmina za edinost kristjanov

Vsako leto se kristjani različnih Cerkva med 18. in 25. januarjem povežejo v svetovni molitveni osmini za edinost kristjanov, ki je znana tudi pod imenom ekumenska osmina. Namen molitvene osmine je, da v sklopu ekumenskih prizadevanj še posebej povabi k molitvi in delu za edinost vseh krščanskih Cerkva. V okviru administracije Svetega sedeža deluje Papeški svet za edinost kristjanov, na krajevni ravni oziroma na ravni škofovskih konferenc pa komisije za ekumenizem. V Cerkvi na Slovenskem deluje Komisija za ekumenizem pri SŠK oz. Slovenski ekumenski svet, v katerega so prek svojih zastopnikov vključene vse (nad) škofije. Vodi ga mariborski pomožni škof msgr. dr. Jožef Smej, podpredsednik je dr. Stanko Janežič, službo tajnika opravlja dr. Bogdan Dolenc. Njegova naloga je skrb za medverski dialog ter priprava srečanj na različnih ravneh.

V molitveni osmini velja omeniti tudi Svetopisemsko družbo Slovenije (SDS), ki kot posebno znamenje edinosti ob Božji besedi združuje vse krščanske Cerkve na Slovenskem. Svetopisemska družba je nepridobitna družba za prevajanje in širjenje Svetega pisma in je članica Združenih svetopisemskih družb, ki delujejo v več kot stoosemdesetih državah sveta. Že od ustanovitve leta 1993 izpolnjuje poslanstvo prevajanja, tiskanja, distribucije ter dobrodelne dejavnosti z namenom širjenja Božje besede. Leta 1996 je tako za vse kristjane v Sloveniji izdala Slovenski standardni prevod Svetega pisma. Pri njenem poslanstvu dejavno sodeluje sedem krščanskih Cerkva, in sicer: Katoliška Cerkev, Srbska pravoslavna Cerkev, Evangeličanska Cerkev, Baptistična Cerkev, Adventistična Cerkev, Binkoštna Cerkev ter Kristusova Cerkev bratov.

Letošnja osmina se opira na izkustvo krščanskih Cerkva na Koreji. Ta narod je že šestdeset let (od 1948) politično razdeljen na dve državi, na Severno in Južno Korejo, in s tem na lastnem telesu doživlja bolečino razdeljenosti. Ko so korejski kristjani pripravljali besedila za molitveno osmino, so se navdihovali ob preroku Ezekielu iz 6. stoletja pr. Kr. Tudi on je živel sredi nesrečno razdvojenega naroda in hrepenel po vnovičnem zedinjenju. Doživel je razrušenje templja in izgnanstvo, a ni obupal, ampak je širil sporočilo upanja: Bog bo uresničil svoj načrt, da prenovi in zedini svoje ljudstvo. Upanje je opiral na dve videnji. Prvo govori o suhih kosteh, ki jih Božji Duh obudi k življenju, drugo pa o dveh kosih lesa, t. j. dveh kraljestvih, v kateri so Izraelci razdeljeni. V Božji roki, to je z Božjim posegom ta dva kosa lesa spet postaneta eno. Od tod glavna misel letošnje molitvene osmine: "Združeni bodo v Božji roki" (Ezk 37,17). Ezekielovo oznanilo nam veliko pove. Vzrok needinosti sta obakrat – pri Izraelu in pri kristjanih – greh in oddaljitev od Boga, pot k edinosti pa vodi prek spreobrnjenja in vrnitve k Bogu. On je tisti, ki bo edinost spet vzpostavil in to ne bo zgolj vrnitev k staremu, ampak bo "novo stvarjenje". Edinost Božjega ljudstva bo znamenje upanja tudi za druga ljudstva, za vse človeštvo. Župnije so – kakor vsako leto – prejele knjižico z gradivom za vsakodnevno bogoslužje med osmino.

Dobrodelna pobuda Škofijske karitas Koper

Posvojitev na razdaljo

Škofijska karitas Koper, ki je bila ustanovljena septembra 1990, vodi program Posvojitev na razdaljo od leta 1994. Kako s tovrstno pomočjo začeti in jo uspešno tudi peljati, smo se učili od Italijanske karitas, ki je v tistem času imela na tem področju bogate in dobre izkušnje. Posvojitev na razdaljo pomeni, da posameznik, družina, skupina, župnija daruje za določenega otroka najmanj 25 evrov mesečno in najmanj za dobo enega leta. V ta namen Škofijska karitas pripravi pogodbo, kjer je "posvojitelj na razdaljo" - darovalec, med drugim tudi obveščen o osnovnih podatkih otroka "posvojenca na razdaljo". Osebni stiki med obema niso predvideni, razen, če je ta želja obojestranska. Prednost pri pomoči iz tega naslova imajo otroci iz socialno in materialno šibkih družin, otroci brez staršev ali iz enostarševskih družin, bolni in invalidni otroci; skratka otroci za katere sodelavci Karitas, župnija, šola, vrtec ali Center za socialno delo menijo, da otrok ali družina to pomoč potrebuje. Za otroka se pomoč nakazuje trimesečno na račun staršev ali skrbnikov. Darovalec pa svoj dar lahko nakazuje mesečno, trimesečno, polletno ali letno. Pogodba o pomoči se lahko podaljša.

Jožica Ličen (foto JMP)

Pri Škofijski karitas Koper tovrstno pomoč trenutno prejema 220 otrok iz Slovenije in 90 otrok iz Bosne. Res se 25 evrov mesečno ne sliši veliko, toda ko seštejemo vseh 220 otrok iz Slovenije in 90 iz Bosne, ki jim trenutno na ta način pomagamo, znese to skoraj 100.000 evrov letne pomoči otrokom, ki jih življenje preizkuša na različne načine. Vse delo v zvezi s projektom Posvojitev na razdaljo je na terenu opravljeno prostovoljno in z veseljem in prav zato lahko otroci dobijo celoten dar posvojiteljev.

Poznam kar nekaj ljudi, ki na ta način pomagajo. Verjamem, da nimajo nič manj, kot bi sicer imeli, imajo celo veliko več. Prepričana sem, da je zanje razglednica ali voščilnica, ki jim jo preko Karitas pošlje otrok, ki mu pomagajo, več vredna kot dar, ki ga dajo. Darovalci so zelo različni: upokojena gospa, ki ni imela svojih otrok in tudi nima vnukov, da bi jih občasno obdarila, vsak mesec, že vrsto let, od svoje pokojnine pomaga kar petim otrokom; družina, ki ima tri otroke, se je odločila, da bo v vzgojo vključila tudi darovanje za enega otroka, ki živi v težkih razmerah; mladi iz neke glasbene skupine vsak mesec nakažejo dar za deklico, ki nima mame. Večkrat se godi, da obljubljenemu znesku 25 evrov doda darovalec še kaj, predvsem ob rojstnem dnevu svojega 'posvojenca na razdaljo' ali ob Miklavžu, Božiču. Tako se pletejo tihe, vendar bogate vezi dobrega.

Da nam veselje do pomoči ne usahne, nas sodelavke Karitas še najbolj silijo stiske, ki jih vidimo po terenu. Danes je preživeti družino z eno delavsko plačo zelo težko, ko se pridruži bolezen ali nesreča, preprosto zmanjka. Poznam starše in otroke, ki jim ta pomoč veliko pomeni; bodisi, da z nakazanim zneskom lažje preživijo mesec, kupijo nove čevlje ali bundo svojemu otroku, morda plačajo topel obrok v šoli ali prevoz. Skratka, ta dar, budi marsikateri družini upanje, da v stiski niso sami. Prav zato smo za otroke iz Bosne poimenovali to akcijo Plamen upanja za otroke v stiski. Sama sem pred časom v hribih nad Banja Luko obiskala otroke, ki so vključeni v ta projekt. Štirje šoloobvezni otroci in oče, brez mame, na mali kmetiji, z eno kravo in prašičem ter nekaj kokošmi. Edino, kar lahko rečem: potrebni so pomoči, zanje je 100 evrov, ki jih iz tega naslova dobijo, pravo bogastvo.

Dragi bralci, povabljeni ste, da tudi na ta način pomagate otrokom v stiski. Za informacije lahko pišete v pisarno Škofijske karitas Koper, Skalniška 1, 5250 Solkan oz. na e-pošto: karitas.koper@rkc.si ali pokličete na tel. 00386 05 33 00 233. Hvala lepa in vse dobro!

Jožica Ličen, namestnica ravnatelja in voditeljica odbora za materialno pomoč pri Škofijski karitas Koper

Peta številka Pastirčka

V novo leto s prijateljem ob sebi

Naj bo leto 2009 polno lepih doživetij, zdravja, napredovanja v modrosti in srčni kulturi. To želi urednik Pastirčka v januarski številki velikim in malim bralcem ter sodelavcem, med katerimi žal ni več ne Zlate Volarič ne Iva Bolčine. Odšla sta po nebeško plačilo, med nami pa bodo vedno živele njune pesmice in uglasbitve. Zelo pomenljivi, in morda s slutnjo smrti napisani, so prav stihi Zlate Volarič z naslovom Lepa pesem. Kraljevsko prešerna pa je pesem Koledniki, v kateri Berta Golob v verzih predstavlja to staro slovensko navado, ki jo zadnje čase pri nas navdušeno obnavljajo v Števerjanu pa tudi drugod. Vsa prežeta z zimsko idilo je pesem V. T. Arharja Čas snežink, ki pričara zasnežene klance in vesel vrisk otrok na drvečih saneh. Ob Zimski pravljici Marize Perat se bodo morda otroci zjutraj natančneje zazrli v okna ali v šipe avtomobilov in opazili nešteto ledenih rožic, ki jih nanje podarja mrzla zima. Taka, ki je navdihnila tudi križanko KrižKraž Paole Bertolini Grudina. Na prostrane ledene plošče in večni sneg spominjajo gugajoči se pingvini Tatjane Ban, ki jih bodo otroci z malo dobre volje in ustvarjalnega vzgiba sami izdelali po navodilih in se z njimi igrali. Sladkosnedneži pa se lahko zaustavijo ob receptu za hlebčke z rozinami in se z njim gredo slaščičarje. Če bodo še mamice v kuhinji, bo vse še lepše! Otroci naj v zimskih dneh, ko razsaja gripa, zaužijejo veliko sadja, saj vsebuje polno vitaminov, kot prepričljivo dopovedujejo južni sadeži Fofu. Ob mrzlih dneh je branje ob topli peči prav prijetno, toda tudi televizija ima veliko moč. Za kaj se bodo odločili Pastirčkovi prijatelji? Odločitev bo lažja, če bodo prebrali stripe Walterja Grudine in Paole Bertolini Grudina, ki vsakič z njimi namigneta na vzgojni biserček. Veliko modrosti je skrite tudi v znani basni Volk in žaba, ki jo z ilustracijami in dopolnjevanko ter jasnimi besedami predstavlja Danila Komjanc. Otroške ročice se bodo z barvicami v rokah razživele ob štirih risbah, ki pripovedujejo zgodbo o treh modrih z Vzhoda, ki so se prišli poklonit Božjemu Detecu. Večji bralci bodo svoje versko znanje preverili ob reševanju vprašanj rubrike Kar lepo po vrsti. S pomočjo učiteljice glasbene vzgoje pa bodo lahko zapeli pesem Pokleknem, ki jo je na besedilo Berte Golob uglasbil Dominik Krt. Mali raziskovalci zgodovinskih ljudstev in zemljepisnih širjav si bodo prisvojili kar nekaj znanja ob tekstu o Majih in privlačnih ilustracijah Paole Bertolini Grudina. Kdor pa bi rad osupnil prijatelja ali domače, naj natančno prebere vse o čarobni vodi, pa bo še sam... čarovnik! Kakšen mojster v gradnji je bober, pa ob simpatični ilustraciji Boštjana Plesničarja razkriva zapis Nočni arhitekt in zidar.

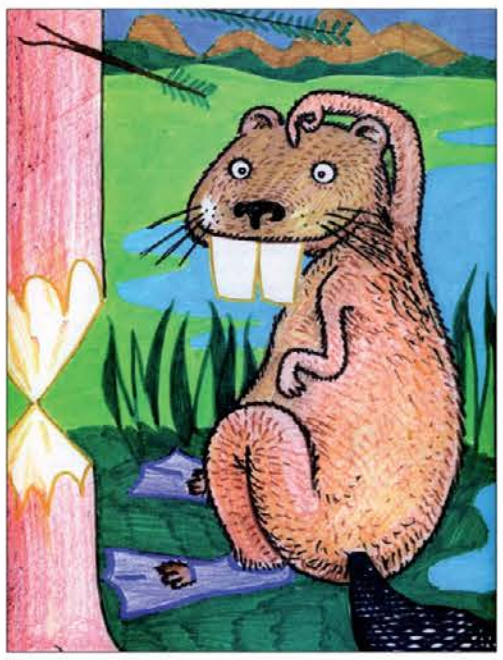

Peta številka Pastirčka vsebuje še zapis o nebeški prijateljici sv. Lavri Bernarde B., ki ga kot zmeraj dopolnjuje nežna ilustracija Bertolinijeve, zanimivo in v izbranem jeziku spisano zgodbo o mladostni enainosemdesetletni babici Anči, ki mlajši generaciji odstira pogled v preteklost in z jezikovno uglajenostjo avtorice Jožice Žniderčič bogati bralčev besedni zaklad in ga navaja k lepemu izražanju. Ne manjka niti prisrčnih in po vsebini raznolikih osem strani Pastirčkove pošte. Pisemca spremlja kopica pisanih risbic, med katerimi je lepo število najmlajših Pastirčkovih risarjev, malčkov iz vrtca. Za nameček ponuja Pastirček še razvedrilno stran in navihanega Packa, ki ugotavlja, da je vendarle v nečem najboljši... v pisanju napak!

Iva Koršič

Evangeliji

Viljem Žerjal

3. NAVADNA NEDELJA

Spreobrnitev apostola Pavla. Zaključek molitvene osmine za krščansko edinost. Pavlovo leto.

Apostol Pavel je velikan med apostoli. Čeprav ni bil z Jezusom od začetka, kakor drugi apostoli, je zagledal in doživel Jezusa po vnebohodu. Doživel ga je po posebnem razodetju. Je pa izstopal po izrednem pogumu z oznanjevanjem evangelija po Mali Aziji, sedanji Turčiji, po Grčiji, v Rimu, mogoče celo po Španiji.

Cerkev mu zato letos namenja celo leto posebno pozornost, zlasti zaradi njegovih pisem, ki naravnost prekipevajo od ljubezni do Jezusa.

Savel, tako se je imenoval pred spreobrnjenjem, je kruto preganjal Cerkev in Jezusa. Odobraval je umor nedolžnega Štefana, aretiral je kristjane, ki so jih nato tudi likvidirali. A ni računal na Boga, ki ga je hotel kot apostola, pričo vstajenja. Bogu je namreč vse mogoče, tudi obuditev od duhovne in telesne smrti (Heb 11, 19).

V molitvenem tednu za krščansko edinost, ki ga še obhajamo, čutimo vso težo odgovornosti za edinost. Že dolga desetletja se kristjani vseh veroizpovedi, v Evropi zlasti katoličani, evangeličani in anglikanci srečujejo in si izmenjujejo izkustva, dognanja, ki naj bi privedla do edinosti vere. Toda predvsem molijo zato, ker se zavedajo, da vsa dobrota prihaja od Očeta. On nam je tudi dal slavo po Sinu zato, da bi bili vsi eno v Kristusu (Jn 17). Od tod tako hrepenenje po miru, ki naj oblikuje zemljo po pravičnosti in po ljubezni. Vsekakor ne samo po ljubezni, pač pa še najprej po pravičnosti, kajti ljudstva so lačna ne samo kruha, pač pa tudi dela, pravične plače, šolanja, zdravstva, upoštevanja vseh pravic, ki odlikujejo človekovo dostojanstvo (CS; "Mir na zemlji").

Cerkev naj pokaže, da je konkretna stvarnost, ki daje smisel vsemu človeškemu snovanju, tudi trpljenju in smrti. Letošnja glavna misel molitvenega tedna za edinost je vzeta iz preroka Ezekiela: "Združeni v tvoji roki" - Pri preroku beremo o Božjem delu za združitev, za svobodo izraelskega ljudstva, ki je raztepeno še najbolj po Babiloniji. V sočni govorici piše o oživitvi suhih kosti. Od tod so nekateri sklepali na vstajenje od mrtvih, toda prerok opisuje rešitev živih Izraelcev, ki jih Bog rešuje iz grobov suženjstva (gl. Jacob Kremer: Die Zukunft der Toten, Stuttgart 1988), ki je le predokus vstajenja od mrtvih.

K delu za edinost med kristjani smo poklicani k delu za edinost, ki jo bomo v polnosti doživeli na onem svetu.

Opraviti imamo s starimi in novimi delitvami - ločitvami. Zato se moramo najprej spraviti v srcu in mišljenju, da bomo vredni popolnega soglasja v Trojici. Tako je teden krščanske edinosti nekaka vaja za življenje v Bogu.

Kristjani se namreč zavzemamo za mir na tem svetu in smo proti vojni in nasilju. Trudimo se za ljubezen do sovražnikov, molimo za tiste, ki nas preganjajo.

Še vedno obstaja velik prepad med bogatimi in revnimi. Obžalujemo sebično uživanje dobrin, saj so namenjene vsem ljudem. Papež je za praznovanje letošnjega dneva miru zapisal: "Mir gradimo s tem, da se bojujemo proti revščini". Gospodarstvo in denar morata biti v službi človeka, ne dobička. Človek je vedno pomembnejši.

Vedno znova se moramo vračati k osvobajanju stvarstva, ki trpi porodne bolečine. Išče osvoboditev.

A tudi mi kot ljudje zdihujemo samo v sebi, ko pričakujemo posinovljenje, odrešitev svojega telesa (Rim 8).

Ker je vsak človek vreden vsega spoštovanja, ga moramo ljubiti brez predsodkov. Ti izvirajo iz srca. Zato je potrebno negovati človeka. Razlike gre seveda priznati, a jih obenem poplemeniti.

Molimo in se zavzemamo za bolnike. Jezusu in Mariji priporočimo bolne in umirajoče. Hvaležni spoštujemo vse zdravstveno osebje.

Hvaležni smo, da živimo med manjšinci in med različnimi religijami.

Kristjani oznanjamo upanje sredi razdeljenega sveta. Zato vsak dan molimo k Svetemu Duhu, ki daje življenje.

Pomagajmo k edinosti v veri in ljubezni po družinah.

Trudimo se za edinost v Cerkvi (Po zveščku "Združeni bodo v Božji roki" - EZK 37, 17 teden krščanske edinosti 2009 - Ljubljana 2009).

MLADINSKI DOM Psihoterapevt Bogdan Žorž v Gorici

Samo zdrava vzgoja oblikuje osebnosti, odporne proti zasvojenosti

V sodobni družbi imamo na razpolago vedno več dobrin, ki so sicer koristne in dragocene, lahko pa tudi nevarne, če nimamo zravega odnosa do njih. Prav te lahko namreč povzročajo zasvojenosti, ki so prava sodobna suženjstva. To aktualno temo je v sredo, 14. januarja, v domu Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici smotrno razvil psihoterapevt Bogdan Žorž, na Goriškem sicer stari znanec, ki je v naših logih že veliko dobrega naredil za številne mlade in družine. "Dolgoletni sodelavec in prijatelj", kot ga je v imenu prireditelja, Mladinskega doma, uvodoma predstavil Mauro Leban, je v prejšnjem letu pri založbi Ognjišče v Kopru izdal knjižico o raznih oblikah zasvojenosti z naslovom *Sodobno suženjstvo.* V njej trdi, da se starostna meja zasvojenih zaskrbljujoče pomika že v otroška leta. Pri tem ne gre niti toliko za vprašanja zasvojenosti s prepovedanimi ali kemičnimi drogami, ampak z dobrinami, katerih uporaba se vedno pogosteje spremeni v zlorabo.

Foto DPD

Na področju preprečevanja najrazličnejših oblik zasvojenosti se v zadnjih letih veliko dela, in vendar ostaja odprtih še veliko vprašanj, je povedal Žorž na goriškem večeru. Marsikaj bi bilo bolj jasno, ko bi upoštevali t. i. zdravo kmečko pamet, česar očitno ne delamo, saj "se obnašamo, kot bi nekaterih stvari ne vedeli". Nekatere oblike zasvojenosti namreč skoraj opravičujemo, češ da je zainteresirani pač imel težko življenje, doživel je razočaranja in neuspehe. Prav tako razumemo, da je nekdo postal zasvojen, ker da je bil razvajen in je imel vsega veliko. Iz tega izhaja, da je bistveno vprašanje preventive. Preprečiti, da bi otrok postal zasvojenec, "ne pomeni ga zapreti v stekleno kletko", nad katero bdimo kot žendarmi. Gre za to, da ga vzgojimo tako, da bo sposoben živeti v tem svetu, kjer se na vsakem koraku in za vsakim vogalom prodajajo alkohol, tobak in droge, a ne bo postal zasvojen. Cilj zdrave vzgoje je torej oblikovati osebnost, odporno proti zasvojenosti. Vsak človek je odvisen od mnogih dejavnikov. Nihče ne more brez kisika, vode in hrane, prav tako dojenček ne preživi brez mame. Svoboda torej ni v odsotnosti odvisnosti, temveč v tem, da je človek sposoben zavestno izbirati med možnostmi, ki jih ima. Ko te sposobnosti nima in je nenaravno odvisen od dobrin, navad in celo vedenja, je to že bolestno. Zasvojen lahko postane človek, ki je izkusil togo avtoritarno vzgojo, saj zapovedi in prepovedi ne dajejo možnosti svobodnega odločanja otroku, ki je zato vajen, da z njim upravljajo drugi. Lahko pa tudi človek, ki so ga starši vzgajali permisivno in so ga razvajali: imel je občutek, da je vse dovoljeno, ni poznal meja, zato nima trdnega značaja in ni sposoben svobodno izbirati. Zdravo osebnost, odporno proti zasvojenosti, lahko omogoči le vzgoja za svobodo. Ena njenih bistvenih razsežnosti je vzgoja za odrekanje, saj je izbira opravljena, ko smo sposobni se odreči neizbrani možnosti, ko izbiramo med dobrimi možnostmi. Potrebna je tudi vzgoja za odgovornost. Ni svobode brez odgovornosti. Otrok bo tega sposoben, le če bo sam občutil, doživel in izkusil posledice svojih izbir in odločitev. Za to pa je pomembno, da se zaveda meja, ki mu jih morajo starši postavljati.

Foto DPD

Žorž je nato z vsakdanjimi primeri orisal nekaj oblik zasvojenosti otrok današnjega časa. "Te znajo biti tudi zahrbtne, take, ki si jih vedno ne zavedamo". Najprej je omenil zasvojenost s hrano, motnje, ki se pojavljajo že v zgodnji otroški dobi in kasneje z lahkoto prikličejo še druge zasvojenosti. Otroci s hrano tešijo druge pomanjkljaje, npr. čustveno lakoto; v zgodnjem otroštvu je namreč hranjenje povezano s prisotnostjo matere, njeno bližino. Do zasvojenosti s hrano pa lahko pride tudi takrat, ko so starši pretirano prisotni in skrbni, tako da otrok izgubi zdrav odnos do hrane in občutek lakote. Sploh je "ključni problem velike večine otrok naše civilizacije, da ne poznajo lakote", je ne znajo prepoznati, ne vedo, da je hranjenje "zdravilo" za lakoto. Za naš čas je značilna tudi zasvojenost z mobilnim telefonom, ki pa sam na sebi "nima privlačnosti, da bi povzročal zasvojenost". Njen vir so v glavnem starši, ki so ponavadi še najbolj zainteresirani, da ima otrok mobi, saj ga tako lažje nadzirajo. Otrok po svoji naravi želi pristne, žive odnose; ko pa pride do zasvojenosti s tem sicer koristnim tehničnim pripomočkom, take odnose opušča. Odrasli pogosto podcenjujemo zasvojenost mladih z računalnikom, iz katere izhajajo številne druge težave in motnje, ki mejijo na psihozo. Otrok lahko postane razdražljiv, slabo spi, v obnašanju je grob, ima malo prijateljev in vse več tiči doma. Zasvojen je lahko z računalniškimi igricami, tudi interaktivnimi, z brskanjem po spletu, pa še z oblikami internetnega povezovanja. Tako mu zmanjkuje časa za naloge, izvenšolske dejavnosti, kosilo, počitek in tudi nedeljsko mašo. Vedno bolj se seli iz resničnega v virtualni svet, vse bolj se brišejo meje med njima. In vendar je računalnik danes nepogrešljivo orodje. Če hočemo, da ga bo otrok znal zdravo rabiti, je poudaril Žorž, je prav, da se čim prej seznanja z njim, tudi prek igre, da osvoji zdrav odnos do njega kot do orodja. Zasvojen bo, ko npr. ne bo znal prekiniti igre ali drugega opravila na računalniku v vsakem trenutku, ne da bi mu to povzročilo jezo ali grobo obnašanje. Varna raba PC-ja pri otroku, menijo strokovnjaki, je zelo pomembno vprašanje.

Po predavanju je psihoterapevt osvetlil še nekaj vidikov sodobnih zasvojenosti, ki so jih izpostavili navzoči. Večkrat je pomembno, da starši s svojo avtoriteto jasno postavijo meje; dogovarjanje - npr. glede tega, koliko časa naj otrok največ sedi pred računalnikom - je večkrat zaman. Pomembno je, da ima otrok še čas za šolo, živi in pristne stike z vrstniki in katerokoli obliko fizične dejavnosti ("tudi sesanje dnevne sobe ali pranje posode"). "Če je doma, pred televizijo ali računalnikom, torej pod nadzorom staršev, je vsekakor na nepravem mestu". Vzgoja ni znanost, prej umetnost, je dejal, saj "najslabše vzgajajo starši, ko imajo knjigo v roki". Zato ni receptov, treba je nekaj več. Vzgoja je živ odnos, saj je pred nami živo, svobodno bitje. "Tudi v isti družini se ne da vzgajati vseh otrok na enak način".

DD

Enajsturni romarski pohod

Otmarjeva pot

Na soboto, 10. januarja, je ob 6. uri zjutraj pri cerkvici sv. Urbana pred Podrago že vse živahno. Cerkvico srečaš takoj, ko z glavne ceste med Vipavo in Podnanosom zaviješ čez potok Močilnik proti Podragi. Pohodniki smo še zaviti v temo, vendar čist jutranji svit tam za Nanosom naznanja čudovit zimski dan. Mala cerkvica je razsvetljena s svečkami, ki gore ob jaslicah, medtem ko župnika iz Podrage, g. Bogdan Vidmar, in iz Vrabč – Štjaka, g. Bogomir Trošt, napovesta začetek romarskega pohoda. V Pavlovem letu sta izbrala za rdečo nit romanja apostolova potovanja in obiske pri tedanjih krščanskih občestvih po vsem Sredozemlju.

Podružnična cerkev sv. Kancijana v Raši

Na poti bomo tudi mi obiskali 10 cerkva. Taka je bila zamisel pokojnega Otmarja Črnilogarja (1931 – 1999), dolgoletnega župnika v Podragi, profesorja klasičnih jezikov, prevajalca Svetega pisma in planinca. Zamisel, ki združuje najpomembnejši sestavini njegovega življenja – vero in gorništvo –, je ostala zanj neuresničena zaradi prerane smrti. Toda leta 2005 je vipavsko planinsko društvo pripravilo prvi pohod po Otmarjevi poti. K pobudi so pristopile župnije, skozi katere se vije pot: približno 25 km čez hribe in doline, z obiskom desetih cerkva, 11 ur romanja od zore do mraka.

Ob 6.30 smo v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podragi pri slovesni sv. maši. Cerkev je polna romarjev, saj nas je kar 113. Po maši nam prijazne gospe postrežejo s čajem in kuhanim vinom. Tema se je umaknila zarji, ki vedno jasneje blešči čez Razdrto. Poslovimo se od doprsnega kipa profesorja Črnilogarja, se še za trenutek ustavimo pri mozaiku sv. Jakoba in jo uberemo naravnost v strmino proti cerkvi sv. Socerba, ki stoji na razgledni točki, 555 m visoko nad Podrago. Okoli 8. ure sonce že počasi odganja jutranji mraz, burja pa je ta dan zelo prizanesljiva. Izpred cerkvice, ki so jo v zadnjih letih docela restavrirali, ležijo pred nami kot na dlani Nanos, Otliška planota in Čaven, ki jih ravnokar obliva jutranje sonce. Hrešče po skorji zmrznjenega snega dospemo čez pol ure k cerkvici sv. Ane nad vasjo Razguri. V vsako cerkev vstopimo, ko v linah na zvončnici pozvoni in poslušamo kratko misel, ki jo razvija župnik Bogomir Trošt.

V Vrabčah je pripravljeno okrepčilo in ob 10. smo že v Marijini cerkvi v protiturškem Taboru nad Vrabčami. Tu smo na najvišji točki pohoda, 605 m na grebenu Vrhje, od koder se nam razgled odpre na južno stran v globoko dolino Raše in čez na kraško planoto med Štanjelom in Divačo. Od tu se spustimo na dno doline k cerkvi sv. Martina v Grižah, nato sledimo nekaj časa potoku Raši in se zopet povzpnemo na hrib k lepi cerkvici sv. Tomaža. Cerkev nosi v celoti kamnito streho, v notranjosti pa je ohranjena starodavna freska z nejevernim Tomažem iz leta 1492.

Otmar Črnilogar

Opoldansko sonce se je kar močno uprlo v južno reber pod Vrhjemi, po kateri se spuščamo ponovno v dolino Raše k sv. Antonu pri Mahničih. Cerkvica, postavljena tik nad kraškim izvirom, je bila prvotno posvečena sv. Kancijanu in stare freske oglejskih mučencev še zdaj krasijo apsido.

Ko se še drugič vzpenjamo na Vrhje, kjer stoji na višini 566 m Tabor s cerkvico sv. Katarine, se začenja trudnost oglašati pri tistih, ki v hoji niso izvežbani. S težavo sem kos hitrosti hodcev, med katerimi je kar nekaj takih, ki jim z nahrbtnika binglja komposteljska školjka v dokaz, da so prehodili Jakobov Camino. K sv. Katarini pridemo skozi vasici Hribi in Bogo. Z vrha utrjenega tabora se mimo znamenitega kamnitega križa spustimo na drugo stran proti Štjaku. Oddahnemo se v cerkvi sv. Jaboba, ki ima na južni steni vgrajen star kamniti relief svetnika, katerega romarski pohodniki najbolj častijo. Sledi še spust v Podrago skozi gozd po zasneženem in senčnatem kolovozu.

Župnijska cerkev sv. Jakoba v Štjaku

V Podragi nas čaka v vaški dvorani prijetno okrepčilo, potem pa še pol ure hoda do izhodišča, kjer smo zjutraj začeli. Robovi Trnovske planote se še kopajo v zadnjih sončnih žarkih, a na dno Vipavske doline že lega večerni mrak, ko ob petih popoldne, natančno po 11 urah romanja, dospem do sv. Urbana. Vsa telesna utrujenost se mora umakniti pred velikim zadoščenjem in srečnimi občutki. V žepu nahrbtnika nesem domov lepo knjižico Otmarjeva pot, ki jo je izdalo planinsko društvo Vipava. V njej je zabeležen Črnilogarjev življenjepis, vsebuje vodnik po planinsko-romarski poti in opis vseh desetih cerkva.

Danilo Čotar

Kratke

Duhovna obnova za skavtske voditelje primorske regije

Tudi voditelji se morajo kdaj pa kdaj udeležiti kakšnega skavtskega srečanja, da si "napolnijo baterije", naberejo moči in navdušenja, da vodijo naprej svoje člane. Eno takšnih srečanj je duhovna obnova, ki nosi pomenljiv naslov Prebujanje. Vsak voditelj, ki se je srečanja udeležil, bo z budnimi očmi spremljal dogajanje okoli sebe.

9. in 10. januarja je vas Dornberk v Vipavski dolini postala prizorišče dogajanja za skavtske voditelje Primorske regije, ki so se jim pridružili tudi voditelji Slovenske zamejske skavtske organizacije (SZSO). Zbrali so se, da bi se skupaj pogovorili o tem, kaj jim pomeni skupnost, da bi se poglobili v svoje duše, da bi bolje spoznali sebe in Boga... Svojo pomoč in svoje misli jim je posredoval tudi pomožni škof koprske škofije Jurij Bizjak. Predstavil jim je metafore, ki jih je v Svetem pismu uporabljal sv. Pavel. V zadnjem delu srečanja so se voditelji posvetili odkrivanju in pogovoru z Bogom na osebni ravni, saj so bili naprošeni, da se sami sprehodijo v naravi in da razmišljajo o tem, kje vidijo Boga okoli sebe, kako pričujejo vero, in o podobnih temah. / SR

Tudi letos bodo uprizorili Škofjeloški pasijon

V Škofji Loki, ki zaradi ohranjene arhitekture in drugih značilnosti velja za srednjeveški biser, hranijo tudi druga bogastva in vrednote. Med njimi je Škofjeloški pasijon, ki je najstarejše ohranjeno dramsko besedilo v slovenskem jeziku ter iz obdobja baroka edina ohranjena pasijonska režijska knjiga v Evropi. Leta 1721 ga je napisal škofjeloški pater kapucin Romuald Marušič, doma iz Štandreža. V času baroka je bila njegova stvaritev odigrana samo nekajkrat, ponovno pa so Škofjeloški pasijon uprizorili šele v letih 1999 in 2000.

Letos bo ponovno zaživel, in sicer v postnem in velikonočnem času. Škofjeloški pasijon poteka v obliki procesije, posamezne prizore pa uprizarjajo na raznih mestih v Škofji Loki. Prikazujejo zgodovino in zgodbe človeštva od poslanstva Adama in Eve, prek alegorije smrti, do Kristusovega trpljenja. V predstavi bo tudi letos sodelovalo nad 640 igralcev ljubiteljskih gledališč, od tega bo 80 konjenikov. Tile se bodo na prenosnih odrih, vozovih, konjih in peš pomikali po ulicah in trgih starega mesta.

Prva predstava Škofjeloškega pasijona bo 28. marca (na t. i. tiho soboto) ob 20. uri, zadnja oz. zaključna pa 19. aprila ob 16. uri (na t. i. belo nedeljo). / M.

V italijanskem tedniku Settimana enigmistica tudi Trbiž in Sv. Višarje

Najstarejši italijanski tednik za ljubitelje križank in ugank, Settimana enigmistica, objavlja vsak teden rubriko UNA GITA A...?, kjer je treba s pomočjo fotografij uganiti nekaj ključnih besed pri reševanju priložene križanke. V številki z dne 10. januarja je imela "v gosteh" nam zelo znane in drage kraje, Trbiž in Svete Višarje v Kanalski dolini: pet barvnih fotografij. Vse so seveda "zasnežene", kot se spodobi za ta čas.

Kratke

Dela na goriškem Travniku

Objavljamo krajši zapis enega izmed trgovcev v goriškem središču: "Dela na goriškem Travniku napredujejo zelo počasi. Trgovci, pa tudi meščani so zelo nejevoljni. Menimo, da bi bilo pošteno, da bi g. župan in odborniki mesta Gorice kontrolirali, kako potekajo dela, da bi se čim prej zaključila v splošno zadovoljstvo vseh".

Kmalu praznovanje sv. Valentina v Štmavru

Kulturno društvo Sabotin prireja letos prvič tridnevno praznovanje sv. Valentina s plesom v ogrevanem šotoru na dvorišču nekdanje vaške šole. V petek, 6. februarja, bosta skupini The Maff show in Simplex navdušili vse ljubitelje rock glasbe. Zabava se bo pričela v večernih urah. V soboto, 7. februarja, bo za večerno zabavo poskrbela skupina Happy day. V nedeljo, 8. februarja, bo ob 14. potekala tradicionalna maša. Kioski bodo odprti od 10. dalje. V popoldanskih urah bosta goste zabavala Pihalni orkester Goriška Brda in skupina Mega mix.

Štandrež 2008 / Smeh prežet s črnino

Nedeljsko popoldne, 14. decembra 2008, se je v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu odelo v črn humor. Izzvalo ga je Gledališče pod kozolcem iz Šmartnega ob Paki, ki je obiskalo štandreško društvo in publiko kot gost abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2008. Dobro zasedeni dvorani so štiri igralke postregle z vse prej kot običajnim dramskim delom, komedijo Jeana Cloda Danauda Kvačkarija, ki je vsa prežeta s srhljivo ne vedno smeh vzbujajočo črnino. V sebi namreč ta cinično napisana in z grotesknim prizvokom, v nekakšnem kabaretnem stilu odigrana črna komedija, razkriva

Foto DP

marsikatero kruto resnico našega današnjega razčlovečenega družbenega kolesja, v krutem primežu katerega so večkrat neizbežno ukleščene prav ženske. Moževo nenasitno izživljanje privede ponovno nosečo ženo do tega, da se življenjskega sopotnika znebi, tako da mu odreže z motorno žago vrat in ga s slastjo použije, glavo pa nese v košari za nakupe k prijateljici, ki ve, kako je treba ravnati z nebrzdanimi, nenasitnimi moškimi. Ta podtakne "to trofejo" pobožnjakarski stari devici, ki si jo z velikim veseljem prilasti in tako končno tudi ona pridobi "moža". Z njim ravna, kot hoče, saj je on ne more na nikakršen način izkoriščati. Pavla Letonja (vdova), Mija Žerjav (Zofka), Lija Modrijan (Rozalija) so ob kabaretnem povezovanju posameznih prizorov Zvonke Peršič v režiji Bogomira Verasa, tudi pisca vznemirljivih songov, in ob minimalnih scenskih pripomočkih in rekvizitih dosledno in natančno razvile potek dogajanja ter osvojile osnovno avtorjevo misel, da je ta svet nor in poln gorja, ki vodi v drugo zlo, in tisti, ki je bolj ranljiv in teptan, se mora pač nekako znajti v njem in skušati preživeti. Končni aplavz gledalcev je bil pomešan z njihovimi najrazličnejšimi občutki, saj takih tekstov res nismo vajeni gledati na naših odrih, še posebno ne v izvedbi ljubiteljskih gledaliških skupin. / IK

Jaslice pri nas doma in pri sosedih

V Štmavru je kulturno društvo Sabotin že štirinajsto leto zapored priredilo natečaj za najlepše jaslice. V začetku je bilo natečaju ime Jaslice pri nas doma. V zadnjih letih je požel toliko uspeha, da so prvotnemu naslovu dodali še besede: in pri sosedih, saj so se na natečaj prijavljali tudi prebivalci sosednjih vasi. Komisija je imela letos polne roke dela, saj je morala pregledati kar štirideset jaslic. Ocenjevala je najrazličnejše stvari: razsvetljavo, mah, ustvarjalnost, prvi vtis ... Natečaj ne zanima samo posameznikov, saj so bili prijavljeni tudi vrtci, šole in župnije. Najboljši ne prejmejo le nagrade, pač pa tudi priložnost, da v prihodnjem letu razstavijo svoje jaslice na Sveti Gori. / SR

Štmavrci ohranjajo prijateljske stike s sosedi

Štmavrci so od nekdaj imeli prijateljske odnose s prebivalci Solkana in Podsabotina. Že nekaj let skušajo organizirati kakšno skupno pobudo. December je idealen čas, da lahko priredijo skupna srečanja. Letos so že šesto leto zapored sprejeli Luč miru iz Betlehema, ki so jim jo peš prinesli Solkanci. Sprejem je potekal v soboto, 20. decembra, na domačiji pri Barnabi. Kulturni program so ob tej priložnosti oblikovali pevci otroškega in moškega pevskega zbora iz Štmavra, skavti pa so prebrali letošnjo poslanico luči, ki nosi naslov Nekaj ti manjka. Nazadnje so vsi prisotni zapeli Sveto noč. Sledil je družaben trenutek, ko so lahko gostje ob kozarčku toplega čaja ali zakuhanega vina malo pokramljali.

Naslednjega dne so priredili srečanje s Podsabotinci. Podobno srečanje je potekalo že leto prej, ob padcu meje. Mnogi Štmavrci in Podsabotinci so se spet srečali na kraju, kjer je nekoč potekala meja, in obnovili prijateljske stike. Za kratek kulturni program je poskrbel moški pevski zbor iz Štmavra, kulturno društvo Sabotin pa je poskrbelo, da niso bili želodčki prazni in da so se prisotni lahko pogreli s toplo pijačo. / SR

Jubilej Števerjanskega vestnika

Da bi čimbolj povezovali

Prva številka Števerjanskega vestnika je izšla 12. januarja 1969, ko se je nekaj pogumnih mladeničev zbralo v sklopu Slovenskega katoliškega prosvetnega društva Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana in so začeli beležiti dogodke, ki bi sicer šli v pozabo. Ko je društvu predsedoval Dominik Humar, je odbornik Marjan Terpin predlagal, da bi se preizkusili tudi v časnikarskem delu; ker se je zamisel zdela odboru izredno zanimiva, so se odločili, da bodo vaščanom pošiljali časopis, ki bo prinašal predvsem števerjanske novice. Izbrana pot se je v letih izkazala za zadeto. V štiridesetih letih se je tako razvila prava vaška revija: Števerjanski vestnik si želi povezovanja Števerjancev, želi postati vezni člen med ljudmi, odprt in namenjen vsem, ki se zavedajo pomembnosti, ki jo samo glasilo lahko igra v vaškem prostoru. Že pred 40 leti je predsednik društva Sedej zapisal, "da bi čimbolj povezovali vse Števerjance ter jih obveščali o vsem, kar se tu godi"; tedaj si gotovo ni predstavljal, da bo ta skromni listič tako zaživel. Stavek je postal geslo jubileja, saj najlepše govori o cilju pobude.

Uredništvo Vestnika še vedno želi povezovati mlajšo in starejšo generacijo, obujati spomine na pretekla leta, spoznati nekdanje življenje in običaje, po drugi strani pa hiti naprej v vrvežu frenetičnega sveta: torej tradicija in aktualni izzivi. Vsa ta prizadevanja temeljijo na prostovoljnem delu, ki članom uredništva vliva novih moči in energije pri vztrajnosti in doslednosti. Vestnik so člani društva v začetku ciklostilirali v župnijskem uradu, na ciklostil tedanjega župnika, msgr. Oskarja Simčiča. Kasneje je računalnik zamenjal pisalni stroj, izvod januar–marec 1996 je bil v celoti pripravljen na računalniku. V zadnjem desetletju se je vse precej informatiziralo in prenos zapisov prek računalnikov je zelo poenostavljen predvsem zaradi disket, ključev in elektronske pošte.

Pobudniki so z zadoščenjem ugotavljali, da je Vestnik res potreben, družine ga rade prejemajo in berejo. Na svoje domove ga prejemajo skoraj vse števerjanske družine in tudi Števerjanci ter drugi, ki živijo izven vasi, a se še vedno želijo seznanjati z dogajanjem v vasi. V vseh teh letih je uredniška vrata prestopilo mnogo mladih obrazov. Prav mladina je pomembna komponenta glasila, saj v list prinaša svežino in mladega duha.

Z letom 2008 so stopili v 40. leto neprekinjenega izhajanja. Na naslovni strani jubilejnega letnika je uprizorjen Primož Trubar, simbol slovenstva. Od nekdaj Števerjanci ljubeznivo in skrbno čuvajo pripadnost slovenskemu narodu. Na 3. strani vsake izdaje so lahko od bliže spoznali njegov lik. V vseh teh letih so tudi vaški osnovnošolci redno sodelovali z zapisi in risbicami ter s tem pripomogli k obogatitvi Vestnika.

Ob jubileju se je uredništvu porodila zamisel, da bi vse dosedanje izvode glasila, pribl. 4.000 strani, informatsko prenesli na DVD ploščo v JPEG formatu. Ploščo nameravajo brezplačno razmnožiti za vse kulturne ustanove v zamejstvu in domovini. Dosledno so uredili arhiv glasila, pripravljajo knjižno vezavo vseh letnikov. Nazadnje bodo jubilej primerno proslavili z izdajo publikacije z naslovom *Števerjanski vestnik. Da bi čimbolj povezovali,* v kateri bodo predstavili glasilo od prvih začetkov do danes. Okroglo obletnico so proslavili že 12. januarja pri večerni maši, kjer so se spomnili vseh pokojnih urednikov in sodelavcev. Osrednja proslava pa bo v Sedejevem domu **v petek, 23. januarja 2009**, s pričetkom ob 20.30. Prireditelji toplo vabijo vse prijatelje in znance!

aV Sovodnjah pester večer

Mladostniški božični koncert

Prav posebnemu božičnemu koncertu so lahko prisluhnili poslušalci v Sovodnjah le nekaj dni pred Božičem. Šlo je za mladostniški večer, ki je bil pester uvod v božična praznovanja. V sovodenjski cerkvi sv. Martina sta se v soboto, 20. decembra, predstavila DPZ Kraški slavček iz Nabrežine in DVS Bodeča neža – Vrh Sv. Mihaela. Otroško radoživost je koncertu prispeval gost večera, OPZ KD Sovodnje pod vodstvom Jane Drasič.

Številnemu občinstvu, ki je napolnilo sovodenjsko cerkev, so se najprej predstavili malčki iz Sovodenj. Zborovodja Jana Drasič je izbrala sklop božičnih ljudskih napevov iz slovenske in tuje zakladnice. Otroci so predstavili Pesem o prijateljstvu, napev Shalom in Venček božičnih pesmi. Pred poslušalce so nato stopila dekleta DVS Bodeča neža – Vrh Sv. Mihaela pod vodstvom Mateje Černic. Predstavile so se z nizom slovenskih in tujih nabožnih ter posvetnih skladb ter z nekaj priredbami ameriških gospel napevov. Izvajale so stvaritve sodobnih skladateljev, Slovenca Ambroža Čopija, španskega Baska Javierja Busta in Čeha Petra Ebena. Poseben prizvok so v tem kontekstu imeli ritmi črnskih duhovnih Amazing grace (v priredbi pevke Kristine Frandolič) in Amen, Good news (Normana Lubofa in Jeffa Guillena).

Foto AJ

Drugi del koncerta je pripravil DPZ Kraški slavček iz Nabrežine, ki ga vodi Mirko Ferlan. Tudi nabrežinska dekleta so se predstavila s pestrim sporedom posvetnih in nabožnih skladb. Šlo je za niz skladb, ki so segala tako v obdobje romantike (Felix Mendelssohn) kot med sodobnike (Fran Gerbič, pa tudi Tržačan Marco Sofianopulo). Svoj nastop je tudi DPZ Kraški slavček sklenil z božičnim napevom izpod peresa angleškega skladatelja Johna Rutterja. Koncert sta sklenila oba pevska sestava skupaj z božičnimi melodijami. Najprej je bil na vrsti Habetov Tih večer, sledila je ameriška tradicionalna White Christmas, ob sklepu pa sta zadoneli še Hitite kristjani in Sveta noč kot predbožično darilo pevk vsem poslušalcem, ki so se zbrali v Sovodnjah.

AČ

Zasedanje Izvršnega odbora SSO

Predlogi za nadaljnje delovanje

Prvo zasedanje novoizvoljenega Izvršnega odbora Sveta slovenskih organizacij, 14. januarja v Gorici, je bilo v glavnem posvečeno soočenju z novimi izzivi, ki jih danes terja moderna organiziranost naše družbe.

Po uvodnih smernicah, ki jih je nanizal v svojem posegu predsednik dr. Drago Štoka, se je razvila izredno zanimiva razprava, v katero so posegli skoro vsi člani Izvršnega odbora, pa tudi člani Nadzornega odbora in Razsodišča.

Iz te razprave so izšli konkretni predlogi, na podlagi katerih naj bi se v prihodnje organiziranost SSO še okrepila, postala učinkovitejša navznoter, predvsem pa plodnejša v stalnih stikih in odnosih s svojimi članicami, tako s članicami, ki so zgodovinsko vključene v delovanje SSO, kakor tudi skupnih članic, katerih delo je zaradi svoje obsežnosti in važnosti v skrbi tako SSO kot SKGZ in se zato morata obe krovni organizaciji skupno zavzemati za rešitev oz. soočenje s problematiko skupnih ustanov oz. društev.

V nadaljevanju seje je prišlo do soglasnega sklepa, da se za posamezne sektorje dejavnosti ustanovijo pristojne komisije strokovnega sveta, ki naj postanejo senzibilna telesa pri soočenju, analiziranju in sklepanju predlogov, ki zadevajo razne naše aktivnosti. Gre za čimprejšnjo ustanovitev strokovnih svetov, ki naj živo spremljajo problematiko na kulturnem, socialnem in mladinskem področju; nadalje bodo strokovni sveti intenzivno spremljali delovanje naše šolske problematike kakor tudi športno udejstvovanje. Gospodarski komisiji, ki je že nekaj časa aktivna, se bo pridružila tudi posebna komisija za statut SSO in njegovo eventualno posodobitev.

Prav tako je prišlo do soglasnih sklepov, da se Izvršni odbor tudi preko Kolegija svojega predsedstva občasno, po potrebi, a tudi v kontinuirani obliki srečuje s predstavništvom SKGZ, kakor tudi s predstavništvom Slovenske skupnosti, Enotne liste ter Narodnega sveta koroških Slovencev.

Ob koncu je Izvršni odbor pozval vse svoje članice in predstavnike društev, da se udeležijo zimskega zasedanja Sveta SSO, ki bo v sredo, 28. januarja, na sedežu slovenskih organizacij v Devinu.

Zlata ribica v Kulturnem domu

Do 26. januarja je v galeriji Kulturnega doma v Gorici na ogled skupinska razstava mednarodne likovne kolonije Zlata ribica. Pobuda v občini Tolmin enkrat letno združuje priznane domače in tuje likovne umetnike, ki skupno ustvarjajo v enotedenskem bivanju v Posočju. Njena pot se je začela v letu 2007, ko sta Jadranka Ferjančič in Gregor Maver pričela s projektom Mavrična hiša v Tolminu. Na odprtju razstave je 12. januarja Anamarija Stibilj Šajn spregovorila o posameznih avtorjih in njihovih delih; Joško Vetrih pa je poudaril, da so tovrstne kolonije lepa priložnost za promocijo medsebojnega spoznavanja, obenem pa tudi za zbirateljstvo. Razstavljena so dela z zadnjih dveh kolonij, zastopani avtorji pa so F. Slana, Z. Apollonio, G. Borta, N. Mašukov, K. Palčič, Z. Modic, R. Svilar, V. Slivniker Belantič, A. Karim, D. Ličen, P. Kunaver Ličen, S. Damej, J. Kastelic, D. Pellizzari, A. Asberga Nabergoj, A. Seyoun, R. Slana, J. Dolenc, R. Kiraly, T. Pogačar, M. Bijuklič in I. Stojan Rutar.

Delegacija SSO pri goriški prefektinji

Pogovor o težavah slovenske manjšine

Prvo srečanje med goriškim odborom Sveta slovenskih organizacij in prefektinjo Mario Augusto Marrosu, ki je na Goriškem od lanskega poletja, je potekalo v palači prefekture na Travniku v sredo, 14. januarja. Delegacijo krovne organizacije je vodil goriški predsednik Walter Bandelj, ob njem sta bila še člana goriškega odbora Ivo Cotič in Bernard Špacapan. Šlo je za sestanek, na katerem so se člani odbora, ki je izšel z novembrskega občnega zbora, predstavili prefektinji, vendar ni bil to le vljudnostni obisk, saj je bil govor o perečih problematikah, ki se neposredno tičejo slovenske narodne skupnosti na Goriškem, in sicer izvajanje zaščitnega zakona, problematika Trgovskega doma in krčenje državnih finančnih prispevkov.

Srečanje je potekalo za zaprtimi vrati in je trajalo približno eno uro, prefektinjo je spremljal vodja njenega kabineta Massimo Mauro. Pokazala je razpoložljivost pomagati pri reševanju predstavljenih problematik, ki pa se odločajo v Rimu. Skratka, izrazila je pripravljenost na posredovanje v mejah svojih pristojnosti.

Foto Bumbaca

Abonmajska sezona SSG

Raztrganci – skok v vojni čas

Sredi novembra je bila v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici druga abonmajska predstava letošnje gledališke sezone Slovenskega stalnega gledališča. Gostujoča koprodukcija mestnega gledališča Ptuj, E. P. I. centra in Cankarjevega doma, Raztrganci Učenci in učitelji Mateja Bora (1913-1993), je žal spet bolj maloštevilno občinstvo pospremila v kruti, neprizanesljivi čas druge svetovne vojne, ko je bil slovenski narod bičan od vseh strani in ko je nemški okupator začel ustanavljati posebne oborožene skupine, v katerih so bili vodiči nemških enot, izvidniki in obveščevalci, begunci iz partizanskih vrst in tisti ujeti partizani, ki so Nemcem izdali soborce in sodelavce. Ljudje so jih poimenovali raztrganci, ker so bili oblečeni v razcapane obleke s partizanskimi oznakami, da bi lažje vohunili za partizanskimi enotami in jih izdajali Nemcem. Med ljudi so seveda vnašali zmedo, saj njihov pravi obraz je bilo večkrat težko razkriti. To je razvidno tudi iz predstave Raztrganci, ki jo je režijsko podpisal Sebastijan Horvat. Zvest svojim umetniškim konceptom in gledališkemu izrazu, ki mora vselej vsebovati razpoznavno politično, angažirano poanto, tudi v tej odrski postavitvi postavlja današnjega gledalca pred odločitev, naj se zavestno odloči in opredeli do partizanstva in ideologije, ki ga je podpirala, pa tudi ga sili v zrelo razmišljanje o vlogi gledališča v sodobnem času. Protagonisti dela, ki se dogaja v mlinu v zagorski vasi na Slovenskem in ga zelo povedno uokvirja realistična scenografija Petre Veber, so razpeti med krščanskimi načeli in trdno zakoreninjenimi nauki ter novimi idejami, ki se uveljavljajo ob prebujajočem se osvobodilnem gibanju. Osrednji osebi, mladi, Nemcem prodani Ferlež, ki vse gradi na laži in prevari in prav zato propade, in pokončni, pošteni mlinar Rutar, sta predstavnika nasilja oz. pravice, ki prej ali slej mora zmagati. Markantno sta ta dva lika utelesila Aljoša Ternovšek in Gojmir Lešnjak Gojc. Predstavo pod veristično taktirko Sebastijana Horvata, ki je gledalcem postregel tudi s pravo bitko s streljanjem na odru in vpletel v dogajanje celo Partizanski pevski zbor s petjem partizanske uspešnice, so z učinkovitim opisom svojih likov sooblikovali še Nataša Matjašec (Rutarica), Tjaša Železnik (Vida), Arna Hadžialjević (Lenka), Primož Pirnat (dr. Mrož), Kristijan Ostanek (Mihol) in vrsta statistov, ki so poosebili Nemce in partizane. Učinkovito predstavo, ki je uvedla v dogajanje z videoposnetki in s sicer težko berljivim spremnim besedilom, so gledalci sprejeli z dolgim odobravajočim ploskanjem.

IK

CTA Pomeriggi d'inverno

Prijetna srečanja z lutkami

V prvi polovici meseca novembra 2008 je Center za animirano gledališče, CTA, ki ima sedež v Gorici, z enotedenskimi prireditvami, predstavami, performancami, srečanji, seminarji in aktivnim sodelovanjem nekaterih goriških šol (NSŠ G. I. Ascoli iz Gorice je npr. izdelala 100 metronomov z najrazličnejšimi »ohišji«) sklenil zanimivo ponudbo Puppet&Music, ki se je začela v sklopu Alpe Adria Puppet Festivala l. 2007. Pri tem dvoletnem načrtu so sodelovali tudi pomembna središča za gledališče (med temi Lutkovno gledališče Ljubljana) in glasbene ustanove, ki so spodbudile gledališke in glasbene umetnike, da so z ustvarjanjem izvirnih del iskali pravo razmerje in ravnovesje med sodobnim animiranim gledališčem in univerzalno govorico glasbe ter ju skušali čim bolj tehtno in skladno povezati med seboj. Nastale so tako zanimive stvaritve, ki so si jih navdušeni privrženci glasbe in čarobne lutkovne umetnosti lahko ogledali v Gorici, v obeh osrednjih slovenskih kulturnih hramih, v Trstu in Ljubljani. Mednarodni posvet o glasbi in lutkovnem gledališču pa je potekal v palači Attems. Strokovna žirija, v kateri je bil tudi slovenski glasbenik in dolgoletni ustvarjalec v lutkovni umetniški zvrsti, Edi Majaron, je med 26 prijavljenimi predstavami festivala Puppet&Music izbrala kot najboljšo po izvirnosti in sozvočju med glasbeno in lutkovno gledališko govorico predstavo La leggenda di coniglio volante, katere tekst si je zamislil in uprizoritev zrežiral ter pri njej sodeloval kot eden izmed petih igralcev, ki posojajo svoj glas lutkam, Gigi Brunello. Ta pravljična predstava, v kateri je bilo ob drobnih protagonistih veliko sugestivnih trenutkov, pa tudi mnogo privlačnih domislic in dovršena igra svetlobe različnih barvnih odtenkov ter drugi učinkoviti gledališki triki, je nastala kot koprodukcija italijanskih (Gigi Brunello, Alberto De Bastiani) in španskih (Salvador Puche) gledališko glasbenih ustvarjalcev. Učinkovitosti predstave je nedvomno botrovala tudi izvirna glasba, ki se je stapljala s celotnim prikazom. Širši publiki, med katero smo opazili tudi Edija Majarona, so zanimivo odrsko postavitev premierno prikazali v Kulturnem centru Lojze Bratuž 14. novembra 2008. Doživela je navdušeno odobravanje odraslih, pa tudi mlajših gledalcev. Prav najmlajšim ljubiteljem lutk pa so namenjeni Zimski popoldnevi (Pomeriggi d' inverno), sklop petih predstav, ki jih prireja CTA, z umetniškim vodjo Robertom Piaggiom in sodelavko Antonello Caruzzi, in jih ponuja tudi kot abonmajski niz. Zanj je treba odšteti 15 evrov, posamezna vstopnica stane 5 evrov. Uvod v letošnjo otroško ponudbo, ki bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž razjasnila zimske popoldneve do prve polovice marca, je bila v soboto, 13. decembra 2008, izvenabonmajska predstava Olivia Paperina, račka, ki je komaj pokukala iz varnega zavetja jajčne lupine in zvedavo odkriva očarljivosti sveta v spremstvu prijateljice žabe, Carletta. Simpatična junaka izpod peresa priljubljenega italijanskega avtorja risank Tullia Altana, očeta znane Pimpe, v tankočutni režiji Roberta Piaggia, zelo posrečeno in ljubko poosebljata igralca Elena De Tullio in Loris Dogana, ob pisani scenografski obdelavi Pierpaola Bislerija in Grete Podesta'. Živahne kostume in male lutke je izdelala Maria De Fornasari. Z izvirno glasbeno spremljavo je privlačno igrico opremil Aldo Tarabella. Precej številno malo in veliko občinstvo je izvajalce nagradilo s hvaležnim ploskanjem.

IK

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Zora Tavčar, Žarenje

PESMI 1947-2007

Predstavitev v sredo, 28. januarja 2009, ob 17. uri
Galerija Ars, Travnik 25, Gorica
Ob avtorici bo o pesniški zbirki spregovorila
prof. Tatjana Rojc

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PD Štandrež - dramski odsek

Branislav Nušić

KAJ BODO REKLI LJUDJE...?

komedija

režija: Jože HROVAT

premiera - sobota, 24. januarja 2009, ob 20. uri
abonmajska ponovitev - nedelja, 25. januarja 2009, ob 17. uri
župnijska dvorana Anton Gregorčič, Štandrež

Informacije in rezervacije: Božidar Tabaj, vsak dan od 12. do 14. ure, tel. 0481 20678; v dvorani, sobota, 24. januarja, od 11. do 12. ure; eno uro pred vsako predstavo.

Vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Obvestila

Vpisovanje v otroške vrtce in v 1. razred osnovne šole poteka na ravnateljstvu v ul. Brolo, 21 od 2. do 28. februarja 2009. Od 19. do 30. januarja 2009 bodo potekali v vrtcih in OŠ dnevi odprtih vrat, kjer bosta staršem predstavljeni nova šolska organizacija in vzgojno-izobraževalna ponudba. Datumi in ure bodo pravočasno sporočeni vsem.

Svet slovenskih organizacij obvešča, da je za 28. januar 2009 sklican Deželni svet SSO, ki bo potekal v dvorani pevskih zborov v Devinu ob 19.00 v prvem in ob 20. uri v drugem sklicu.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja družabnost na valentinovo v soboto, 14. februarja, z začetkom ob 18. uri v kmečko-turistični restavraciji v Prvačini. Vpisujejo običajni društveni poverjeniki.

PD Rupa-Peč prireja izlet na Roglo in Terme Zreče v nedeljo, 25. januarja. Za informacije in vpis 3286979597 Martina.

Z Novim glasom v Južno Turčijo in Ciper od 20. do 29. aprila 2009. Vabimo Vas na to izredno zanimivo in bogato potovanje po poteh apostola Pavla. Za informacije: uprava Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, uredništvo v Trstu, 040 365473. Program potovanja Vam lahko dostavimo tudi po elektronski pošti, naš e-mail: mohorjeva@gmail.com. Pohitite z vpisom.

Slovenska skupnost prireja tradicionalni novoletni sprejem, ki bo v petek 30. januarja ob 19.30 v priznani gostilni Devetak na Vrhu Sv. Mihaela. Častni gost bo prof. Boris Pahor.

Darovi

Ob 25. obletnici smrti predragega očeta dr. Antona Kacina, prvega predsednika Katoliškega doma, darujeta Marija in Metka 200 evrov za KCLB.

Za lačne otroke po svetu daruje Ana Vicchi 105 evrov.

Za misijonarja Danila Lisjaka daruje K. M. 100 evrov

Za Novi glas darujeta Marinka Terčon 52 in Tone Babnik, ZDA, 15 evrov.

Za kočo sv. Jožefa v Žabnicah: Škorjanc Dragica 5 evrov.

Sožalje

Ob smrti Mira Kuzmina izraža Ribiško društvo Sovodnje vsem pokojnikovim svojcem iskreno sožalje.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 23.01.2009 do 29.01.2009)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 23. januarja (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače vize, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 24. januarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 26. januarja (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 27. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 28. januarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Otmarjeva pot - Izbor melodij.

Četrtek, 29. januarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtimi ranami se obrnite na Center za zdravljenje venskih bolezni v Portorožu, tel. 00386 31 837218

KROŽEK ANTON GREGORČIČ GORICA
Študijski center za socialno-politična vprašanja
vabi na predstavitev
PONATISA BEVKOVEGA ROMANA
KAPLAN MARTIN ČEDERMAC
IN KNJIGE MIRE CENCIČ
BENEŠKA SLOVENIJA IN NJENI ČEDERMACI
deli bosta predstavila Marjan Bevk, predsednik društva TIGR, s sodelavci in Mira Cencič
ponedeljek, 26. januarja 2009, ob 19. uri
Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Četrtek, 29. januarja 2009, ob 20.30
Branislav Nušić
KAJ BODO REKLI LJUDJE
REŽIJA JOŽE HROVAT
Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež

- Sobota, 31. januarja 2009, ob 20.30
Stefano Benni
GOSPODIČNA PAPILLON
REŽIJA RADOŠ BOLČINA
Dramski odsek SKPD Mirko Filej - Oder90

- Nedelja, 1. februarja 2009, ob 17. uri
Peter Shaffer
ČRNA KOMEDIJA
REŽIJA FRANKO ŽERJAL
Dramska družina F.B. Sedej iz Števerjana

- Četrtek, 5. februarja 2009, ob 20. uri
Natečaj Mladi oder - nagrajevanje
Otroška igrica
NAOČNIKI
REŽIJA KRISTINA CORSI
Otroška dramska skupina SKPD F.B. Sedej

VELIKA DVORANA KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ

Slovenska matica - Sklad Dorče Sardoč

Primorski upor proti fašizmu: 1920 - 1941

Kulturni dom je bil v sredo, 14. t. m., prizorišče prvovrstnega kulturnega dogodka, saj se je v mali dvorani zbralo izjemno veliko število ljudi, da bi prisostvovali predstavitvi temeljnega zgodovinskega dela Primorski upor proti fašizmu: 1920-1941, ki sta ga pripravili zgodovinarki Milica Kacin Wohinz in Marta Verginella. Knjigo je izdala ugledna založba Slovenska matica, finančno pa je izdajo omogočil Sklad Dorče Sardoč. Večer je v imenu SLOVIK-a vodila Matejka Grgič, svoj doprinos pa sta prinesla tudi zgodovinarja Branko Marušič in Boris M. Gombač. Predsednik Slovenske matice Milček Komelj je imel nagovor, ki ga zaradi lepote objavljamo v celoti, predsednik Sklada Dorče Sardoč Boris Peric pa je o knjigi dejal, da gre za "temeljno delo zgodovinopisja o za nas izjemno pomembnem obdobju, tako izjemno knjigo, brez katere se v prihodnje o tem obdobju ne bo moglo ne govoriti ne pisati, saj prinaša vrsto novih zgodovinskih odkritij in se bomo pri Skladu Dorče Sardoč tudi zato potrudili, da bomo zgodovinsko delo prevedli v italijanski jezik v doglednem času"!

Z leve: Marta Verginella, Milica Kacin Wohinz, Milček Komelj, Boris Peric, Katja Kleindienst, Jana Miličević (foto Bumbaca)

Večer je bil pomemben tudi zato, ker je pokazal, kako živa je potreba po zgodovinopisju, ki na strokoven in predvsem pa nepristranski način odkriva zapleteno obdobje primorskega upora proti fašizmu, ki ga ne gre idealizirati, saj je med različnimi ljudmi seveda prihajalo do določenih razhajanj, a skupen je bil upor proti fašistični raznarodovalni politiki. H knjigi se bomo seveda še vrnili, lahko pa povemo, da je sicer kratka debata po predstavitvi pokazala, kako potrebno je predvsem mladim ljudem prikazati to obdobje, da lahko razumejo današnje stanje pri nas.

Foto Bumbaca

Objavljamo torej zelo lep nagovor predsednika Slovenske matice, dr. Milčka Komelja, ki se mu tudi zahvaljujemo, da nam ga je dal v objavo!

"Spoštovani,

vesel sem, da Vas lahko v imenu Slovenske matice tu v Gorici vse lepo pozdravim, še posebej avtorici knjige Primorski upor fašizmu 1920-1941 profesorici Milico Kacin Wohinz in Marto Verginello ter profesorja Borisa Gombača in Branka Marušiča, ki bosta poleg njiju sodelovala na nocojšnji okrogli mizi, torej najpomembnejše slovenske zgodovinarje, ki se posvečajo zgodovini slovenskega naroda na Primorskem. Vesel sem, da se je uresničilo sodelovanje s skladom Dorče Sardoč, ki je skupaj z Matico knjigo založil.

Ko smo bili predstavniki Slovenske matice z urednikom založbe akademikom Dragom Jančarjem lani v Gorici, smo se o tem dogovarjali in si ogledali tudi izbrano likovno zbirko te fundacije v njenih prostorih, sam pa sem po drugi strani s skladom sodeloval tudi pri knjigi o slikarju Bogdanu Gromu, letošnjem devetdesetletniku, kar jasno kaže zavzetost ustanove za vso, tako politično kot kulturno zgodovino na Primorskem. V tem se njeno poslanstvo povezuje s poslanstvom Slovenske matice, le da ta zajema celotno slovensko duhovno območje. Prav pred kratkim pa je bil, prav simbolično, v prostorih Slovenske matice obujen tudi jubilejni spomin na Matičino izdajo Bevkovega Kaplana Martina Čedermaca, ki se je razvil v pravi prikaz duhovnega stanja slovenstva na zlasti beneškoslovenskem območju in spregovoril o njegovih perspektivah.

Namen Slovenske matice je bil ob ustanovitvi leta 1864 zavzemanje za večjo omiko slovenskega naroda in povzdigo slovenskega slovstva, kot je tedaj dejal Lovro Toman; zato je imela nekakšno vlogo ne le založbe, marveč, pred njuno ustanovitvijo, tudi akademije znanosti in umetnosti in univerze; izdajala naj bi predvsem znanstvene knjige, kakršna je danes tudi knjiga obeh zgodovinark, ki govori o trpljenju in življenjski volji našega naroda na okupiranem ozemlju in skuša dokumentirano predstaviti zlasti resnico o prvi protifašistični organiziranosti v Evropi, poskus italijanizacije Slovencev in kazenske procese ter represalije proti slovenskim odpornikom. Slovenska matica pa se je morala v luči težnje po narodni samostojnosti že pri svojem ustanavljanju izvijati iz pritiska tedanjih iliristov oziroma ilircev, ki so nasprotovali samostojni vlogi in rabi slovenščine in so videli edino perspektivo v zlitju z drugimi južnoslovanskimi narodi, čemur se je najbolj upiral Levstik, tako da nas vprašanja naše narodnosti in njene ohranitve spremljajo že ves čas.

Predsednik Slovenske matice Milček Komelj

Četudi so bili med prvimi pobudniki Slovenske matice zlasti štajerski Slovenci, so bili že pri njenem nastajanju zavzeti ob tržaškem Slovencu Cegnarju tudi Slovenci na Goriškem, saj so njena pravila potrdili tudi podpisi goriških rodoljubov, dr. Kociančiča, Andreja Winklerja in Andreja Marušiča; med njenimi prvimi poverjeniki je bil tudi "naroden mož" iz Gorice, spodbujanje k včlanjevanju v Matico pa je zajelo tudi Goriško. V Bleiweisovih Novicah je v tem duhu pisec iz Tolmina posebej nagovarjal Goričane, "naj ne dajo misliti drugim Slovencem, da se na njihovi deželni meji neha domoljubje", ter opozarjal na potrebo po znanstvenih knjigah, ki nas bodo legitimirale kot kulturen narod tudi v očeh drugih narodov, ki so nam pogosto očitali nekulturnost; podobno, če dodam iz umetnostnozgodovinske perspektive, kot so nekoč Italijani menili, da nimamo omembe vredne likovne umetnosti oziroma da je ta izraz slovanskega barbarstva. K povečanju goriških članov Slovenske matice pa je Goričane spodbujal tudi goriški list Umni gospodar.

Dovolite, da izrazim tudi čisto osebno veselje, da je povod za to okroglo mizo prav skupna izdaja goriškega sklada Dorče Sardoč in Slovenske matice, in to prav v Gorici, ker me od nekdaj spremlja družinska legenda o Gorici kot mestu nekakšnih sončnih sanj. Moj oče, ki je že kot otrok hodil na počitnice najraje v Gorico, mi je vedno s pravo nostalgijo govoril, da bi postal, če bi Gorica po vojni pripadla Sloveniji, ravnatelj knjižnice v Gorici in da bi bil potem jaz rojen Goričan. Še iz otroških let se spominjam tudi obiska direktorja goriške knjižnice, Slovencem, kolikor vem, naklonjenega dr. Guida Manzinija, pri nas doma; slikar Božidar Jakac iz Novega mesta, kamor so nekoč v hotel njegovega očeta radi prihajali dopustovat Goričani, pa mi je kot o enem prvih zanj pomembnih spominov zelo rad govoril o neimenovani Goričanki, ki je med prvimi opazila njegov talent in ga ogovarjala Tintoretto.

Gorica, četudi v Italiji oziroma danes v Evropski zvezi, s čimer naj bi bila še tesneje povezana s Slovenijo (vsaj tako je sanjal in mi večkrat govoril o perspektivah duhovne združitve slovenstva v duhu zedinjene Slovenije pisatelj in minister Rudi Šeligo), je vsaj v zavesti matičarskih rodoljubov, če uporabim arhaičen izraz, več kot živa. V tej luči je značilno, da je že Joka Žigon svojo jubilejno zgodovino nastanka Slovenske matice naslovil kar kot Veliko pismo slovenske duhovne združitve. Z veseljem naj še dodam, da Slovenska matica v seriji knjig o slovenskih mestih pravkar pripravlja tudi izdajo Goriške knjige, ki naj bi jo uredila gospa prof. Lojzka Bratuž, o čemer smo se ob že omenjenem obisku v Gorici pogovarjali na Mohorjevi družbi. Veseli smo sodelovanja in hvaležni zanj.

Vse navzoče še enkrat lepo pozdravljam in želim okrogli mizi uspešen in zanimiv pogovor."

Kratke

Cankar v makedonščini

Pri Matici makedonski v Skopju je izšel integralen dramski opus Ivana Cankarja. Poleg prevodov sedmih Cankarjevih dramskih besedil vsebuje knjiga tudi več informativnih spremnih besed, med njimi izvirni esej Blaža Lukana z naslovom Cankar, naš sodobnik. "Če se prav spominjam, gre za prvo neslovensko izdajo vseh Cankarjevih dram, vključno z 'mladostnimi' Romantičnimi dušami in 'zgodnjim' Jakobom Rudo, ki so ju praviloma izpuščale tudi mnoge slovenske izdaje. Za ta nevsakdanji kulturni podvig je v celoti zaslužna urednica knjige, ugledna makedonska teatrologinja Liljana Mazova", je v Indirektu zapisal donedavni ravnatelj ljubljanske Drame Janez Pipan. Pred Cankarjem je Mazova v isti seriji Theatrum mundi izdala obsežen izbor gledaliških iger Dušana Jovanovića, v načrtu za leto 2009 pa je Drago Jančar. O urednici Pipan še piše, da je spiritus agens projekta. Sama (po) skrbi za vse - od prepričevanja založnika v smiselnost projekta do iskanja ustreznih prevajalcev in piscev spremnih študij, ne nazadnje tudi za mukotrpna prosjačenja ministrstev za kulturo za subvencije in za iskanje sponzorjev. Cankarja je poleg makedonskega in slovenskega ministrstva za kulturo podprlo več slovenskih podjetij, na prvem mestu, kot pri Jovanoviću, podjetje Riko, navaja Pipan, ki v nadaljevanju razmišlja o pomenu Cankarjeve dramatike za današnji čas.

V četrtek, 11. decembra 2008, je minilo 90 let od Cankarjeve bedne in nesrečne smrti. Kdor ga želi brati, lahko njegove knjige izbrska le v antikvariatih. Nove, kritične izdaje Cankarjevih del tako nemara sodijo na prvo mesto med kulturnimi projekti v nacionalnem interesu, je še zapisal Pipan.

35. publikacija Zbirke Zgodovinskega časopisa

Oktobra lani je v Ljubljani v Zbirki Zgodovinskega časopisa bila natiskana 35. publikacija te Zbirke z naslovom Evropski vplivi na slovensko družbo. V njej je objavljenih 35 referatov z zborovanja Zveze zgodovinskih društev Slovenije v Rogaški Slatini. Referati obravnavajo razna politična, gospodarska, socialna in kulturna vprašanja, ki so se porajala v Evropi in pomembno vplivala tudi na dogajanje med Slovenci.

V kratki spremni besedi urednic publikacije Nevenke Troha in Mojce Šorn (poleg njiju je publikacijo uredil še Bojan Balkovec) beremo, da razprave pomembno prispevajo k znanstveni sintezi slovenske zgodovine in njeni vpetosti v evropski okvir in s tem k utrjevanju identitete Slovenije in njene vloge v Evropi.

Naj iz bogate vsebine tako številnih referatov omenimo samo nekatere. Dušan Nećak piše o slovenskem poselitvenem prostoru in Slovencih v evropskem zgodovinskem dogajanju od prve svetovne vojne do osamosvojitve. France Dolinar predstavi nekaj kategorij povezav Slovencev z osrednjim cerkvenim vodstvom v Rimu.

O evropskih vplivih na politično gibanje katoličanov piše Janko Prunk. Podobno tematiko razvija tudi Egon Pelikan v svojem prispevku, ki ga je naslovil Slovenski politični katolicizem v tridesetih letih v luči evropskih vplivov. Anka Vidovič-Miklavčič pa navaja nekatere evropske vplive na kmečko gibanje v Dravski banovini v liberalno-unitarnem in katoliškem taboru v letih 1929-1941.

Kako je krepitev fašistične in nacistične oblasti v Italiji in Nemčiji vplivala na ukrepe za povečanje bojne pripravljenosti jugoslovanske vojske zlasti na območju Dravske banovine, piše Zvezdan Marković. Vida Deželak Barič primerja slovensko odporništvo med drugo svetovno vojno z vidika odporništva v raznih drugih evropskih državah. V prispevku Borisa Mlakarja (Nacistična "Nova Evropa" in Slovenci) so zelo zanimive ugotovitve, da je bilo po septembru 1943 ponovno možno tudi znotraj nacističnega konteksta uradno govoriti o Slovencih, o Sloveniji, o možnih zadevnih scenarijih v zvezi z njo in seveda tudi o odnosu Slovencev do Nemčije oziroma njene "Nove Evrope". V tem okviru je Rupnik igral pomembno vlogo, nenavadno ponudbo pa naj bi Nemci dali tudi Lovru Kuharju – Prežihovemu Vorancu.

In končno, vredna branja je razprava Rosvite Pesek o evropski (ne) podpori osamosvojitvi Slovenije. / (mab)

Pri založbi Mladika je izšla nova zgoščenka

Pri založbi Mladika je v začetku decembra izšla glasbena zgoščenka s pomenljivim naslovom Primož Ramovš – Popoldnevi stare in sodobne glasbe na Repentabru. V njej je Miloš Pahor zbral skladbe Primoža Ramovša, ki so nastale med leti 1985 in 1991 na Repentabru: nekatere je improviziral na orgle sam Ramovš, nekatere pa je skladatelj napisal prav za Repentabor in so tam doživele krstno izvedbo. Rojen v Ljubljani 20. marca 1921, Primož Ramovš se je že zelo zgodaj zapisal glasbi. Bil je učenec Slavka Osterca, izpopolnjeval se je v Rimu pri Alfredu Caselli in se seznanil tudi s pomembnim italijanskim skladateljem Goffredom Petrassijem. V mladih letih je igral na rog, pozneje pa je vedno nastopal kot orglar. Bil pa je predvsem plodovit skladatelj: pisal je v glavnem instrumentalno glasbo in bil posebno uspešen pri ustvarjanju za simfonični orkester. Dne 10. januarja 2009 smo zabeležili desetletnico njegove smrti.

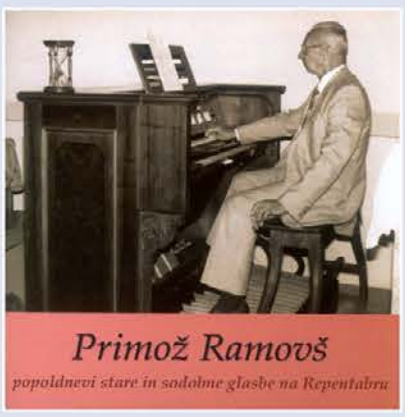

Kratke

Umrl Milan Rúfus

V Bratislavi je pred kratkim umrl Milan Rúfus (10. 12. 1928-11.1.2009), eden najslavnejših, a pri nas začuda premalo znanih slovaških pesnikov in disidentov. Velja za barda in nesporno moralno avtoriteto sodobne slovaške književnosti. Njegove knjige dosegajo visoke naklade več kot deset tisoč izvodov. Najvišjo skupno naklado – v slovaškem jeziku v več kot 200.000 izvodih in v številnih ponatisih – je dosegla zbirka Molitvice (lirske miniature, navdihnjene z molitvami, velja za otroško poezijo, prvič izšla 1992). To je tudi edina Rúfusova knjiga v slovenščini (2006, založba Družina, prev. Peter Svetina), saj razen nekaj objav posameznih pesmi po čudnem naključju pri nas ni doživel večje pozornosti.

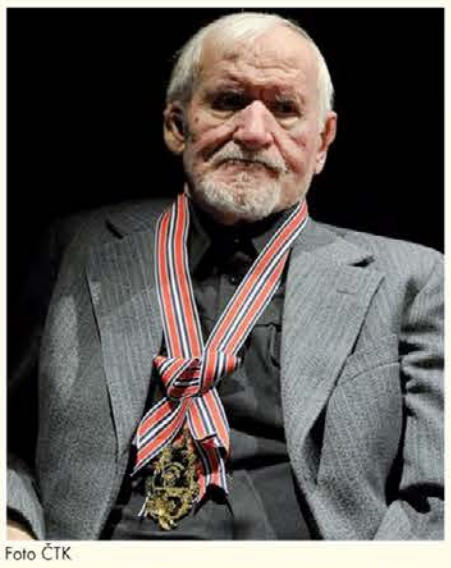

Foto ČTK

Rufus je bil dolga leta eden najvplivnejših slovaških pesnikov, esejistov, literarnih teoretikov in prevajalcev. Izdal je 23 samostojnih zbirk, več izborov in ponatisov lastne poezije, 6 knjig esejev, 10 knjig za otroke in mladino ter več prevodov (mdr. Ibsen, Lermontov, Jesenin). Prvenec Ko dozorimo (Až dozrieme, 1956). Pisal je izrazito moderno, meditativno liriko, polno tenkočutnih aluzij na sočasnost, a tudi religioznih refleksij, kar še posebej velja za dve zadnji zbirki, Pesem in Čas (Básen a Čas, 2004) ter Zvestoba (Vernost, 2006). Kljub sodobnemu izrazu je večinoma vztrajal pri tradicionalni formi in rimah ter le izjemoma napisal kaj v prostem verzu. Kar trikrat (od 1991) ga je Slovaška kandidirala za Nobelovo nagrado. Po sovjetski okupaciji Češkoslovaške avgusta leta 1968, pa tudi prej, ga je komunistični režim onemogočal, predvsem po osamosvojitvi države pa je dobival najvišja državna priznanja. Rufusove pesmi so izšle v številnih jezikih, med drugim tudi v ZDA, Vel. Britaniji, Italiji in pred kratkim v Nemčiji. / Peter Kuhar

Umrl je hrvaški kipar Dušan Džamonja

Svetovno znani hrvaški kipar Dušan Džamonja je umrl v sredo, 14. t. m., v Zagrebu v 81. letu. Njegova monumentalna dela so bila razstavljena, med ostalim, v londonskem Regent's Parku, na pariškem Place de Vendome, lizbonski Praca de Commercio ter pred palačo pravde v Bruslju. Džamonja, ki je bil učenec hrvaških umetniških velikanov Vanje Radauša, Frane Kršinića in Antuna Augustinčića, je zaslovel po svojih monumentalnih abstraktnih skulpturah, ki so imele arhitektonske dimenzije. Najrajši je oblikoval bron, železo, jeklo in aluminij. "Za razliko od zelo uveljavljenih arhitektov, kot sta Daniel Libeskind ali Frank Gehry, ki ustvarjata arhitekturo kot skulpturo, jaz delam skulpturo kot arhitekturo in jo lahko povečam do ogromnih dimenzij, s tem pa dosegam monumentalnost že na mizi, na kateri rišem", je pred leti izjavil Džamonja. Njegovo delo je tudi kostnica umrlim v Gonarsu, kjer so shranjeni posmrtni ostanki žrtev fašističnega koncentracijskega taborišča. Med drugim je imel načrte za spomenike žrtvam Auschwitza in Dachaua. Vrata svetovne scene mu je odprlo sodelovanje na Bienalu v Benetkah leta 1960, ko je razstavil skulpture iz lesa in žebljev. "Klasik moderne avantgarde", kot so ga imenovali v Zagrebu, pa je oktobra lani imel retrospektivno razstavo v Zagrebu, ob 80. rojstnem dnevu. Džamonja je bil rojen 31. januarja 1928 v Strumici v Makedoniji, diplomiral je na zagrebški akademiji likovnih umetnosti. Razstavljal je od leta 1954, v Vrsarju pa je urejen spominski kompleks njegove hiše z ateljejem in parkom.

Festival mlade literature Urška 2009

Revija Mentor razpisuje literarni natečaj za Festival mlade literature Urška 2009. Sodelujejo lahko avtorji, stari nad 15 let, ki razen v samozaložbi še niso izdali knjige. Svojo še neobjavljeno literaturo – prozo (do 10 strani), poezijo (do 15 pesmi) ali dramska besedila – morajo v treh izvodih pod šifro poslati do 26. januarja 2009 na naslov Revija Mentor, Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Štefanova 5, 1000 Ljubljana, s pripisom "za festival Urška".

Vsi avtorji bodo povabljeni na enega od šestih regionalnih srečanj. Srečanja oz. kratke literarne delavnice bodo potekale od februarja do maja v Ivančni Gorici (za osrednjo Slovenijo), Sežani (za Primorsko), Novem mestu (za Dolenjsko in Belo krajino), Šmarju pri Jelšah (za Celjsko in Koroško), Škofji Loki (za Gorenjsko) in Lenartu (za SV Slovenijo). Sedem izbranih avtorjev s teh srečanj se bo predstavilo na Festivalu mlade literature Urška 16. in 17. oktobra 2009 v Slovenj Gradcu. Najboljšemu avtorju bo revija Mentor natisnila knjižni prvenec, ki bo objavljen v zbirki Prvenke, predstavljen pa na naslednjem festivalu oktobra 2010 v Slovenj Gradcu. Avtorji bodo kot honorar poleg mentorske pomoči pri nastajanju prvenca dobili tudi sto izvodov svoje knjige.

Podrobnejše informacije: po tel. (01) 2410 500 ali (01) 2410 516, e-pošti dragica. breskvar@jskd. si ali na spletni strani www. jskd. si.

Novo pri založbi Mladika

Živa pričevanja o drugi duši Trsta

Novembra lani je pri založbi Mladika v Trstu izšla zajetna antologija z zanimivim naslovom *L'altra anima di Trieste* (Druga duša Trsta). Zbornik, ki ga je uredila prof. Marija Pirjevec, vsebuje izbor pričevanj šestinšestdesetih besednih ustvarjalcev, katerih ustvarjalna oz. življenjska pot je tako ali drugače povezana s Trstom.

Prof. Marija Pirjevec

Publikacija na neki način odkriva drugi - slovenski - obraz Trsta, tisti, ki je večini njegovega prebivalstva neznan. Ne omejuje se na prikaz slovenske književne ustvarjalnosti na Tržaškem, ampak želi posredovati, kot piše sama urednica v predgovoru, duhovni, politični, družbeni in zgodovinski portret, ki ga sestavljajo najrazličnejša pričevanja: od dnevniških zapisov in člankov do zasebnih pisem in spominov, pridig, anekdot, esejev, poezij, pripovedi in novel oseb, ki so za sabo pustile sled. Gradivo je razporejeno kronološko, s posebnim poudarkom na dobi od konca 19. stoletja do danes. Še najbolj zanimivo je to, da avtorji niso le književniki, ampak različni ljudje z različnimi pogledi na svet, ki so se ukvarjali oz. se še ukvarjajo z najrazličnejšimi poklici. V njihovih vrstah se najdejo politik, glasbenik, sociolog, ekonomist, psihiater, dramaturg, učitelj, pa tudi slikar, študent ali univerzitetni profesor, fizik in zvezdoslovec, zobozdravnik, duhovnik, teolog in kmet. Prav vsak izmed njih ima poseben odnos do Trsta in slovenskega življa v njem. Lepo je brati odlomke in bisere Frana Levstika, Dragotina Ketteja, Franceta Bevka in Alojza Gradnika, pa tudi Engelberta Besednjaka, Josipa Vilfana, Virgila Ščeka in Jakoba Ukmarja; in še - poleg seveda cele vrste znanih tržaških besednih ustvarjalcev z Alojzom Rebulo in Borisom Pahorjem na čelu - Stanka Vuka, Ljubko Šorli, Tomaža Šalamuna, Draga Jančarja, Darka Bratino, Jurija Paljka in Aceta Mermoljo, da omenimo le nekatere.

Knjiga, ki jo je v žlahtni opremi natisnila tiskarna Graphart, vsebuje dragocen uvodni esej, nekak zgodovinski prerez kulturnega, političnega in družbenega dogajanja t. i. druge duše Trsta. Več kot tisoč let, do pomladi narodov, sta dve narodni skupnosti, italijanska in slovenska, mirno in plodno sobivali. V drugi polovici 19. in na začetku 20. stoletja so tržaški Slovenci doživeli pravi razcvet na gospodarskem in kulturnem področju; po štetju iz leta 1911 je bila skoraj četrtina prebivalcev slovenskega jezika. Cankar je imel prav, ko je leta 1918 zatrdil, da je Ljubljana sicer srce Slovenije, Trst pa so njena pljuča. Konec prve svetovne vojne, ki je zaznamoval mesto z nenaravno mejo, je zato povzročil pravo travmo. Začele so se napetosti, ki so doživele "ognjeni krst" s požigom Narodnega doma in se v naslednjih letih samo še stopnjevale vse do znanih tragedij, ki so povzročile še vedno odprte in skeleče rane. Konec druge svetovne vojne je za Trst pomenil začetek njegove sodobne zgodovine, za Slovence, ki so skušali spet postaviti na noge, kar je bilo v prejšnjih desetletjih brutalno porušenega, pa nov razcvet kulturnih in ekonomskih dejavnosti, ob tem pa tudi obdobje ideoloških delitev. Ključni imeni povojnega literarnega ustvarjanja sta Rebula in Pahor, ob njih pa je zrasla cela vrsta drugih, mlajših književnikov, ki so v glavnem ostali vezani na tržaški duhovni in družbeni svet, obenem pa so bili dovzetni tudi za drugačne kulturne nagibe.

Drugo dušo Trsta, poudarja prof. Marija Pirjevec, je mesto v zalivu na svoji dolgi poti skozi zgodovino večkrat želelo prikrivati, kot bi se je sramovalo; ali pa se je preprosto ni zavedelo. V najbolj temni dobi, pod fašizmom, jo je hotelo naravnost uničiti. Še vedno žal stojijo med dvema etničnima skupinama pregrade, še so živi predsodki do drugega in drugačnega. Malokateri italijanski Tržačani namreč priznavajo, da Trst ni samo mesto Sveva, Sabe, Stendhala, Joyceja in Tomizze, ampak tudi Trubarja, Kosovela, Bartola, Rebule in Pahorja. V trenutku epohalnih sprememb, ki naznanjajo nove čase in nova razmerja na naši zemlji, želi antologija zapolniti prav to vrzel. Če se bo knjiga *L'altra anima di Trieste* dotaknila zanimanja vsaj majhnega dela italijanskega prebivalstva, še pravi urednica, bo njen cilj dosežen. Zavedati pa se moramo, da je lažje sprejemati velike zunanje spremembe kot pa preprosto odpreti vrata sosedu, podreti psihološke ovire pri sprejemanju "drugačnega" in postaviti temelje skupni hiši.

Nagrada ESASI

Dobitnik je Aleš Berger

Nagrado ESASI, ki jo je špansko veleposlaništvo v Sloveniji podelilo za najboljši prevod iz španščine v slovenščino med letoma 2000 in 2007, je prejel prevajalec Aleš Berger. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, je žirijo prepričal z vrhunskim, umetniško globokim, slogovno zahtevnim in jezikovno ustreznim prevodom pesniške zbirke Federica Garcia Lorce Ciganski romansero.

Ciganski romansero (Romansero gitano), ki ga je Lorca izdal leta 1928, velja za eno temeljnih del evropske poezije v prvi polovici 20. stoletja in je do danes obveljal kot priljubljeno klasično pesniško delo, ki s svojo poetsko in ritmično zahtevnostjo izziva zmeraj nove prevajalce v različne jezike.

Za posamične prevode iz Ciganskega romansera sta poskrbela že Alojz Gradnik in Jože Udovič, vendar je novost Bergerjevega prevoda po mnenju žirije v tem, da "smo dobili integralno zbirko vseh 18 romanc in prepesnitev, ki je, za razliko od dosedanjih prevodov, natančno upoštevala zakonitosti izvirnika".

Bergerju je uspelo izvirno ustvarjalno moč, silovite podobe, zvoke, dramatične učinke in zapeljivo ritmično melodiko, ki jih je Lorca vdihnil španski romanci, "z navdihom in natančnostjo prenesti v spevno in slikovito slovensko poetično govorico, za katero pesnik Milan Dekleva pravi, da zveni kot polnokrvna partitura izvirnika", piše v utemeljitvi nagrade.

Foto JMP

Nagrado ESASI je podelila žirija v sestavi: Drago Jančar (predsednik), Amalija Maček, Lucia Ramallo, Yasmin Martin Vodopivec, Mitja Skubic, Igor Jurič in Franco Juri.

Na razpis za nagrado je prispelo 14 del španskih avtorjev v slovenskem prevodu, večinoma romanov, ob njih pa tudi zbirke novel, mladinske pripovedi in pesniške zbirke. Najpomembnejša kriterija, po katerih se je ravnala žirija, sta bila literarna kakovost, ki se mora v največji možni meri približati izpovednim in estetskim vrednostim originala, in jezikovna ustreznost ter natančnost prevoda, je sporočil predsednik žirije Drago Jančar.

Dramski odsek PD Štandrež

Pred novo premiero

Da so štandreški igralci najbolj dejavna in dinamična gledališka skupina pri nas, ni potrebno posebej poudarjati. To dejstvo dokazujejo njihovi nepretrgani nastopi na raznih koncih zamejstva, predvsem pa Slovenije. Od lanskega do letošnjega januarja so zabeležili 58 nastopov s celovečernimi igrami ali krajšimi enodejankami. Primorske zdrahe so npr. odigrali že 20-krat in z njimi bili deležni raznih priznanj: posebno priznanje za kostumografijo je prejela Snežica Černic na Linhartovem srečanju gledaliških skupin Severne Primorske (16.2.2008), nagrado občinstva na 1. Srečanju slovenskih gledaliških skupin Alpe-Donava-Jadran v Trnovlju (29.11.2008), Božidar Tabaj je bil takrat izbran kot najboljši igralec večera, na Čufarjevih dnevih na Jesenicah (20.11.2008) pa je bil nominiran za najboljšo moško vlogo. To so res hvalevredni uspehi, ki spodbujajo nadaljnje gledališko ustvarjanje. Prav te dni je v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu zaznati mrzlično vrenje, ki se pojavlja pred vsako premierno uprizoritvijo. Upoštevajoč dolgoletno tradicijo, bodo priljubljeni igralci tudi letos v januarju postregli z novo odrsko postavitvijo. Po izredno uspešni komediji Primorske Zdrahe C. Goldonija je tokratna izbira padla na enega izmed največjih srbskih dramatikov, Branislava Nušića, ki se s svojim ošiljenim peresom roga politični oblasti, družbenemu sistemu, še najbolj pa človeškim slabostim, ki ostajajo v času nespremenjene, zato so vsebine njegovih del še zmeraj ujedljivo sodobne. V štandreški dvorani bo zaživela njegova komedija Kaj bodo rekli ljudje...?, ki se je na tem odru zaiskrila že l. 1989 v režiji Emila Aberška. Ko smo prejšnji teden obiskali eno izmed vaj, so bili scena in kostumi že skoraj nared in Jože Hrovat, član SNG Nova Gorica, ki že peto leto režijsko spremlja štandreške igralce, nam je povedal, da je to Nušićevo delo zelo dobro napisano in se postavlja ob bok ostalim iz njegovega opusa, le da nima take izrecno politične ostrine. Zgodba je bolj preprosta, vendar delo odlikujeta mojstrski dramaturški zaplet in razplet. Hrovat je nekoliko težav naletel zaradi zasedbe; v Nušićevih komedijah je namreč zmeraj veliko nastopajočih likov. V tej jih je dvanajst. Med igralci bodo dobro poznani obrazi, pa tudi tisti, ki smo jih lani prvič videli na odru, in debitantka. Hrovat je pojasnil, da v komedijo ni bistveno posegal; prišlo je le do nekaterih okrajšav in sprememb iz ženskih v moške vloge. Odločili so se tudi za neopredeljenost kraja. Čas dogajanja pa je ostal začetek dvajsetega stoletja. Komedija bo v knjižnem oz. pogovornem jeziku, kot jo je v slovenščino prestavil Slavko Belak. Hrovat je poudaril srž tega Nušićevega dela, ki ni toliko v zgodbi sami, ampak jo lahko zasledimo v stavku, ki ga izreče ena izmed dramskih oseb: "Ljudje govorijo, srca pa nimajo"! V komediji se skoraj uniči trdna družina zaradi vmešavanja drugih ljudi. Kako se bo to zgodilo, pa bodo, po niti štiridesetih vajah (!), izvedeli tisti, ki se bodo udeležili premiere v soboto, 24., ob 20.00 ali ponovitve v nedeljo, 25. januarja, ob 17.00 v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu.

IK

Kratke

Zadovoljstvo zaradi odločitve ravnateljstva NSŠ Rismondo z Melare

Tajnik skupine Mladi za mlade pri SSk Trst Primož Sturman izraža svoje zadovoljstvo nad sklepom ravnatelja in zavodskega sveta Nižje srednje šole Rismondo z Melare, ki za svoje dijake s prihodnjim šolskim letom uvaja možnost poučevanja slovenskega jezika in kulture. Največje zasluge za ta zgodovinski premik pripisuje Sturman predvsem tistim šolnikom slovenskih šol v Italiji vseh stopenj, ki si že dolga leta vztrajno in marsikdaj tudi pogumno prizadevajo iskati naklonjenost pri svojih italijanskih kolegih. Bogate sadove, ki so jih obrodila njihova prizadevanja in seveda naklonjenost njihovih italijanskih kolegov, bodo tokrat uživali predvsem mladi italijanskega jezika in kulture, ki bodo odslej z večjo naklonjenostjo sprejemali svoje slovenske vrstnike, zaključuje Sturman.

O naših pobudah

Naša radijska postaja nas obvešča, da so se Jamlje oddolžile Castru in petdesetletnici revolucije na Kubi, ki še edina ohranja neokrnjen komunizem. Vrsta slik nam prikazuje potek in razvoj, ki ga je ta otok dosegel pod Castrovim vodstvom. Pravijo, da je kubanska revolucija bila podobna, če že ne enaka, NOB, to potrjujejo tudi prijateljski stiki med dvema vodjema Titom in Castrom, ki sta tesno sodelovala v nesojenem gibanju neuvrščenih. Pobuda jameljskega združenja VZPI-ANPI je vredna ogleda in prav bi bilo, da se zlasti mladina seznani s polpreteklo zgodovino, ki je tudi pri nas imela velik odmev.

Tak odmev, da je celo omrežila del slovenske mladine, ki je bolje seznanjena s kubansko revolucijo in njenimi simboli ter parolami, kot pa z našimi simboli. Trdijo, ob neskončnih razpravah okrog zadeve menze barkovljanskega vrtca, da se moramo že enkrat zediniti z zastavo, ali s simboli, ki naj predstavljajo našo manjšino. Himno, pravijo, že imamo "Vstajenje Primorske", zastave pa še ne. O barvah bi se lahko še pogovorili in na referendumu odločili, kakšne naj bodo, morda tudi običajne tri slovanske barve, vrstni red pa sploh ni pomemben. Važno je, zaradi političnih in ideoloških pripadnosti manjšincev, da med simboli ne bi manjkala peterokraka rdeča zvezda! Morda, pripominjam, bi zadostovala le še ena barva, da bi prihranili belo in modro.

Goriška pokrajina nas je presenetila s postavitvijo velikega števila dvojezičnih cestnih napisov. Čestitamo! Nabrežinski župan Ret pa se v intervjuju izgovarja, da še ni podpisal dekreta o dvojezičnih smerokazih na avtocesti, češ da mu je občinski tajnik, ki isto službo opravlja tudi v Zgoniku, odsvetoval! Kaj pa zgoniški župan, ki je odlok podpisal, ali ga bo tajnik prijavil?

Da bi dokazal svojo odprtost do večjezičnosti, je isti župan v skoro vsaki vasi dal postaviti božična drevesa z napisi v nemščini, angleščini, ruščini, kitajščini itd. ter v slovenščini. Zanimivo, da je slovenski napis na zadnji strani, tako da moraš obkrožiti drevo, da ga vidiš! Hvala Bogu, da so domačini v Štivanu postavili lep slovenski napis na križišču ceste za Gorico in Tržič, ki vošči vesele in srečne praznike. Čestitamo! / nk

Božičnica pri Novem sv. Antonu

Božični prazniki privabijo vsako leto na dan sv. Štefana vernike k Novemu sv. Antonu, da počastijo Jezusovo rojstvo in skupaj s svojimi duhovniki obhajajo že tradicionalno božičnico. To ima za cerkev pri Novem sv. Antonu velik pomen, saj tudi danes veljajo besede, ki jih je v svoji pridigi ob obnovitvi slovenske službe božje pri Novem sv. Antonu, 15. avgusta 1945, izrekel božji služabnik msgr. Jakob Ukmar:

"Upam, da ne bo nobeno nasilje odvzelo te slovenske službe božje, če je ne bodo slovenski verniki sami zanemarili, česar nas Bog varuj. Tu velja svetopisemska beseda: drži, kar imaš, da ti nihče venca ne vzame. Zato vas danes prosim in opominjam: obiskujte slovensko bogoslužje vedno in v obilnem številu, da se v spoznavanju in ljubezni božji izpopolnite, da zadobite v teh razburkanih časih notranji mir ter daste tudi našim someščanom

lep zgled krščanske gorečnosti in moralne zrelosti".

Božičnico je tudi letos vodil prijatelj tržaških Slovencev, koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak. Ob njem sta somaševala msgr. Marij Gerdol, ravnatelj slovenskega pastoralnega središča v Trstu, in župnik sestrske župnije pri sv. Jakobu, Roberto Rosa. Bizjak se je v pridigi ustavil pri dveh mislih. Najprej je poudaril, da ima Bog za vsakega človeka besedo, v drugi misli pa izpostavil, da Bog razodeva svoj obraz v Novorojenem Detetu. Vernike je opogumljal, naj radi poslušajo Božjo besedo in radi iščejo Njegov obraz. Pri bogoslužju je z Venturinijevo mašo v čast bazoviškim žrtvam sodeloval združeni zbor ZCPZ, ki je prepeval pod vodstvom zborovodje Edija Raceta, sicer tudi zborovodja pri Novem sv. Antonu, in ob orgelski spremljavi domačega organista prof. Tomaža Simčiča. Že pred bogoslužjem je pevce obiskal tržaški škof msgr. Evgen Ravignani in jim zaželel blagoslovljene božične praznike.

Združeni zbor ZCPZ je počastil praznik Gospodovega rojstva z izborom božičnih pesmi, ki so sklenile božičnico. Msgr. Marij Gerdol je ob sklepu vsem voščil blagoslovljen Božič in vse dobro v novem letu ter priložnostno spomnil na največji dogodek, na katerega se pripravlja tržaška cerkev, ljudski misijon, ki bo potekal v oktobru 2009. / J. B.

STOLNICA SV. JUSTA Zveza cerkvenih pevskih zborov

Božični koncert v znamenju zamejskih skladateljev

Čas božičnih koncertov se je iztekel tudi letos z januarskim, tradicionalnim pevskim srečanjem Zveze cerkvenih pevskih zborov v stolnici svetega Justa v Trstu. Domači pevci, zborovodje, glasbeniki, skladatelji in pesniki so bili protagonisti letošnjega programa, ki so ga oblikovali mešani zbor Lipa iz Bazovice, moška pevska skupina in mešani zbor Sv. Jernej z Opčin.

Priložnostno misel je podala prof. Majda Cibic, ki je uporabila prispodobo prestrašenih pastirjev v božični noči, da bi govorila o negotovostih in strahovih sodobnega človeka. Ko bi doživljali duhovno moč praznika kot naši predniki, bi ob starih običajih začutili tisti notranji mir, ki ga danes pogosto pogrešamo. Praznik postopoma izgublja svoj izvirni pomen, zato ob potrošniški mrzlici pozabljamo, da ne gre za enodnevni, temveč življenjski praznik, katerega sporočilo predstavlja upanje v prihodnost in vabilo, da osmislimo svoje življenje.

Ob besedah govornice je najbolj prisrčne vtise in božična sporočila posredovala pevska govorica sodelujočih zborov, katerim je prisluhnila številna publika, predstavniki cerkvene, javne in kulturne stvarnosti. Zborovodkinja Tamara Ražem je izbrala za zbor Lipa spored adventnih in božičnih klasikov, ki so idealno zaobjeli celotni slovensko govoreči teritorij naše dežele. Umirjeno in prisrčno so zazvenele skladbe Ubalda Vrabca, Staneta Maliča, Aleksandra Vodopivca, Zorka Hareja in Pavleta Merkuja, priljubljeni motivi, ki jih je marsikdo gotovo tiho prepeval skupaj s pevci in so obenem predstavljali poklon ustvarjalnosti krajevnih skladateljev.

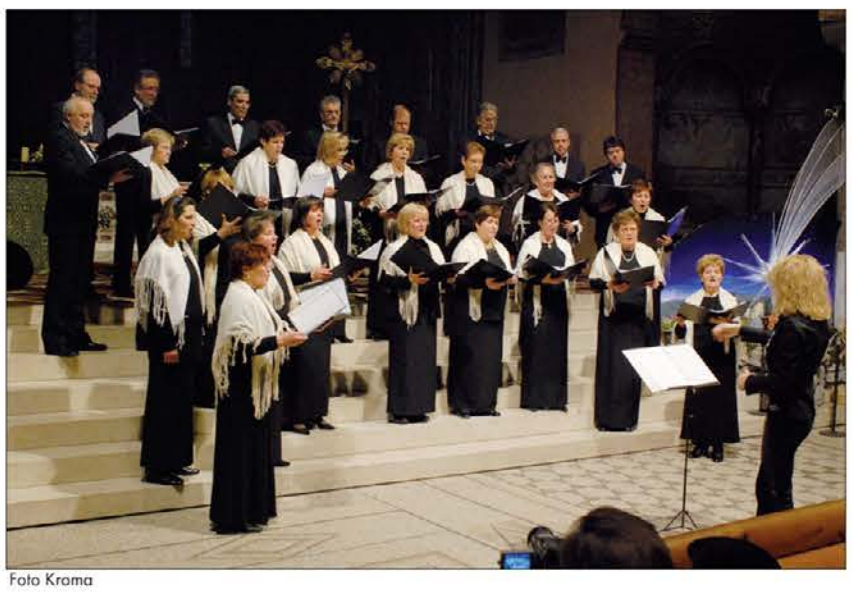

Foto Kroma

Zimske bolezni so nekoliko okrnile zasedbo openskih zborov, zato je sam zborovodja Mirko Ferlan stopil v vrste moške skupine in je pel s svojimi pevci. Kljub manjšemu številu nastopajočih pa je skupina zapela solidno, suvereno in ubrano in je prepričljivo izvedla svoj program, ki je obsegal tudi skladbo mladega goriškega skladatelja Patricka Quaggiata. Tudi mešani zbor Sv. Jernej je z zborovodjo Jankom Banom črpal iz tržaške in goriške literature in je kot običajno ovrednotil svoj potencial z nastopom nekaterih solistov. Openski zbor je namreč zaključil svoj program z božično kantato Stanka Premrla za zbor, soliste, ženski tercet in orgle pri kateri so vloge Marije in angelov zapele Marta Fabris, Mojca Milič, Nada Carli in Martina Feri. Zbore je na orgle spremljal Tomaž Simčič, z zborom Lipa je sodeloval tudi klarinetist Marino Marsič. Napovedovalka Urška Sinigoj je po skupni, sklepni pesmi Sveta noč prepustila mikrofon predsedniku ZCPZ Marku Tavčarju za pozdrav vsem nastopajočim in publiki, kateri je koncert ob koncu praznične dobe še enkrat pričaral odseve prijetnih božičnih vtisov in sporočil.

PAL

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV Andreja Valič

Teže neizgovorjenega ni mogoče skrivati

"Dobre zgodbe mlade lahko nedvomno še danes nagovarjajo". Tako je dejala direktorica Študijskega centra za narodno spravo v Ljubljani Andreja Valič, ki je v ponedeljek, 12. januarja, na prvem predavanju DSI v novem sončnem letu, spregovorila o dojemanju preteklosti na podlagi kršenja človekovih pravic nekdanjih totalitarnih režimov. Gre za evropski proces, v katerem so dejavne predvsem države nekdanjega komunističnega bloka: kot je poudaril novinar Ivo Jevnikar, ki je vodil večer v Peterlinovi dvorani, je prof. Andreja Valič referat z naslovom Ali je modro govoriti o stvareh, ki bolijo? že predstavila v času predsedovanja RS EU. "Eropska unija bo dokončno združena šele tedaj, ko bo končno obračunala s totalitarnimi režimi, ki so krojili njeno usodo v 20. stoletju in ki so prizadejali toliko gorja in trpljenja", je dejala gostja večera.

Posebno vlogo ima zato pri tem poučevanje zgodovine, s katero bi se dalo končno premagati molk, v katerem so še danes ovite nekdanje skrivnosti: "Z molkom se prenaša temna stran naprej in se s tem slabi prihodnost. V Sloveniji in drugod po Evropi so še danes nekateri dogodki zakopani v podzavesti oseb, ravno tako so storilci krivic oviti v zaroto molka". Našo skupno evropsko preteklost moramo poznati, prav zato je Valičeva kot dolgoletna predsednica društva učiteljev zgodovine RS poudarila preosnovanje pouka zgodovine, ki bi tvoril kritične in zavedne dijake, skratka dobre evropske državljane.

Ravno zgodovinska stroka se je v preteklosti podrejala zahtevam dnevne politike in tako postala sredstvo širjenja stereotipnih in akritičnih resnic. Med nalogami društva, ki jih je udejanjilo na podlagi evropskega načrta, je bilo ravno izobraževanje učiteljskega kadra, da bi na svojstven in pošten način posredoval dijaški mladini pravšnje informacije glede naše skupne preteklosti, nasilja totalitarnih režimov in njihovega kršenja človekovih pravic. "Pomembno vlogo ima pri tem tudi politika, ki mora glede teh tematik oblikovati čim bolj širok konsenz", je dejala predavateljica in dodala, da je treba izoblikovati še pravno podlago, ki bi omogočala nemoteno in prosto preučevanje arhivskih virov.

Med debato je prišlo do izraza predvsem spoznanje, da je v matični domovini proces širjenja konsenza nekoliko otežkočen zaradi sumničarskega odnosa medijev. Dokaj skeptično je bilo občinstvo tudi v zvezi z zanimanjem mladih do teh tematik. Predavateljica pa je občinstvo prepričala s stavkom, ki smo ga zapisali na začetku tega zapisa: "Neposredna pričevanja se mladih dotikajo, človeško sočutje je zato najboljši dejavnik, ki prenaša resnico v zavest ljudi".

Andreja Valič je namreč svoje predavanje začela z zgodbo o svojem dedu, ki je bil v skrivnostnih okoliščinah likvidiran nekaj let po vojni: "Njegove zgodbe mnogo let nisem poznala, še veliko naših sorodnikov noče o tem nič vedeti. Vem, da je moja zgodba sorodna mnogim drugim, ki so bile zamolčane za fasado neizgovorjenega".

Foto IG

IG

ZSKD Nagrada Ignacij Ota

Za spodbujanje kulture naših pevskih zborov

Ignacij Ota je na glasbeno pevskem področju zapustil neizbrisno sled: "Zavzetost in premočrtnost, ki ju je vedno vlagal v zborovstvo, naj bosta vzor za mlajše generacije našega zamejskega prostora", je dejal predsednik Zveze slovenskih kulturnih društev Marino Marsič med tiskovno konferenco, na kateri je spregovoril o 4. natečaju za zborovske skladbe, ki je poimenovan ravno po nepozabnem kulturniku, zborovodji in skladatelju.

ZSKD se je po skladateljevi smrti leta 2001 odločila, da počasti spomin na svojega dolgoletnega člana z natečajem, ki bi spodbudil ustvarjalnost mladih skladateljev z obeh strani meje. "Edino ustvarjalnost lahko spodbuja kakovost", je dejal Marsič in s tem podčrtal glavni namen pobude, se pravi izboljšanje nivoja naših amaterskih zborov. "Zavedamo se, da naši pevski sestavi niso profesionalne narave, s trudom in zavzetostjo pa lahko obrodijo odlične rezultate".

Marino Marsič in koordinatorka natečaja Rosana Sabadin sta poudarila, da morajo zainteresirani oddati partiture najkasneje do 30. junija; predstavljena dela pa morajo biti izvirna in neizvedena, lahko so tudi avtorske priredbe ljudskih motivov. Izbrani teksti za zborovske skladbe naj bodo v slovenskem jeziku ali v slovenskem narečju: v tem je očitna želja prirediteljev, da bi ovrednotili literarno in ustno izročilo obmejnega pasu. Tudi letos so predvidene tri nagrade: za najboljšo skladbo za odrasle zbore, za najboljšo skladbo za otroški oziroma mladinski zbor ter posebno priznanje za najboljšo skladbo mladega avtorja ali avtorice, rojene po 31. decembru 1982. Predsednik ZSKD je poudaril, da morajo skladatelji predstaviti take skladbe, ki odgovarjajo zmožnostim amaterskih zborov: "Skladbe ne smejo biti preveč zahtevne, saj naša želja je, da bodo le-te v prihodnje postale del železnega repertoarja naših zborov". Najboljše skladbe bodo nagrajene z denarno nagrado, največje zadoščenje pa bo za skladatelje gotovost, da bodo njihova dela dosegla čim večje število pevcev. Prav s tem namenom bo ZSKD v naslednjih tednih izdala mapo, v kateri bo objavila pet doslej nagrajenih skladb.

Pri natečaju sodelujeta tudi zveza italijanskih pevskih zborov USCI in Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Popoln razpis je na voljo v uradih ZSKD v Čedadu, Gorici, Solbici in Trstu, dostopen pa je tudi na spletni strani www.zskd. eu.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE Odprtje novega komornega prostora

Mala dvorana, velike sanje

Kulturni dom oz. Slovensko stalno gledališče bo odslej razpolagalo z novo malo dvorano, ki so jo s krajšo, a režijsko dobro izpeljano slovesnostjo predali namenu v torek, 13. januarja.

Kader SSG je novi komorni gledališki prostor namestil v četrtem nadstropju poslopja v ul. Petronio: igralskemu ansamblu SSG je ta dvorana doslej služila za gledališke vaje in druge postranske dejavnosti, odslej pa bo v njej stekel določen del programa gledališke sezone. Kot je v svojem nagovoru poudaril ravnatelj SSG Tomaž Ban, "nista vsaka igra in vsak dogodek primerna za veliko dvorano, ki ima 530 sedežev in 250 kvadratnih metrov odra".

Ravno ta prostorski manko je namreč pogojeval tudi repertoarne izbire SSG. "Potrebo po takem prostoru so občutili v prvi vrsti ustvarjalci: drugače je pisati in delati za prostor, kjer je občinstvo v neposrednem stiku z igralci", je še dodal. Slovensko stalno gledališče ima tako na razpolago novo fleksibilno komorno dvorano z največ 99 sedeži, njihova postavitev pa je fleksibilna, se pravi, da je tradicionalno lego stopnišča mogoče spremeniti za najrazličnejše potrebe: "Ni zanemarljivo, da bomo s to novo pridobitvijo tudi veliko prihranili na ogrevanju in drugih stroških upravljanja gledališča", je pojasnil Tomaž Ban.

Za to zamislijo stoji namreč tudi jasna podjetniška strategija: Adriano Kovačič, podpredsednik Zadružne kraške banke, ki je bila ob Fundaciji CRTrieste in predvsem

Foto Kroma

deželi FJK ena od pokroviteljic načrta, je ravno tako kot ravnatelj naglasil problem racionalizacije stroškov, podpredsednik Sklada CRTrieste Renzo Piccini pa je SSG zaželel, da bo z novo lokacijo zasledovalo svoje umetniške cilje tudi v prihodnje.

Vsako odprtje novega gledališkega prostora je razlog za veselje bodisi gledalcev bodisi in predvsem gledališčnikov. Med kulturnim programom, ki ga je ob glasbeno pevskih vložkih pianista Klemena Golnerja in pevke Irene Yebuah-Tiran vodil igralec Janko Petrovec, so svoja razmišljanja prispevali igralci sedanje in nekdanje generacije. Prisrčen spomin na minule povojne čase, ko "smo igralci SSG nastopali v neopremljenih mestnih dvoranah, sicer pa v radostnem objemu številnega občinstva", je ponesla nepozabna članica nekdanjega ansambla Štefka Drolc; predstavnica mlajše generacije, igralka Nikla Petruška Panizon, pa je občinstvu priporočila, naj se v novem prostoru "kar prepusti hrepenenju duše". Novoimenovana predsednica upravnega sveta SSG Martina Kafol je zaželela, da bi v novi komorni dvorani prišel docela do izraza raznolik potencial gledališča: "Kulturni dom je namreč prostor, v katerem so se iz leta v leto formirali gledalci in igralci".

SSG se z novo 'delavnico duše' postavlja ob bok večini mestnih gledališč, ki že dalj časa razpolagajo s podobnim komornim prostorom. Član gledališča La Contrada Maurizio Zacchigna je s svojim pronicljivim in duhovitim ter prisrčnim nagovorom zaželel slovenskim kolegom mnogo uspeha.

"Postopki niso bili enostavni: za nami je veliko sestankov, posvetovanj in debat ter mnogo pripravljalnega dela, kateremu so v gledališču sledili Marijan Kravos, Barbara Briščik in Peter Furlan; veliko posluha in treznega razmišljanja pa je prispeval celotni Upravni svet", je še povedal ravnatelj Ban, ki se je med drugim zahvalil tudi občutljivosti in razpoložljivosti osebja SSG ter arhitektov Roberta in Pavla Starca ter trem glavnim podjetjem, ki so izvedli prenovitvena dela: Glauco Decorti je poskrbelo za gretje in prezračevanje, La nuova impianti elettrici za električne napeljave, podjetje Pascon za gradbena dela.

Igor Gregori

SSG Premiera: Zaljubljeni v smrt

Izzivalen dramski oris zgodbe nesrečnih zaljubljencev

Kdor je pričakoval, da bo na uprizoritvi dela Zaljubljeni v smrt, s katero je ansambel SSG premierno (15. in 16. t. m.) prvič nastopil v novi mali dvorani Kulturnega doma v Trstu – ta se je z dobro tehnično opremo in funkcionalnostjo ter kar precejšnjo razsežnostjo odra izkazala primerna ne samo za komorne predstave -, podoživljal življenjsko zgodbo nesrečnih mladih zakoncev Danice Tomažič in Stanka Vuka, kot jo poznamo iz Tomizzovega romana, se je bridko zmotil. Čeprav se je Tamara Matevc, avtorica dramske predelave pretresljive zgodbe iz hudih vojnih časov, opirala prav na Tomizzov tekst in jo posvetila pisatelju ob 10-letnici njegove smrti, je tragični življenjski splet ovila v čisto svojski pogled, ki se zelo oddaljuje od idealne romantične ljubezni, s katero Tomizza čustveno opisuje razmerje novoporočencev iz ulice Rossetti. Matevčeva se je ob tej zgodbi prvič lotila pisanja dramskega besedila. Zgodovinska dejstva, temno fašistično obdobje, pa tudi nelahko razmerje med zaljubljencema, ki sta izhajala iz popolnoma drugačnih svetovnonazorsko usmerjenih družin – Danica je bila sestra komunističnega voditelja Pinka Tomažiča, ki je po obsodbi fašističnega posebnega sodišča na drugem tržaškem procesu padel pod streli na Občinah, Stanko Vuk pa je bil krščanski socialist in pesniška duša z višjimi ideali, intelektualec, čigar misli in ideje so se v marsičem bile z Daničinimi -, njuno še vedno nepojasnjeno nasilno smrt, ki jo je baje prizadela slovenska roka na njunem domu po Stankovi vrnitvi iz zapora, je avtorica prikazala, posebno v prvih prizorih dramskega besedila, v dokaj zveriženi in scefrani dramaturški zasnovi v slogu lepljenke, ki se le proti koncu delno izmota iz nejasne vsebinskosti. V delo je stlačila gradivo, zbrano okrog družine Tomažič, ga razpela med zgodovinsko preteklostjo in sedanjostjo in se tako dotaknila tudi današnjega časa, v katerem na tržaške Slovence preži asimilacija, ki naj bi jo ne ravno jasno odslikavale zadnje replike, izrečene v italijanščini. Pravzaprav tragično sosledje dogodkov, izkušnja zapora opisanih likov, fašistično preganjanje in pomen, ki ga ima vsa zgodba v zgodovini Primorske, niso v središču njene dramske obdelave. Pri le-tej jo je najbolj zanimala čutna stran ljubezenskega razmerja med mladima. Prav to je poudarila z izostrenim erotičnim nabojem – včasih skoro na meji prostaškosti -, ki Danico prikazuje kot lahkoživko, ker se ne pomišlja potešiti svoje strasti v objemu drugih moških, medtem ko je mož v zaporu. Stanko pa je orisan kot čudaški, razmišljujoči mož, ki ima z ženo konfliktualne odnose in se z njo ujame le v intimnih trenutkih. Če sta Matevčeva in režiser Samo M. Strelec želela demitizirati protagoniste te zgodbe, ki je del zgodovine primorskih Slovencev in še boleče nerazjasnjena, jima je to uspelo. V določenih trenutkih se je celo zdelo, da želita osmešiti vse po vrsti, od pesništva do krščanskih vrednot, na katerih je slonelo intelektualno in življenjsko vodilo Stanka Vuka. V predstavi so tudi psevdokomični utrinki, ki so vse prej kot posrečena domislica v zgodbi s tragičnim epilogom in zbanalizirajo vsebino. Povezovalna figura dela je Daničina mama Ema, ki jo je z dostojanstvom in uglajenim nastopom ter čustveno prisotnostjo poosebila Miranda Caharija: bila je pravo nasprotje vseh ostalih likov, v oblikovanju katerih so igralci udejanjali režiserjevo voljo. Tako je Danici, kot sta velevala besedilo in režiserjev koncept, vlila veliko erotičnega naboja Nikla Petruška Panizon, ki se očitno odlično znajde v takih vlogah. Romeo Grebenšek je bil svojevrsten poet Stanko, Primož Forte pa je odigral lika Pinka in vrtnarja Angela, ki vztrajno dvori Danici in ta se mu tudi preda. Lari Komar je režiser z vlogo služkinje Rine, preprostega dekleta, dal kar nekaj priložnosti za razkazovanje njenih pevskih zmožnosti. Samo M. Strelec je podpisal tudi scenografijo, ki je v uvodnem prizoru učinkovito in izvirno s prevleko zastirala pogled na scenske elemente in nanjo odslikavala video-posnetke iz tržaškega mesta ter obetala dober odrski prikaz, ki se pa ni uresničil. Z eklektično glasbo je dramski mozaik opremil Igor Zubin.

Med občinstvom je bila na četrtkovi premieri tudi ministrica za kulturo Republike Slovenije Majda Širca.

IK

Obvestila

Narodna in študijska knjižnica prireja Otroške urice v NŠK. Naslednja urica letošnjega niza bo na sporedu v četrtek, 22. januarja 2009, ob 16.30 v Gregorčičevi dvorani. Nastopala bo lutkovna skupina TIPITAPI s Pedagoškega liceja A. M. Slomška s pravljico Poročno potovanje. Toplo vabljeni!

Svet slovenskih organizacij obvešča, da je za 28. januar 2009 sklican Deželni svet SSO, ki bo potekal v dvorani pevskih zborov v Devinu ob 19.00 v prvem in ob 20. uri v drugem sklicu.

Tečaj za zaročence: Tečaj bo potekal v prostorih Marijanišča pod vodstvom gospoda Bedenčiča. Ker je to edini slovenski tečaj v zamejstvu, so vsi, ki se želijo poročiti v cerkvi, vabljeni, da se ga udeležijo. Tečaj želi prispevati h kvalitetnejšemu življenju v dvoje, ovrednotiti pomen družine ter s spodbujanjem življenjskega optimizma prispevati k oživljanju naše narodne skupnosti. Prvo srečanje bo v sredo, 11. februarja, ob 20.30. Skupaj bo sedem srečanj. Srečanja bodo enkrat tedensko, in to ob sredah. Ostale podrobnosti dobi vsak pri prvem srečanju.

Sestre iz Sv. Križa pri Trstu vabijo na ogled jaslic v Postojni, Ljubljani, Kamniku in okolici Kranja, ki bo v soboto, 31. januarja. Program: ob 9. uri v postojnski cerkvi ogled jaslic, sv. maša; okrog 11. ure ogled ljubljanske stolnice in jaslic pri Frančiškanih, sledi ogled jaslic v Dravljah in Črnučah, kjer bo tudi kosilo, nato se bodo izletniki odpravili v Kamnik, kjer si bodo v dveh cerkvah ogledali zanimive jaslice – planšarje – in potem še v okolici Kranja, kjer bodo videli odrske jaslice. Avtobus bo odpeljal s trga Oberdan ob 7. uri, iz Sesljana ob 7.15, Sv. Križa ob 7.20, s Proseka ob 7.25 in z Občin ob 7.35. Stroški romarskega izleta znašajo 35 evrov. Za vpis in podrobnejše informacije pokličite čim prej na tel. št. 040 220693 ali 347 9322123.

Z Novim glasom v Južno Turčijo in Ciper od 20. do 29. aprila 2009. Vabimo Vas na to izredno zanimivo in bogato potovanje po poteh apostola Pavla. Za informacije: uprava Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, uredništvo v Trstu, 040 365473. Program potovanja Vam lahko dostavimo tudi po elektronski pošti, naš e-mail: mohorjeva@gmail. com. Pohitite z vpisom.

Slovenska skupnost prireja tradicionalni novoletni sprejem, ki bo v petek, 30. januarja, ob 19.30 v priznani gostilni Devetak na Vrhu Sv. Mihaela. Častni gost bo prof. Boris Pahor.

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka in za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu daruje Anica Trento po 25 evrov.

Za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu: Robi Lombardo 30 evrov, v spomin na očeta Mira Tavčarja Marko Tavčar 30 evrov.

Za Novi glas daruje Marija Grisani 15 evrov.

Ob tretji obletnici smrti duhovnika Franceta Zlobca so darovalci zbrali 1.000 evrov za njegov nagrobni spomenik, 150 evrov za obnovo fresk Toneta Kralja v avberski cerkvi; po 50 evrov za Marijin dom, za cerkveni pevski zbor in za Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu.

Društvu Marij Kogoj za postavitev spominske plošče pod podobo Matere Božje v svetoivanski cerkvi v Trstu daruje Juljka Štrancar 25 evrov.

V nedeljo, 25. januarja, bo ob 17. uri v prostorih DSI ul. Donizetti 3

SLOVESNOST OB 50-LETNICI IZIDA PRVE ŠTEVILKE NAŠEGA VESTNIKA.

Žarko Škrelj - pozdravna beseda, *prof. Jurij Rosa* - govor, nastop Dekliške pevske skupine Vesela pomlad pod vodstvom *Mire Fabjan*, podelitev priznanj sodelavcem, napovedovalka *Sara Trampuž*, tehnična izvedba in fotografije *Aljoša Novak*, razstava *Od linotajpa do računalnika* - tiskarni Graphis in Graphart, predstavitev publikacije o Viniciu Stuparju.

Prijazno vabljeni!

BAMBIČEVA GALERIJA v sodelovanju z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO

vabi na

SREČANJE OB PREŠERNU

- razstava *Mateja Susiča* Zimska idila
- nova književna dela *Zore Tavčar*

sodeluje *prof. Tatjana Rojc*

glasba: *Aleksander Ipavec* - harmonika in *Piero Purini* - sax

sobota, 31. januarja 2009, ob 20.30
Občine, Sklad Mitja Čuk, Proseška ul. 131

MAČKOLJE Župnijska skupnost sv. Jerneja

Msgr. Ivan Tul - odstiranje petdesetletne pozabe

Župnijska skupnost sv. Jerneja v Mačkoljah se je že pred letom dni odločila za niz pobud, s katerimi bi rešili iz pozabe in predstavili širši javnosti lik in delo msgr. Ivana Tula, duhovnika, semeniškega profesorja, pesnika in nabožnega pisatelja, nedvomno najimenitnejšega Mačkoljana doslej. Na lansko obletnico smrti so se ga spomnili s sveto mašo, po kateri je prof. Tomaž Simčič podal nekaj zanimivosti o msgr. Tulu predvsem v povezavi z drugo izredno pomembno osebnostjo, božjim služabnikom msgr. Jakobom Ukmarjem - bila sta namreč sošolca in velika prijatelja. V mesecu maju so pri šmarnicah prebirali sestavke iz šmarničnih besedil, ki jih je napisal msgr. Tul; med njegovimi številnimi nabožnimi deli je skoraj 20 knjig posvečenih Božji Materi Mariji, ki jih je namenil branju pri majniških šmarničnih pobožnostih.

Pobude naj bi dosegle svoj višek v mesecu januarju 2009, ko poteka natanko 50 let od njegove smrti - umrl je namreč v Gorici 26. januarja 1959, nekaj dni kasneje pa je bil pokopan v rojstni vasi.

Spomin na msgr. Tula bo zaživel v dveh oblikah: s postavitvijo spominske plošče in z objavo priložnostne publikacije. Izdelavo spominske plošče v marmorju so poverili umetniškemu obrtniku Pavlu Hrovatinu. Na njej stoji napis "Ivan Tul / rojen v Mačkoljah 02.07.1877 / DUHOVNIK - TEOLOG - PESNIK - PISATELJ / umrl v Gorici 26.01.1959". Stroške za izdelavo plošče so krili sami župljani s svojimi denarnimi prispevki. V priložnostni publikaciji s preprostim naslovom msgr. Ivan Tul (1877-1959) je domača kulturna delavka Ljuba Smotlak zbrala in uredila nekatere že objavljene zapise o življenju in delu msgr. Tula, spomine starejših sovaščanov, zanimiva pričevanja

(na primer govor, ki ga je ob Tulovem pogrebu imel msgr. Jakob Ukmar) ter izbor iz šmarnic, poezij in domoljubnih spisov. Izid publikacije sta podprli uprava občine Dolina in Slovenska prosveta.

Predstavitev publikacije bo v petek, 23. januarja, z začetkom ob 20.00, v dvorani vaške Srenjske hiše. Na tem večeru, ki bo potekal pod okriljem Slovenskega prosvetnega društva Mačkolje, bodo tudi na ogled nekatere knjige, spisi, fotografije in dokumenti iz zapuščine msgr. Tula. Slovensko prosvetno društvo Mačkolje daje s to prireditvijo svoj doprinos hvalevredni zamisli župnijske skupnosti in njenemu žlahtnemu namenu, da se ohrani spomin na osebo, ki je bila velika najprej v svoji skromnosti, v svojih vrednotah in poslanstvu.

Osrednja spominska slovesnost bo v nedeljo, 25. januarja, dopoldne. Ob 11.00 bo v župnijski cerkvi sveta maša v spomin na pokojnega msgr. Tula, sledila ji bosta blagoslov in odkritje spominske plošče na zunanji steni cerkve.

Za msgr. Ivana Tula prav gotovo velja rek: nemo propheta in patria. Mačkolje, njegova rojstna vas, so ga skoraj pozabile. S to pobudo se skuša popraviti "krivica" pozabe, na katero je bil msgr. Tul nekako obsojen, bodisi zaradi spleta nesrečnih okoliščin (na primer požig vasi oktobra 1943, v katerem je zgorela tudi njegova domača hiša - po tem dogodku se msgr. Tul ni več rad vračal v vas) bodisi zaradi malomarnosti, morda tudi nehvaležnosti, s katero so sovaščani sprejemali usodo rojaka, ki se je dejansko povsem oddaljil iz rodnega okolja, a do katerega je do konca čutil izredno navezanost.

(NT)

Dve televizijski nadaljevanki

Za otroke in mladostnike

Pred letom dni je Miha Dolinšek, producent in snemalec, ustvaril uspešno televizijsko nanizanko Mihec in Maja; to so otroške zgodbice v štiriintridesetih delih. Maja, osemletna punčka, se s svojim prijateljem Mihcem znajde v deželi Kogabriga, kjer se težave osemletne punčke spremenijo in veseli Mihec jo v vsaki zgodbi razvedri s šaljivo pesmico.

Prvih dvanajst zgodb je izšlo na DVD-ju. Pri Krščanski kulturni zvezi v Celovcu pa lahko naročite paket Mihec in Maja 1, ki poleg DVD-ja prinaša še zgoščenko s pesmicami in slikanico, ki vsebuje prvih šest zgodbic.

Na obisk k Mihcu in Maji se lahko odpravite tudi na www. mihecinmaja, at.

Miha Dolinšek, ki že dvajset let dela z mladimi, je prepričan, da ves trud z njimi ni zaman, saj pravi: "Mladim bi rad pokazal, kako pridejo ideje na filmski trak. Pri takih projektih spoznajo nastajanje filma od samih začetkov, saj je za večino delo s kamero velika neznanka".

Idejo Mihe Dolinška, da posnameme tudi film za mladostnike, sta z veseljem podprla Slovenski program ORF-a Koroške in Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Scenarij za TV nadaljevanko je napisala slovenska mladinska pisateljica Desa Muck. V Nepozabnem poletju se razpletajo zgodbe mladostnikov, ki se družijo v različnih interesnih skupinah. Fantje se posvečajo glasbi, dekleta gledališki ustvarjalnosti. Bile bi naj rajske počitnice na podeželju, a v skupinah nastajajo težnje po uveljavitvi, tkejo se težavne ljubezenske vezi, mladostno rivalstvo in spetke. Vse to daje "nepozabnemu poletju" pravo življenje. Celotna zgodba je tenkočutni prikaz problematike odraščajočih mladostnikov, ki ob merjenju moči prekoračijo vse meje in se znajdejo v resni nevarnosti.

Zgodbo so snemali v Bilčovsu, na podeželju koroškega Roža, v občini, kjer je dvojezičnost najbolj vidna. Pred kamero in za njo je v dvajsetih snemalnih dnevih sodelovalo nad trideset mladih, starih med 15 in 22 let. Nastopili so kot igralci in igralke, kot pomoč v režiji, so-režiji, zvočni asistenci in si nabrali neizmerne izkušnje za skupinsko delo in ustvarjanje.

Nepozabno poletje si lahko ogledate na www. nepozabnopoletje. com. Poleg nadaljevanke najdete tam tudi slike s snemanja in odmeve v koroškem tisku.

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Potreba po prenovi

Pred časom sem vzela v roke raziskavo Slovenskega raziskovalnega inštituta Pre-misliti manjšino in večkrat soglašala z nekaterimi odgovori, ki so bili dani na anketna vprašanja. Končno imamo "korajžo" jasno izjaviti, da potrebujemo prenovo! Vprašanje je seveda, koliko bodo izsledki upoštevani, v kolikšni meri bodo direktno romali izključno na knjižnične police in tam ostali, ne da bi jim uspelo narediti svoje. Sprožiti spremembo namreč. Pogosto sem se dobrohotno hudovala nad dejstvom, da so družbeni raziskovalci vedno zelo posebni intervjuvanci, taki, ki na vprašanje o osebnem mnenju ali osebnih pogledih ne odgovore. Oziroma odgovore izključno z izsledki ene ali druge raziskave. Tiho sem se vedno spraševala, zakaj se vedno tako obotavljajo, zakaj ne znajo izustiti svojega mnenja? Ali ga sploh imajo? Potem mi je tuja raziskovalka zadevo zelo logično obrazložila: "Včasih nas sprašujejo, naj ponudimo določeno rešitev, kar je popolnoma zmotno. Ne ponujamo rešitve, pač pa sredstva, na podlagi katerih si jo sam oblikuješ".

Tako je tudi pri nas. Prirejamo simpozije in okrogle mize, konference in pišemo članke, pa vendar vse kaže, kako nas družbene spremembe še vedno strašijo oziroma, kako jim nismo kos. Nezavedno zagovarjamo statičnost, ko pa življenje odgovarja na dinamičnost.

Če je nekaj obstajalo štiri desetletja ali več, to še ni razlog, da bi obstajalo na enak način v nedogled. Družba se spreminja, manjšina v njej ravno tako, in vendar je ravno slednje tolikokrat spregledano. Koliko odgovorov v anketi stremi h generacijski prenovi! Smo se kdaj zares vprašali zakaj? Navdušeno ploskamo novemu ameriškemu predsedniku, glasniku večje demokratičnosti in predstavniku mlajše generacije sposobnih vodij.

Ali smo pa v naši sredi, recimo, sploh sposobni prepustiti krmilo mlajši generaciji, z zavestjo, da je tako prav, ker tako narekuje ciklus življenja? Ali smo se pripravljeni tudi v naši manjšini soočiti s spremembami, jih valorizirati ali pa jih vsaj tako ali drugače izkoristiti, da jih ne doživljamo le v negativni luči? Navsezadnje bi se morali tudi sami skrajno dolgočasiti ob recimo večnem ponavljanju, da otrok iz mešanih zakonov v slovenskih šolah nekoč ni bilo. Mar bi se raje zedinili in operativno izdelali splošen načrt za dodatno jezikovno pomoč, preučili, recimo, kako zadevo rešujejo drugje v Evropi, in takoj aplicirali iste rešitve...

Brala sem o pomanjkanju notranje kritičnosti, ki jo omenja več odgovorov. Ne uspe se nam soočiti z lastnimi strahovi, ne sprejemamo, da bi vzeli v pretres delovanje, organizacijo, kvaliteto določene storitve. Dobra samozavest je seveda osnova za uravnoteženo življenje, brez nje ne moreš ničesar. In vendar je tako zelo lahko zamahniti z roko ob kakršnemkoli klicu po potrebni analizi. "Tako je vedno bilo, kar pomeni, da je tako prav". (...) Kdaj je sploh prišlo do jasnega soočenja s pomanjkljivostmi slovenske šole v Italiji? Socialnih storitev? Medijske slike? Ali je res potrebno, da še vedno govorimo skoraj izključno o fizičnih strukturah, o poslopjih, o zastopanosti tega ali onega, namesto da bi si pogledali v oči in se vprašali, kako bi lahko izboljšali kvaliteto, ki je res vezana na poslopja, strukture in podobno, a je prvenstveno osnovana na močni volji po spremembi nečesa? Odgovori na anketo govore o pomanjkanju operativnih sprememb. V kolikšni meri se besede s konferenc, simpozijev, okroglih miz in medijskih razglabljanj dejansko udejanjijo?

Novo na knjižni polici

Bevkov Čedermac in čedermaci Cencičeve

Ob 70-letnici izdaje romana Franceta Bevka Kaplan Martin Čedermac je Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske izdalo njegov ponatis ter delo Mire Cencič Beneška Slovenija in njeni čedermaci. Po poročanju Slovenske tiskovne agencije je predsednik društva in pisateljev sin Marjan Bevk na predstavitvi, ki je potekala 16. decembra 2008, dejal, da je Čedermac simbol upora proti raznarodovalni politiki.

Po besedah predsednika društva je Kaplan Martin Čedermac literarno delo, ki umetniško "najbolj polno govori o zgodovinski resnici in dogajanju v Beneški Sloveniji". Čedermac po njegovem mnenju vključuje celotno podobo Slovencev na teritoriju zahodne Slovenije oziroma Slovencev v zamejstvu in njihovo borbo za ohranjanje slovenske identitete.

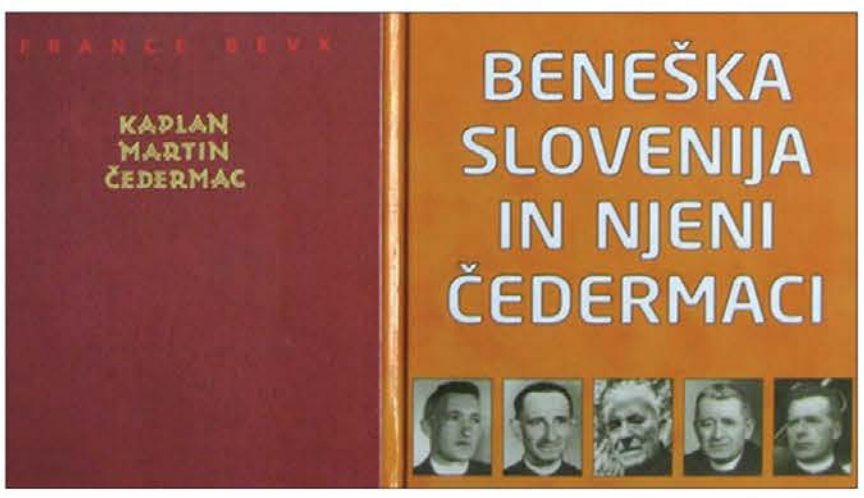

Roman je leta 1938 izdala Slovenska matica, a ne pod pravim imenom pisatelja, pač pa pod njegovim psevdonimom Pavle Sedmak. Kljub psevdonimu pa so "vsi na tihem vedeli, da gre za izkušenega pisatelja Franceta Bevka", je pojasnil pisateljev sin.

Po eni izmed teorij naj bi Bevk ime Čedermac izbral na enem izmed obiskov Beneške Slovenije. Ko se je mudil na obisku pri enem izmed duhovnikov, je mimo prišel mutec, ki se je pisal Čedermac. Tako je tudi lik duhovnika na simboličen način izražal nemoč govora, je pojasnil Bevkov sin.

Sedanja izdaja knjige je opremljena z uvodnimi besedami Marjana Bevka, spremno besedo pisatelja Borisa Pahorja in originalno naslovnico romana iz leta 1938 z dodanim podpisom pisatelja. Na koncu je dodano pismo, ki ga je pisatelj prejel leta 1943 od Beneških Slovencev.

Hkrati s ponatisom je društvo TIGR izdalo knjigo Beneška Slovenija in njeni čedermaci. Avtorica je dejala, da knjiga opisuje žalostno življenje Beneških Slovencev. Le-te avtorica deli na nadiške oziroma špetrske Slovence, terske in rezijanske Slovence. Poudarila je, da se je v knjigi posvetila predvsem nadiškim Slovencem, za katere se pogosto uporablja kar ime Beneški Slovenci.

Čedermaci, ki jih je Cencičeva označila za "narodne mučence", so bili duhovniki, ki so predstavljali osrednje tvorce in varuhe ter branitelje slovenskega jezika. Poudarila je, da je bila v Beneški Sloveniji slovenščina vedno odrinjena v družine in cerkev ter so zato duhovniki imeli zelo pomembno vlogo pri ohranjanju materinščine.

V letih med 1933 do 1966 so nastopila mračna leta, v katerih je bilo prepovedano tudi slovensko bogoslužje. V tem času so se duhovniki povezovali v zveze ter se upirali tako civilni kot cerkveni oblasti, ki je po besedah Cencičeve tiho podpirala ravnanje civilne italijanske oblasti.

Cencičeva je še poudarila, da se boj čedermacev nadaljuje tudi danes, saj se je od populacije Slovencev, ki so mnoga leta prebivali v Beneški Sloveniji, ohranilo le še 10%.

Izjava

Ne potiskajmo Slovencev v Italiji v položaj hlapca Jerneja!

Več kot pol stoletja po padcu fašizma so naši rojaki v Italiji še naprej tarča v demokrate preoblečenih skrajnih desničarjev. Mazaških akcij in sovražnega govora, ki se ves povojni čas nekaznovano ponavlja v obmejnem pasu, skoraj nihče več ne preganja niti obsoja, kot da smo se vdali v usodo. Zaščitni zakon, ki je bil sprejet z večdesetletno zamudo in ki je povzel le del že pridobljenih pravic, se že sedem let po sprejetju ne izvaja, z izjemo kake obrobne določbe. Še več, z vztrajanjem na izločitvi mestnih središč (Milj, Trsta, Gorice) s področja njegovega izvajanja pa z načrti izločitve Slovenske Benečije in Rezije je v teku poskus, da bi že itak problematičen zakon povsem izvotlili in bi tako njegove določbe veljale le še za tistih nekaj malih slovenskih občin na Tržaškem in Goriškem. Da ne omenjam posebej sramotnega zavlačevanja pri izdaji odloka o občinah, v katerih naj bi zakon veljal.

Ob vsem tem verolomnem obnašanju pri izvajanju, z ustavo, notranjimi zakoni in mednarodnimi sporazumi sprejetih obveznosti pa si za nameček naša zahodna soseda sproti prizadeva, da bi še skrčila že itak osiromašeno raven pravic. V mandatu župana Ettoreja Romolija je npr. goriška občina izločila mestno četrt Sveta Gora-Placuta iz območja izvajanja zaščitnega zakona, pa čeprav živi v tej četrti največ Slovencev v mestu ter so v njej nameščene najpomembnejše slovenske kulturne ustanove. Zraven tega je sprejela še sklep, da v mestnem središču ne bodo več objavljali javnih sporočil in uradnih objav v slovenskem jeziku. Poskus zmanjševanja dvojezičnosti se je zgodil tudi v devinsko-nabrežinski občini, ko je desnosredinska koalicija sprejela resolucijo, ki poziva župana, naj bi črtal slovenska imena iz nekaterih krajev občine (Devin, Ribiško naselje in Naselje Sv. Marka). In da ne bi slučajno kaj zamudil, je zloglasni Roberto Menia takoj po zmagi desnice v deželi FJK svečano naznanil javnosti, da je Illyjev deželni statut, ki je slovensko in druge manjšine obravnaval v evropskem duhu, "samo še odpadni papir, ki mora čim prej v pozabo oz. v koš za smeti". Tudi nova konvencija, sklenjena med RAI in italijansko vlado, ponovno odreka videmski pokrajini pravico do sprejemanja regionalnih televizijskih programov v slovenskem jeziku. Zaradi ovir v Trstu že sedmo leto po sprejetju zaščitnega zakona ni bil urejen položaj tržaške Glasbene matice oz. mu ni bil priznan status sekcije na Konservatoriju Giuseppe Tartini. Pri nedavnem odprtju avtocestnega odseka Padriče-Katinara cestno podjetje spet ni dosledno spoštovalo določb o dvojezičnosti in tako naprej brez konca. Da ne omenjamo pri tem finančnega zakona Berlusconijeve vlade s svojim drastičnim krčenjem sredstev za slovensko manjšino s sesutjem slovenskega manjšinskega šolstva ter športnih, kulturnih in drugih manjšinskih ustanov.

Podpisani se sprašujemo, doklej še bo matična Slovenija prenašala vsa ta ponižanja in izigravanja sprejetih obveznosti. Tudi nekdanji manjšinski poslanec iz Južne Tirolske Michel Ebner je ob neki priložnosti postavil Illyju neprijetno vprašanje, in sicer "od kod pri slovenski manjšini toliko potrpljenja in strpnosti, ko jim pa vsakodnevno kratite pravice". Južne Tirolce sta v njihovem boju namreč močno podprli Nemčija in predvsem Avstrija, ki je, čeprav poraženka druge svetovne vojne, njihov problem internacionalizirala in ga predložila celo OZN. Mar res ne zmoremo dvigniti hrbtenice, prenehati s ponižujočo prakso prosjačenja in ubrati pot diplomatskih pristopov, pot prava, tudi mednarodnega, in pot sankcij zaradi neizpolnjevanja sprejetih obveznosti? Mar se ne zavedamo, da vsi ti udarci in porazi ustvarjajo pri naših rojakih v Italiji občutek nemoči in zapuščenosti ter jih razorožujejo v njihovem utrudljivem in neskončnem boju za uveljavitev priznanih jim pravic?

Koper, 23. 12. 2008

Mnenjsko gibanje za Slovensko Istro, člani in somišljeniki: Milan Gregorič, Lucijan Pelicon, Ado Butala, Tomaž Bizajl, Silvan Prodan, Evgen Pečarič, Darko Butinar, Viktor Markežič, Borut Jug, dr. Stanislav Mahne, dr. Samo Lasič, Darjo Lasič, Zvezdana Lasič, Goran Marušič.

Milan Gregorič

Matična domovina naj pomaga Slovencem v zamejstvu in v tujini

Slovenija odločno za obrambo državnih interesov

V slovenski vladi in politiki potekajo različne dejavnosti v najbolj pomembne smeri. V parlamentu v svežnjih sprejemajo ukrepe, s katerimi naj bi predvsem zmanjšali brezposelnost, ki jo povzroča hiter in velik upad naročil za mnoge izdelke in storitve. Odpovedi naročil prihajajo iz tujine, pa tudi od domačih podjetij. Po podatkih sindikatov je delovni čas s 40 na 36 ali na 32 ur tedensko doslej skrajšalo že približno trideset slovenskih podjetij, v prihodnjih mesecih pa naj bi se za ta ukrep moralo odločiti še nadaljnjih 300 podjetij. Država bo delavcem, ki bodo spričo krize delali manj časa, pomagala s subvencijami za ohranitev njihovih polnih plač. Vsak delavec v podjetjih, ki bodo izpolnjevala zahteve in merila države, bo upravičen do državne pomoči v višini 60 oziroma 120 evrov mesečno. Največji odpor vladni protikrizni politiki in splošnemu varčevanju, ki ga bo vlada zapovedala s posebno uredbo, pričakujejo od tistih poslovnežev, članov nadzornih svetov in članov uprav, ki si še kar naprej delijo zelo visoke plače, nagrade, odpravnine in prejemke iz drugih naslovov. To v Sloveniji vzbuja zgražanje med večino ljudi, ki se s svojimi plačami ali pokojninami komaj lahko preživljajo. Psiholog z ljubljanske Filozofske fakultete dr. Marko Polič je ob tem opozoril, "kako strašljivo je, da ni jasnega izhoda iz krize, da slepa igra gospodarskih sil traja in traja, da so pomembni indeksi, številke, ne pa živo delo in ljudje. Kadar kapital in dobiček postaneta edina vrednota, nimamo več dostojne družbe". Dr. Marko Polič nadalje ugotavlja, "da socializem, kot smo ga poznali v Sloveniji, ni bil pravi odgovor potrebam ljudi. A tudi kapitalizem ni. Kam in kako, je izziv za najboljše mislece tega časa. Na novo bo treba premisliti sedanje družbene vzorce in odkriti nove, morda povsem drugačne možnosti".

Slovenska politika pa se je poenotila glede odnosov do sosednje Hrvaške, ki se do Slovenije obnaša naduto, grobo in vzvišeno. Lažniva je izjava predsednika Hrvaške Stipeta Mesića, da so hrvaški partizani osvobodili Trst in tamkajšnje območje, ker bi sicer Slovenija morje lahko le opazovala od daleč. Na Primorskem in drugod zoper izjavo poglavarja sosednje države protestirajo in se zgražajo, med njimi borci, tudi tisti iz prekomorskih brigad, ki so osvobajali Dalmacijo, tudi hrvaški Knin, pa Trst, Istro in Primorsko. Hrvaški premier dr. Ivo Sanader pa izjavlja, da Hrvaška za sprejem v EU ne bo trgovala s svojim ozemljem, v resnici pa je prav obratno, da si namreč Hrvaška postopno prilašča dele slovenskega ozemlja in države. Predsednik hrvaške vlade se je zagotovo hudo zmotil in nas tudi užalil, z izjavo, da bi v primeru referenduma v Sloveniji o tem, če naj Hrvaška postane članica evropske povezave, slovenski volilci podprli Hrvaško.

Sicer naše Ministrstvo za zunanje zadeve pripravlja posebno deklaracijo o nadaljnjem urejanju odnosov med Slovenijo in Hrvaško, posebej glede določitve meje. Za tak dokument se je dalj časa zavzemala zlasti Slovenska ljudska stranka. Na ravni EU pa bo Slovenija tudi v prihodnje blokirala postopek za sprejem Hrvaške v to mednarodno organizacijo, če iz procedure ne bodo umaknjeni dokumenti, ki sedanjo začasno mejo med državama opredeljujejo kot stalno.

Dr. Boštjan Žekš (foto JMP)

Zaradi obstoječih izredno slabih odnosov med Slovenijo in Hrvaško ni gotovo, ali bodo na zasedanju državnega zbora v ponedeljek, 26. januarja, zbrali dovolj glasov za potrditev protokola o vstopu Hrvaške v zvezo Nato. Za potrditev je potrebna dvotretjinska večina. Vodji poslanskih skupin SLS in SNS sta zahtevala začasen odlog ratifikacije vstopa Hrvaške v Nato. Z odlogom bi sosednji državi dali priložnost, da začne pogovore o mejnih vprašanjih s Slovenijo.

Med dogodki iz tekoče politične kronike je še nekaj drugih aktualnih in pomembnih. Kaže, da bo vlada pristala na povišanje plač sodnikom, ki že dalj časa stavkajo. Njihove prejemke naj bi prilagodili plačam poslancev in ministrov. Ob tem pa pravosodni minister Aleš Zalar opozarja, da je v Sloveniji sodnikov preveč in bodo njihovo število postopno zmanjševali. Vlada nadaljuje odpuščanje funkcionarjev, ki sedanji koaliciji iz političnih ali drugih razlogov niso všečni. Janez Janša je vložil nekaj tožb zoper posameznike, ki so ga javno obtožili, denimo, "da je s svojim načinom vladanja ogrožal liberalne in občečloveške vrednote, ali pa da je kot predsednik vlade za seboj pustil precejšnje opustošenje, izpraznjeno državno blagajno, zapravljene prihodke za ceste in razmetavanje državnega denarja za predvolilne golaže".

Slovenijo zaskrblja položaj rojakov v zamejstvu

Dr. Boštjan Žekš, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, je v novi številki Moje Slovenije, osrednje revije za Slovence zunaj meja domovine, zapisal, "da nas skrbi predvsem položaj zamejcev. V Italiji vlada zmanjšuje sredstva za delovanje manjšinskih organizacij, grozi pa tudi z zmanjšanjem sredstev za manjšinski tisk in slovensko šolstvo, kar ima lahko usodne posledice za manjšino. Vse take probleme bo morala država Slovenija reševati v dvostranskih odnosih s sosednjo Italijo, kar pa ne bo šlo niti lahko niti hitro". Pomenljivo priznanje pa je v reviji Moja Slovenija izrekel Miro Petek, novi predsednik parlamentarne komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Dejal je namreč, "da imajo naši rojaki v zamejstvu tako narodno zavest, da bi se morali v Sloveniji po njih zgledovati. V zares težkih razmerah bodisi v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in na Madžarskem ohranjajo slovenski jezik in kulturo".

Marijan Drobež

Tudi na Goriškem začetek gospodarske krize

Postopno naj bi odpustili okoli 650 delavcev in uslužbencev

Direktorica Območne gospodarske zbornice v Novi Gorici, Mirjam Božič, je v dokumentu Situacija v regiji analizirala gospodarsko stanje na Goriškem in opozorila na težave in znake krize, ki nastajajo. Število naročil za izdelke in storitve podjetij se je začelo zmanjševati že proti koncu leta 2007, nevarnost nelikvidnosti ogroža podjetja, poslovne banke pa so prekinile kreditiranje gospodarstva. Ob tem pa je jasno, da bi morali podjetje in gospodarske družbe spričo dolgotrajnih naložbenih ciklusov sedaj veliko investirati, "saj sicer čez tri ali štiri leta ne bodo imela več kaj prodajati". Na Goriškem gospodarska kriza najbolj ogroža avtomobilsko industrijo, proizvodnjo strojev in opreme v okviru t. i. bele tehnike, industrijo gradbenega materiala ter gradbeništvo in odvisne oz. povezane dejavnosti. Zmanjšuje se izvoz blaga v Nemčijo in Italijo, kjer se tudi soočajo z gospodarsko recesijo. Na Goriškem pričakujejo tudi upad turističnega prometa. Ni še jasno, ali bo kriza povzročila tudi zmanjšanje prometa v igralnicah.

Zaradi težav, ki naraščajo, so v najbolj prizadetih podjetjih oz. dejavnostih začeli odpuščati delavce. Največje število naj bi jih odpustili v družbi Iskra Avtoelektrika v Šempetru pri Gorici, pa v podjetjih v Ajdovščini, Idriji in v Cerknem. Prvič doslej poteka tudi odpuščanje delavcev in uslužbencev v igralnicah družbe HIT. Odpuščanja potekajo na t. i. "mehki način". To pomeni, da v podjetjih in nasploh v gospodarstvu odpuščajo predvsem tiste, ki so zaposleni s pogodbami na določen čas, upokojitev ne nadomeščajo z novimi zaposlitvami, ustavljeno je zaposlovanje prek študentskih servisov, skoraj v vseh proizvodnih in storitvenih dejavnostih pa skrajšujejo delovni čas.

Direktorica Območne gospodarske zbornice v Novi Gorici Mirjam Božič meni, da bo na Goriškem spričo sedanje krize postopno izgubilo zaposlitev okoli 650 delavcev in uslužbencev. To število pa bo lahko manjše v primeru, če bodo država in tudi podjetja sprejeli ukrepe zoper krizo, ki jih sicer že nekaj časa napovedujejo.

M.

Razstava v SNG Nova Gorica

Spomin na Ignacija Borštnika

Pred premierno uprizoritvijo komedije Gospa ministrica Branislava Nušića, v četrtek, 18. decembra, je bilo v rotundi Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica slovesno odprtje razstave ob 150-letnici rojstva Ignacija Borštnika (1858-1919), dramatika, režiserja, igralca in učitelja na dramski šoli, ki je zapustil neizbrisno sled v gledališki umetnosti druge polovice 19. in prvih let 20. stoletja. Razstavo je pripravil Slovenski gledališki muzej iz Ljubljane in njegov ravnatelj Ivo Svetina je spregovoril na večernem odprtju ter osvetlil osebnost igralca Borštnika in njegovo vsestransko umetniško ustvarjanje. Razstavljeni eksponati so prikazovali izreze z njegove življenjske in umetniške poti. Na ogled so bili plakati in povečane fotografije iz predstav in filmov, v katerih je nastopal, njegove karikature, pa tudi njegove igre,

ki so ostale v rokopisu, vloge, pripombe, ki jih je pripisal tekstom, in njegove pesmi. Borštnik je namreč spisal tudi 37 pesmi s 673 stihi. Eno izmed teh z naslovom Spustite zagrinjalo! je na odprtju prebral eden izmed stebrov igralskega jedra SNG Nova Gorica, Bine Matoh, nositelj Borštnikovega prstana. Po Ignaciju Borštniku se je leta 1970, ob 5. izvedbi, poimenoval Teden slovenskega gledališča, ki je postal najpomembnejše srečanje poklicnih gledališč v Sloveniji in se v zadnjih letih uveljavlja tudi na evropski umetniški ravni. Razstavljeno gradivo je bilo na ogled do 16. januarja.

IK

Kratke

Slovenski in hrvaški zgodovinarji so zaskrbljeni

Skupina slovenskih in hrvaških zgodovinarjev je v sredo, 14. januarja, izrazila zaskrbljenost in nezadovoljstvo s stanjem odnosov med Slovenijo in Hrvaško, zato so vladi obeh držav pozvali, naj najdeta načine, kako nesporazume čim prej rešiti.

Trije slovenski in trije hrvaški zgodovinarji v izjavi menijo, da nereševanje odprtih vprašanj med Slovenijo in Hrvaško v obeh družbah povzroča skrajno nezaželene težnje in škoduje mednarodnemu položaju obeh držav. "Ne smemo dovoliti, da bo ravno naš čas zaznamovan s tistim, česar v slovensko-hrvaških odnosih nikoli ni bilo", so v izjavi zapisali Vasko Simoniti, Peter Štih, Peter Vodopivec, Ivo Banac, Neven Budak in Ivo Goldstein. Kot poudarjajo, sta Slovenija in Hrvaška delili skupno usodo v različnih večnacionalnih skupnostih. V njih sta bili pogosto v podobnem položaju, neredko pa so iz ene in druge sredine prihajale pobude, ki so bile na koncu koristne za obe. Slovenska in hrvaška zgodovina se med evropskimi zgodovinami odlikujeta po tem, da oba naroda nista bila nikoli v medsebojnem sporu, čeprav živita stoletja v neposrednem sosedstvu. Zato bi prav ta zgodovina morala biti vzor za sodelovanje med obema narodoma in državama, so še zapisali v izjavi, ki so jo posredovali tudi hrvaškim medijem.

Jože Šušmelj pričakuje izboljševanje razmer za našo narodno skupnost v Italiji

Jože Šušmelj, ki je pred kratkim zaključil mandat slovenskega generalnega konzula v Trstu, je v pogovoru na območni televiziji Vitel v Vrtojbi, ki ga je vodil časnikar Marijan Drobež, pojasnil mnoge podrobnosti o svojem okoli devetnajstletnem delovanju kot diplomat v Trstu in Rimu. Šušmelj je bil nekaj časa jugoslovanski generalni konzul v Trstu, ob ustanovitvi slovenske države pa je ustanovil generalni konzulat Slovenije. "To je bilo težko in nevarno, ker so tri Slovence, ki smo delali v tamkajšnjem predstavništvu, ogrožali skrajno nacionalistično usmerjeni uradniki, veliki privrženci srbskega voditelja Slobodana Miloševića.

Foto JMP

Diplomat Šušmelj je v pogovoru menil, da se bodo slovensko-italijanski odnosi, kljub sedanjim zapletom in težavam, ugodno nadaljevali. Po njegovem prepričanju se tudi razmere v Trstu spreminjajo na boljše, kar zadeva odnos do tamkajšnje slovenske narodne skupnosti. Poudaril je nadalje, da je gonja zoper nekdanjega zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla, ki še zmeraj poteka v Sloveniji, v veliki meri krivična in lažna. Ni tudi res, da si nekdanji zunanji minister ni dovolj prizadeval za uresničitev zahtev Slovencev v Italiji, kar ga dolže nekateri kritiki. Jože Šušmelj je bil v svoji politični karieri tudi dva mandata župan Nove Gorice. Potrdil je tisto, kar ob proslavljanju 60-letnice pričetka gradnje Nove Gorice niso povedali. Namreč, da so v obdobju prejšnje države prek Socialistične zveze zahtevali, naj se Nova Gorica preimenuje, tako da bi se imenovala Titova Nova Gorica. Toda v Novi Gorici so se tej zahtevi uprli (kako je bilo to mogoče, za zdaj ni jasno), tako da se je ohranilo staro in uveljavljeno ime Nova Gorica.

Ženske bodo morale odslej delati dlje

Po veljavnem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v Sloveniji uvajajo vsako leto zahtevnejše pogoje za upokojevanje. Menijo, da spričo strožjih meril vsaj še nekaj let ne bo treba uveljaviti pokojninske reforme, ki bi odražala demografske spremembe v slovenski družbi. Tudi v Sloveniji namreč obstaja nesorazmerje med številom aktivnih prebivalcev, ki ustvarjajo prispevke za pokojninske sklade, in številom upokojencev. Le-teh je sedaj v Sloveniji že skoraj 600 tisoč.

Za letošnje leto velja, da se ženske lahko upokojijo pri starosti 56 let in štirih mesecev, in če imajo 37 let pokojninske dobe. Moški pa se lahko upokojijo pri 58 letih, če bodo imeli 40 let pokojninske dobe. Glede žensk je nadalje določeno, da bodo tiste, ki bodo letos imele vsaj 20 let pokojninske dobe, pridobile pravico do starostne pokojnine pri 61. letih starosti, tiste, ki bodo imele vsaj 15 let zavarovalne dobe, pa pri 65. letih. Moški, ki bodo leta 2009 imeli najmanj 20 let pokojninske dobe, bodo pravico do starostne pokojnine pridobili pri 63. letu starosti, tisti, ki bodo imeli vsaj 15 let zavarovalne dobe, pa pri 65. letih.

V Sloveniji se osnova za odmero pokojnine določi na temelju plač, ki so jih upravičenci imeli v kateremkoli osemnajstletnem obdobju, ki je za zavarovanca najbolj ugoden. Sedanji sistem upokojevanja v državi velja od leta 1999, ohranili pa naj bi ga do leta 2004.

SNG Nova Gorica / Ana Facchini dobitnica Severjeve nagrade

Ko ploskanje ob koncu decembrske premierne uprizoritve Gospe ministrice B. Nušića v režiji Dušana Jovanoviča ni še povsem izzvenelo, je v koprodukciji SNG Nova Gorica in Gledališča Koper nastopajoča igralka Teja Glažar v imenu ansambla Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica čestitala soigralki Ani Facchini, ki je prejela Severjevo nagrado za svoje mnoge dosedanje umetniške stvaritve. Aplavz občinstva se je seveda ponovno razživel v zahvalo igralki, ki je v svoji gledališki karieri podarila ničkoliko dognanih dramskih likov, ki bodo trajno zapisani v kroniki uspešnih odrskih postavitev. / IK

Obračun

Ponoči je vsaka krava črna...

Vsestransko krizni trenutek, ki ga živimo, navdaja tudi našo družbo s splošno pesimističnimi mislimi in zaključki. Gospodarska kriza stiska svoje klešče na krajevnem, vsedržavnem in svetovnem nivoju, pa tudi politično gledano ne moremo prezreti dejstva, da tradicionalno nenaklonjene sile vladajo v Rimu, na Deželi, pa tudi v občinah Trst, Gorica, Čedad, Špeter, Rezija, Trbiž in še bi lahko naštevali.

Ob vstopu v novo leto se nam v mislih drug za drugim krojijo načrti ali vsaj upanja in istočasno sežemo z mislijo nazaj v obračun leta, ki je za nami. Če se omejim na delovanje Dežele, pade v oči nedavna razprava okoli finančnega zakona, ki je trajala kar štiri dni, na petek, 19. decembra, pa skoraj neprekinjeno od 11. ure dopoldne pa vse do 6. ure v soboto zjutraj. V tem času so se odločitve pletle in razpletale v največji zmedi. Ta se je prenesla tudi v javno mnenje, saj večini medijev ni uspelo prenesti raznolikosti stališč. Prav tako moram samokritično ugotoviti, da tudi kot opozicijske sile nismo znali učinkovito posredovati sporočilo o vsebinah naših predlogov in o razlogih, zaradi katerih smo nekaterim ključnim izbiram vladajoče desnosredinske uprave odločno nasprotovali.

Deželni proračun 2009

Levosredinska opozicija je pripravila na tisoče popravkov, ki bi razpravo lahko zavlekli vse do Dneva emigranta. To je Tondovo večino naposled prisililo v zdravo poganjanje, s katerim smo kot opozicija, kljub številčni podrejenosti, vendarle dosegli kar nekaj izboljšav v zakonu, ki ureja deželno finančno politiko. Glede Slovencev gre posebej poudariti, da je Dežela v postavke na osnovi zaščitnega zakona namenila iste vsote, ki jih je leto prej Illyjeva uprava. Zato sem z nekaterimi vloženimi popravki predlagal, da se zaradi vidnega nesorazmerja deželnemu skladu za manjšino nameni poviške približno milijona evrov. Žal so bili moji amandmaji tudi v avli zavrnjeni, tako da je vprašanje finančnih dotacij vezano na dogovore, ki potekajo na osi Ljubljana-Trst-Rim. Neokrnjena postavka v deželnem proračunu pa naj bo vsaj žarek upanja.

Narodni domovi

Glede "narodnih" domov v Trstu in Gorici žal ostajajo stvari še nedorečene. Obveza prejšnje (Illyjeve) uprave je bila načelne, torej politične narave, torej obljuba, ki bi se nedvomno uresničila v primeru Illyjeve zmage. Resnici na ljubo gre pa poudariti, da namenska sredstva za obnovo Narodnega doma pri Sv. Ivanu v višini poldrugega milijona evrov bi bil svoj čas skoraj dosegel preminuli deželni svetnik Mirko Špacapan. Predolgo in boleče bi bilo, ko bi tu obnovil razloge, ki so privedli do tega, da so njegovemu predlogu nasprotovali celo nekateri takratni slovenski kolegi. Da namenskega denarja danes ni, so mi potrdili tudi na sestanku, ki sem ga pred meseci imel na sedežu direkcije za deželno imovino. Vseeno pa sem prav v dolgi proračunski noči v dogovoru s pristojno odbornico Savinovo dosegel, da je uprava osvojila vsaj obvezo, da vprašanja domov in zlasti tistega v Trstu, kjer je potreben načrt za obnovo, ne bo prepustila pozabi. Na tej bilki moramo sedaj graditi novo strategijo, ki bo v danih pogojih gotovo različna od dosedanje.

Teritorij

Nadalje sem predstavil in dosegel sprejetje dnevnega reda, ki ga je podpisal tudi načelnik skupine Sredinske unije UDC, s katerim se deželna uprava obvezuje, da bo razvijala posebne programe in evidentirala finančne podpore za kmetijska podjetja v evropsko zaščitenih conah Sic-Zps. Vprašanje je močno občuteno zlasti na tržaškem in goriškem Krasu, kar vedo povedati predvsem mladi in uspešni kmetijski podjetniki. V tem kontekstu ni zanemarljiv niti izredni finančni prispevek za delovanje Agrarne skupnosti, se pravi organizacije, ki združuje in koordinira jusarske in srenjske odbore. Pozitivno gre oceniti tudi finančno postavko, zaradi katere bo Občina Špeter prejela 100.000 evrov za stroške, ki so vezani na dvojezično šolo in na telovadnico. Nekaj se premika glede vzpostavitve vidljivosti slovenskih programov Rai v Benečiji, kjer ne smemo izgubiti prvega, že leta 2005 nakazanega prispevka v višini 50.000 evrov. To je bitka teh tednov in od njenega razpleta v marsičem odvisi prihodnost celotnega načrta, ki za vodstvo Rai velja petkrat navedeno vsoto. Glede preustroja šolske mreže naj nas bodri okvirno zagotovilo deželnega odbornika Molinara, da bo upoštevana specifika slovenskih šol in goratih področij.

Foto DPD

V prihodnjih mesecih bo prišlo do uresničitve še nekaterih posegov v korist nekaterih slovenskih organizacij, o katerih bi bilo sedaj prerano razpravljati.

Zgornji seznam seveda ni popoln, kot tudi niso navedene številne pobude, ki so se zaključile neuspešno. Želel pa sem nanizati nekaj stvarnih primerov, ki kažejo, da je možno kaj doseči tudi s podrejenega položaja opozicije, ki vsekakor ni hvaležen. Naj to ne zveni kot samohvala, a vendar je za vsak dosežek, kot znajo povedati tudi kolegi, potrebno vložiti neverjetne energije in potrpežljivo pletenje stikov z vsemi akterji, trenutno v desno-sredinski večini. Vloženi trud običajno še zdaleč ni sorazmeren s končnimi rezultati. To nam najbolje ve povedat prav senatorka Blažinova, ki kljub priznani sposobnosti, izkušnji in odličnemu trudu, negativnega odnosa do naše manjšine s strani rimskih oblasti v finančnem zakonu ji ni uspelo omiliti.

Namesto zaključka predlog

Namesto zaključka pa predlog. Ob prehodu v novo leto so tudi naši mediji objavili obračune, ki so jih podali tako politični predstavniki kot organizacije civilne družbe. Če izluščimo neko stalnico, je to gotovo negativno sporočilo, da se v naši skupnosti krha enotnost v trenutku, ko bi jo še najbolj potrebovali. Večkrat so se ponavljale izjave, da ni pogojev ne za skupno organizacijo civilne družbe in tudi ne za skupno stranko. In pika. S tega naj bi sledilo, da gre pač vsak po svoje in na terenu, pred veliko bitko, zbere vse sile, ki jih premore. Izid "bitke" pa bi lahko že sedaj napovedali: poražena bi bila slovenska narodna skupnost v Italiji.

Zato besede "pika" v tem kontekstu ne sprejmem. Ko se omenja Programska konferenca, ne sprejmem stališča, da gre za preteklo in zapadlo pobudo, da gre za zaključke, ki spadajo v košaro za smeti. Programski konferenci sem sledil v prvi osebi kot organizator in vem, da so njene smernice in njeni zaključki v marsičem aktualni in še vedno uresničljivi.

Prav tako že vsaj desetletje poslušam zgodbo o neučinkovitosti nekdanjega enotnega oz. skupnega zastopstva. Kaj pa smo dobili potem? Vsak je šel po svoje in še dobro, da sta bili krovni organizaciji, ki sta tu pa tam, pa čeprav brez pravih pristojnosti in uradne legitimacije, v mejah mogočega krili neko jasno in zaznavno vrzel.

Imejmo pred seboj potrebo naše skupnosti, da se poenoti. Poenoti, ne razvodeni. Ni (še) pogojev za eno samo zbirno stranko? Potem pa obudimo neko obliko skupnega zastopstva, se pravi omizja, h kateremu so vabljeni slovenski zastopniki iz vseh strank. Naj bo to zbor vseh izvoljenih predstavnikov, od rajonov do parlamenta. In poskusimo povabiti zraven tudi tiste, ki se prepoznavajo v desni-sredini. Zakaj? Odgovor je v prvem odstavku mojega zapisa. Jaz sem pripravljen.

Ni (še) pogojev za eno samo krovno organizacijo civilne družbe? Nadaljujmo z ustvarjanjem trenutkov vedno rednejšega skupnega sestajanja in odločanja organov obeh organizacij, tako kot je bilo nakazano za časa Programske konference. Prvo delo naj bo pregled njenih zaključkov in njihova posodobitev, saj je od takrat minilo več kot pet let.

Vztrajajmo, torej, na poti dogovarjanja. Ne zapuščajmo omizij, ne bojkotirajmo sestankov, ki jih prirejajo drugi, ne odklanjajmo predlogov samo zato, ker niso naši, bodimo spoštljivo pozorni do predlogov in razlogov "drugega".

Ponoči je vsaka krava črna. Nesporno je, da je noč. Ne prepuščajmo pa naših ljudi, da še naprej sami tavajo v temi. Predvsem pa ne zavajajmo jih v grozljiv občutek, da noči ne bo konec....

Igor Gabrovec, deželni svetnik SSk v svetniški skupini DS

SLOVENSKA SKUPNOST Tamara Blažina gostja komisije za šolstvo

Kaže, da bo slovenska manjšina deležna specifičnega odnosa

Člani komisije za šolstvo stranke Slovenska skupnost so v ponedeljek, 19. januarja, povabili senatorko Tamaro Blažina na sedež stranke v Trstu, da bi skupno spregovorili o učinkih, ki jih bo italijanska šolska reforma imela na slovensko šolsko mrežo v deželi FJK oz. v tržaški in goriški pokrajini.

Vprašanje šolskega sektorja je v Italiji vselej zaskrbljujoče, saj je to področje podvrženo milosti in nemilosti vlad: kaže pa, da so pristojni organi pisali zadnjo reformo na podlagi zahtev finančne krize: za reorganizacijo šolstva tiči želja po racionalizaciji.

Blažinova je uvodoma izrazila rahel optimizem glede usode našega šolskega sistema: "Verjamem, da bo v nadaljnjih pogajanjih slovenska šola deležna specifičnega odnosa", je zagotovila. Poudarila je, da je bil načrt šolskega preustroja odobren v parlamentarnih komisijah, večina pa je z ugovori in popravki "triletni načrt ministrice Gelmini v bistvu demantirala". Spremembe bodo najbolj očitne v primarnem šolstvu: s preustrojem t. i. modularnega sistema se bodo lahko starši otrok prvih razredov osnovnih šol prihodnje leto na podlagi šolske avtonomije in zaradi zneska finančnih dotacij odločali za različne variante pouka. Problem enega samega učitelja je pri slovenskih šolah vezan na pouk v materinem jeziku: "En sam referenčni učitelj na vsak razred ni prava rešitev za nas", je dejala Blažinova in dodala, da bi morali določeno število osebja nameniti poučevanju italijanščine. Kar zadeva višje srednje šole, je reforma trenutno usmerjena zgolj v krčenje preštevilnih smeri. Blažinova je v zvezi s tem izpostavila problem goriških zavodov Cankar in Zois, ki naj bi jih združili, in možnost, ki jo nakazuje napovedana glasbena smer, da bi lahko odprli slovensko sekcijo na konservatoriju. "Pravilnik sicer upošteva specifike slovenske manjšine: zato menim, da zamejci vsaj v tej prvi fazi ne bi smeli imeti večjih skrbi, odločanja rimske vlade pa bo treba budno spremljati.

Poleg šolske reforme je bil na srečanju govor tudi o vrtcih, za katere skrbijo občinske uprave, zlasti občina Trst. Prisotni so bili mnenja, da bi bilo treba te vrtce podržaviti, da bi se izognili določenim nevšečnostim: slovenski vrtci namreč do pred kratkim niso imeli izdelanega točnega pravilnika, zaradi česar so sprejemali italijansko govoreče otroke in tako onemogočali slovenskim otrokom predšolski pouk v materinem jeziku.

Na srečanju, ki ga je vodil predsednik komisije Igor Pavel Merku', se je oglasil še pokrajinski tajnik SSk Peter Močnik, ki je namignil na možnost decentraliziranega pogajanja na deželni ravni za slovenske šole; Tamara Petaros je izrazila skrb, da bi reforma oškodovala poučevanje slovenščine; Vera Tuta Ban je pozitivno ocenila vertikalizacijo šolstva. Robert Petaros je prisotne posvaril, da nivo zagotovljenih zakonskih pravic nikakor ne gre znižati, Igorja Gabrovca pa skrbi, kje bo našel zaposlitev humanistično izobražen kader, ki dokončuje univerzitetni študij.

IG

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 20. januarja, ob 14. uri.

SOL V KAVI

Račun je napačen, vendar se izide

Večkrat smo že slišali, da je bilo dvajseto stoletje čas ideologij: marksizma, fašizma, nacizma ipd. Ideologija je vsak zaprt miselni sistem, ki ne dopušča ugovarjanja in ima odgovor na vsa vprašanja. Druga značilnost vsake ideologije je v tem, da se nujno konča s tragedijo. Enostranski pogled na svet namreč ustvari neuravnovešeno situacijo, ki daje prednost enim vidikom, medtem ko zapostavlja ali zanika druge. Vse ideologije na en ali drugi način omejujejo in torej zanikajo človekovo svobodo. Marksizem je zanikal človekovo duhovno razsežnost in je temeljil na napačno zastavljenem gospodarskem modelu. Zato je propadel. Nacizem in fašizem sta velikim skupinam ljudi odrekala človeškost in štela, da lahko te ljudi nemoteno odstranijo kot smeti, torej jih izkoriščajo kot manjvredna bitja in jih ubijejo ter sežgejo. Zato sta tudi propadla.

Hudo pa se motimo, če verjamemo, da danes ni več ideologij oziroma da imajo le stransko vlogo. Najprej velja omeniti verske ideologije, ki nimajo opravka s pravo vero. Na eni strani imamo močan islamski fundamentalizem, ki se bistveno razlikuje od verstva, ki ga je osnoval prerok Mohamed. Islamski fundamentalizem je politično gibanje, ki so ga nekateri politični voditelji zasnovali, da bi revne in diskriminirane skupine islamskih vernikov zavedle in jih popeljale v "sveto vojno". Značilnosti so iste: neverniki nimajo pravice živeti ter je zato njihovo ubijanje dovoljeno. Isto velja za neokonzervativno gibanje v Združenih državah, pri katerem politiki izkoriščajo verska čustva ameriških protestantov ter jih vodijo v nasprotno "sveto vojno", v kateri je dovoljeno ubijati civilno prebivalstvo v Iraku, Afganistanu ali Gazi. Pravi namen teh politikov pa je osebno bogatenje. Tako so v Bushevi vojni proti terorizmu silno obogateli naftni mogotci v Teksasu, domovini Georga Busha, saj je pred kratkim sodček surove nafte dosegel 140 dolarjev, pa še njegovi prijatelji v vojaški industriji, finančnem svetu in še kdo. Najbolj nevarna pa se mi zdi ideologija, ki bi jo poimenoval "absolutna vera v nezmotljivost znanosti". Zaradi tehnološkega napredka se je v nas izoblikovalo prepričanje, da je znanost točna, saj je človek poletel na luno, vsi uporabljamo mobilne telefone in računalnike, avtomobili so vedno bolj "pametni", vsako leto se pojavljajo nova zdravila za nove bolezni, medicina včasih dela čudeže. Zdi se, da je vse v redu. V resnici sploh ni.

Pravi strokovnjaki s kateregakoli področja bodo potrdili, da stvari sicer delujejo, vendar poznamo le neznaten del celotne podobe. Za ilustracijo naj navedem primer, kako je Kopernik prišel do svojega modela vesolja našega sistema planetov s soncem na sredi. Odkril je le, da bi izračuni gibanja nebesnih teles bili veliko bolj preprosti, ko bi predpostavili, da je sonce na sredi in planeti krožijo okoli njega. Svoj sistem je ponudil kot lažji model za mornarje, ki so izračunavali gibanje planetov in zvezd, da so se lažje orientirali na morju. Za prejšnji, Ptolomejev sistem se je tako izkazalo, da deluje, čeprav je napačen. In to velja tudi za današnjo znanost. Tehnologija deluje, vendar to še ne pomeni, da je znanstvena teorija, na kateri temelji, pravilna.

Zmotna je ekonomska znanost, kar dokazuje današnja svetovna finančna kriza, ki ji ni primere v zgodovini. Delovala je določeno obdobje, vendar tudi najbolj pametni ekonomski strokovnjaki niso predvideli krize in je sedaj ne znajo rešiti.

Edini pametni pristop do vseh ved je, da se zavedamo, da so močno omejene, in ne pristanemo na noben ukrep, ki bi temeljil na prepričanju, da je znanost vsemogočna. Več naslednjič.

Peter Szabo

Na območju novogoriške železniške postaje

Objekte in naprave je treba ohraniti

Na območju ob železniški postaji, kjer že nastaja nova novogoriška soseska, imenovana Majske poljane, je kar nekaj objektov, vezanih na Bohinjsko-goriško progo, ki bi jih morali po mnenju Društva za Bohinjsko-goriško progo ohraniti, saj gre za objekte posebne tehnično-kulturne vrednosti, ki so tudi funkcionalen del Bohinjske železnice, nujen zlasti za nemoteno izvedbo voženj turističnih muzejskih vlakov s parno vleko po tej progi. Člane omenjenega društva je pred dnevi zmotilo, ker so ob pregledu nazadnje razgrnjenega osnutka Občinskega podrobnega prostorskega načrta za območje ob železniški postaji, h kateremu so prispevali pomembne dopolnitve, ugotovili, da slednji v nekaterih delih ne upošteva usmeritev novogoriškega mestnega sveta in predhodno sprejetih aktov, ki predvidevajo ohranitev oziroma rekonstrukcijo nekaterih objektov. Izrazili so upanje, da gre le za nenamerno vsebinsko napako, vseeno pa so na to opozorili vse pristojne institucije in investitorja bodočega trgovskega centra, družbo Immorent iz Ljubljane. Poudarili so tudi, da si bodo še naprej prizadevali za to, da del območja ohrani svojo primarno funkcijo, saj se zanimanje za Bohinjsko železnico s pripadajočo infrastrukturo po letu 2006, v katerem so obeležili 100-letnico proge, povečuje, tako da postaja vse pomembnejši del turistične ponudbe širše Goriške.

Na pripombe glede ureditvenih načrtov za območje nekdanje novogoriške kurilnice so se odzvali tudi v Gorici. Goriški odvetnik Alessandro Puhali, velik poznavalec Bohinjske železnice in predsednik Centra za turistične raziskave "Giorgio Valussi", ki se že skoraj poldrugo desetletje ukvarja s turistično valorizacijo omenjene proge, se je ironično odzval z vprašanjem, ali bo kot svetovna dediščina prepoznan trgovski center. Župani vseh občin, skozi katere teče bohinjska proga, so namreč ob njeni stoletnici začeli s prizadevanji za to, da bi se Bohinjska železnica vpisala na Unescov seznam svetovne dediščine. Matjaž Marušič, tajnik Društva za Bohinjsko-goriško progo je pred dnevi pojasnil, da sodoben način vleke vlakov omenjenih objektov in naprav ne potrebuje več, nujni pa so za nemoteno izvajanje voženj turističnih muzejskih vlakov, ki so na progi v porastu. Poudaril je, da so v lanskem letu ti vlaki po Bohinjski progi prepeljali okrog 10 tisoč turistov. "Za nemoteno in tudi stroškovno učinkovito izvedbo voženj muzejskih vlakov bi bilo treba v Novi Gorici ponovno urediti okretnico, kanal med tiri za pregled in čiščenje lokomotiv, napajalnik oz. hidrant za oskrbo z vodo in dvigalo za premog. Menimo, da vse te naprave sodijo v njihovo izvirno okolje, v neposredno bližino kurilniške rotunde, kamor bi morala biti dediščina stoletne tradicije vleke vlakov na Bohinjski progi kljub širši programski namembnosti objektov tudi vsebinsko ustrezno umeščena", je pojasnil Marušič. Dodal je še, da je objekt kurilniške rotunde po svoji zasnovi idealen za postavitev različnih muzejskih eksponatov s tehnično-prometnega področja in za izvedbo raznih prireditev. Ker se Železniški muzej Slovenskih železnic v Ljubljani sooča s prostorsko stisko, so v društvu prepričani, da bi lahko nekatere izmed lokomotiv, ki so vozile po Bohinjski progi razstavili tudi v domači kurilnici. "Območje nekdanje novogoriške kurilnice ne more biti izključno predmet odločanja zasebnega kapitala, saj je nastalo in celo stoletje delovalo kot javna dobrina in bilo kot tako tudi eno od osnov za nastanek in razvoj mesta Nova Gorica ter njegove širše okolice", so v pripombah zapisali člani društva. Marušič pa je izrazil še prepričanje, da investicija v rekonstrukcijo omenjenih naprav in objektov v primerjavi s celotno naložbo v trgovski center za investitorja ne bi smela biti prehud zalogaj. Pojasnil je tudi, da naj bi investitor že spoznal, da bi mu vključitev zgodbe o železnici v koncept centra lahko koristila. Glede samega odnosa do te, zanj neprecenljive dediščine, pa je dodal še, da se mu zdi zgrešeno, da se na Goriškem govori o ustanovitvi nekega glomaznega aeronavtičnega muzeja, ko pa na območju ob železniški postaji že stoji avtentičen železniški muzej, v katerem bi prostor lahko dobila tudi preostala, bogata in raznolika tehnična dediščina širše Goriške, ki je pomembna v širšem evropskem merilu. Načelnik oddelka za okolje in prostor na novogoriški občini Niko Jurca je v zvezi s pripombami in opozorili društva poudaril, da zahteva po tem, da se ohrani 100 metrov tira, po katerem bodo lokomotive lahko pripeljale do kurilnice, ostaja. "Investitor bo moral to upoštevati", je še dodal in izrazil prepričanje, da je do napak v zadnjih načrtih prišlo zato, ker je investitor menjal že več projektantov, zato so najnovejši očitno zanemarili nekatere že dogovorjene zadeve. "Mi jih stalno opozarjamo na to, da morajo te zadeve spoštovati, končno besedo pa imajo na Zavodu za varstvo kulturne dediščine. Oni so ključni v tej zgodbi", je še pojasnil Jurca. Tudi on verjame, da je investitor že "pogruntal", da lahko zanimivo zgodbo o Bohinjski železnici izrabi v svoj prid, zato ga nadaljnji potek s tem povezanih dogodkov ne skrbi.

Matjaž Marušič

Nace Novak

Jubilejne 40. Zimske športne igre

Uvod v pester spored zamejskih promocijskih tekem

V nedeljo, 18. januarja, se je pričel niz vsakoletnih promocijskih smučarskih tekmovanj pri nas. Na Trbižu na sporedu Zimske športne igre, ki jih tradicionalno prireja Slovensko planinsko društvo Trst. Letošnja jubilejna, štirideseta izvedba bo posebej slovesna, saj sodijo ZŠI v tradicijo Slovenskih športnih iger, katerih smo pravkar praznovali petdesetletnico začetka. Pravzaprav predstavljajo danes, seveda ob vsem bogatem gibanju, ki mu pravimo zamejski šport, njeno edino kontinuiteto s preteklostjo. Zimske športne igre so sploh manifestacija, ki pooseblja pristop, s katerim smo Slovenci v Italiji zgodovinsko pojmovali smučanje. Se pravi v prvi vrsti kakor trenutek sprostitve, rekreacije, izletništva, življenja v naravi, druženja, prijateljstva (v zadnjih letih tudi čezmejnega sodelovanja), torej ne samo kot panogo, v kateri stremeti po določenih tekmovalnih rezultatih.

Veronika Tence in Ivan Kerpan

Primorski pokal, ki ga je nadvse dejavna (in včasih tudi prepirljiva, a zadnje čase dokaj složna) smučarska komisija Združenja slovenskih športnih društev v Italiji predstavila pred nedavnim skupaj z uradnimi tekmami FISI v priredbi naših društev, sodi prav v to filozofijo, pa čeprav je navsezadnje tekmovanje, s končno lestvico, pokali in vsem, kar sodi zraven. Sestavljajo ga namreč štiri rekreativne tekme – poleg Zimskih športnih iger še Pokal za podjetja, Pokal prijateljstva treh dežel in tekma Notranjsko-primorske regije –, na katerih je pomembno zlasti sodelovanje, zbiranje točk za društveno lestvico, poudarjanje množičnosti našega zimsko-športnega gibanja in ne nazadnje preživetje prijetne nedelje na smučišču in ob njem.

Že v nedeljo se bodo tako tudi letos med seboj pomerili oče in sin, mama in hči, profesor in učenec, mogoče tudi ded in vnuk ali delodajalec in vajenec. Prisotnost je namreč odprta vsem članom naših petih društev, ki se ukvarjajo z zimskimi športi – Brdina, Devin, Mladina, SPDG in SPDT, kakega tekmovalca pa vsakič prijavljajo tudi druge naše ustanove in vse več gostje iz Slovenije – in zelo prestižne so zmage po starostnih kategorijah bolj kot v skupnem vrstnem redu. Sploh pa je treba naše zamejske tekme (najbolj pričakovano je seveda zamejsko prvenstvo, ki sicer ne sodi več v Primorski pokal in na katerem sta mimogrede lani slavila člana kriške Mladine Veronica Tence in Ivan Kerpan) podoživeti, biti na kraju samem, izmeriti utrip sodelujočih in ujeti trenutke, ki so značilni za te prireditve in obogatijo vse navzoče z lepimi občutki.

Da smo si na jasnem: slovensko smučanje v Italiji vsekakor ni le rekreacija. Prav zato boljše specialiste, ki redno trenirajo in preživljajo na snegu res veliko zimskih – in ne samo – dni, naše tekme ne tako mikajo, pač pa je povsem normalno, da iščejo zadoščenja v uradnih tekmovanjih federacije FISI, kjer se merijo z močnimi, kompetitivnimi, motiviranimi nasprotniki, sebi enakimi. Tekmovalno dejavnost najbolj prepričano gojita Devin in Mladina, ki tudi sodelujeta s skupnim projektom Ski Pool Gadi. Glede na kronične težave z oddaljenostjo od smučišč (in posledično omejenim volumnom treninga) ter s trenerskimi licencami dosegajo naši smučarji na mladinski ravni v deželi kar solidne rezultate, saj talent, volja in dobro pripravljeni vaditelji res ne manjkajo. Jasno pa je težko ostati na določeni ravni v starejših mladinskih kategorijah in nato na članski ravni, kjer je kajpak potrebna selitev v smučarske centre.

Zelo razvejeno je tudi delovanje smučarskih šol pri vseh naših društvih. Navsezadnje so lahko prav otroci, ki se približajo smučanju preko sobot in nedelj na snegu, edini rezervoar za polnjenje tekmovalnih, trenerskih in odborniških vrst v klubih.

Pa še to. Ljubitelje zimskih športov naj spomnimo, da bo v marcu spet smučarski svetovni pokal za ženske na Trbižu, poleg običajnega pokala Vitranc (svetovni pokal za moške) konec februarja v Kranjski Gori in tradicionalnega finala sezone smučarskih skokov in poletov sredi marca v Planici. Skratka, res pestro in za vse okuse, o teh dogodkih pa bomo seveda še poročali.

HC

HOKEJ IN LINE
A1 liga: Polet Kwins – Ferrara 6:2
NOGOMET
Promocijska liga: Pro Gorizia – Kras 1:2, Vesna – Pro Cervignano 2:2, Lignano – Juventina 3:1
1. amaterska liga: Costalunga – Sovodnje 0:1, Pro ROmans – Primorec 2:0
2. amaterska liga: Breg – Begliano 3:2, Fogliano – Primorje 2:1
3. amaterska liga: Mladost – Poggio 2:0
KOŠARKA
Moška C liga: Jadran Mark – Oderzo 63:59, Bor Radenska – Montebelluna 60:68
Moška D liga: Libertas – Breg 60:91
Ženska B liga: Polet – Concordia 70:85
ODBOJKA
Ženska C liga: Roveredo – Sloga 3:0
Moška C liga: Sloga – Tabor – Basiliano 3:0, Val – Rigutti 3:2, Ferro Alluminio – Olympia 3:2, Prata – Soča 3:0
Ženska D liga: Buia – Bor/Breg 2:3
Moška D liga: Sloga – Cervignano 3:0

Na študijskem bivanju v Rimu (6)

Vtisi iz večnega mesta, v katerem se prepleta pisanost kultur

Pri vhodu v podzemno železnico sem vzela brezplačni časopis, ki ga vsak dan delijo mimoidočim. Običajno ni v njem pretirano zanimivih novic, vseeno pa ga je vredno prelistati. Tokrat je napovedoval dvodnevno manifestacijo, ki naj bi promovirala sodobno umetnost, Roma Art Weekend, v petek, 10., in soboto, 11., oktobra. Takoj sem pogledala na internet in ugotovila, da je projekt zelo dobro in celostno zastavljen. Priredila ga je družba Fiera di Roma – The Road to Contemporary Art, pod vodstvom Roberta Casiraghija, v sodelovanju z Odborom za kulturo občine Rim. Projekt The Road to Contemporary Art se je začel že spomladi 2008 z odmevno prireditvijo, na kateri je sodelovalo veliko domačih in tujih ustvarjalcev, galerij, ljudi iz sveta umetnosti nasploh. V pričakovanju druge izvedbe (aprila 2009) so si organizatorji zamislili še Art Weekend. Odbornik za kulturo Umberto Croppi je izrazil željo, da bi s temi dogodki na novo odkrili pomen in vrednost sodobne umetnosti. Pripravljajo jih z namenom, da bi sodobno umetnost približali čim večjemu številu ljudi. Ideja naj bi se spremenila v ustaljena srečanja privržencev sodobne umetnosti in ne samo teh. Kljub omejenim finančnim sredstvom na razpolago za razvoj projekta, seveda.

Sodelovalo je ogromno (čez osemdeset) malih prodajnih galerij in nekaj večjih muzejev. Razstavni prostori naj bi ostali odprti do polnoči, nekateri kar celo noč, ljudje naj bi se sprehajali od enega do drugega in si lepo, s kozarcem v roki (napovedovali so tudi koktajle in aperitive), ogledovali dela sodobnih ustvarjalcev. Dogajali naj bi se tudi razne performance in srečanja z umetniki. Organizatorji so poskrbeli celo za brezplačen prevoz, kar je bilo več kot dobrodošlo, ker so (bila) sodelujoča razstavišča raztresena po vsem mestu. Od ene do druge točke naj bi z določenimi presledki vozili mali avtobusi in tako skrajšali pretirane razdalje. Zaradi svojega še zelo svežega/slabega poznavanja mesta, sploh pa galerij, sem kar nekaj časa buljila v računalniški ekran, preden sem približno dojela sistem štirih avtobusnih linij, ki so bile na razpolago.

Bil je petek zvečer, s prijateljico Urško sva se "okorajžili" in se odpeljali do trga Venezia. Na ulici Botteghe oscure (to ime mi vedno zbuja temačen občutek) je na Info točki dejansko čakal večji kombi-bus in še prijazna hostesa, ki nama je z zemljevidom v roki – pripravili so tudi drobne časopise s predstavitvijo projekta, sporedom razstavišč in zemljevidom avtobusnih linij – še enkrat razložila situacijo. Malo sva še poklepetali z njo in izvedeli, da so dogodek zelo slabo oglaševali in sploh ni bilo velikega odziva publike. To me je kar presenetilo, ker sem pričakovala večjo gnečo, glede na to, da smo v Rimu. Tu se mi zdi vmesno citirati internetni članek (avtor: AmosGitai), kjer piše, kako si organizatorji želijo, da bi znala publika centi to ponudbo in se je udeležiti v velikem številu.

Gospodična in njeni ostali kolegi na drugih točkah so se že od popoldneva precej dolgočasili, zato se nama je rade volje posvetila in nama nudila vso pozornost. Končno se ji je nekaj dogajalo! Z Urško sva se peš odpravili do bližnjih galerij in jaz sem na glas razmišljala, da je res škoda, ker ni odziva. Prepričana sem, da so v projekt vložili res veliko truda in ogromno dela (kontakti z galerijami, publikacija časopisov, organizacija prevozov, sponzorji, oblasti, dovoljenja... in kaj še vsega!?). Tako sva se potepali od galerije do galerije, se zgubljali po nepoznanih uličicah in si (nekje s kozarcem, drugje brez) ogledovali ponujeno produkcijo.

Zašli sva v svet rimskih galerij, nama še popolnoma tuj.

Katarina Brešan

PODPIRAJ NAŠ TISK

JANUAR
mesec katoliškega tiska

RASTI SKUPAJ

Književne kulture ne ustvarjajo samo pisatelji – ustvarjalci, ampak nastaja le ob skupnem sodelovanju vseh narodovih plasti, ob njihovi moralni podpori, ki se kaže v zanimanju in ljubezni, ter ob materialni podpori v obliki kupovanja knjig. Vsakdo bi se moral zavedati velike resnice, da kdor podpira domačo knjigo, soustvarja zgradbo slovenske književnosti, znanosti in umetnosti.

France Vodnik